

МИННО-ГЕОЛОЖКИ УНИВЕРСИТЕТ
„Св. Иван Рилски“

ДЕПАРТАМЕНТ
„ЧУЖДИ ЕЗИЦИ И СПОРТ“

ИЗВЕСТИЯ
Том XX

София, 2020

UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY
“St. Ivan Rilski”

DEPARTMENT
OF FOREIGN LANGUAGES AND SPORT

P R O C E E D I N G S
Volume XX

Sofia, 2020

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

Председател: проф. д-р Йордан Иванов

Членове: проф. д.ф.н. Добрин Тодоров, доц. д-р Ваня Цолова, ст. пр. д-р Елена Давчева, ст. пр. Милена Първанова (отг. редактор, техн. редакция и предпечат), ст. пр. Велислава Паничкова, ст. пр. Моника Христова, ст. пр. Цветелина Вукадинова

Включените в настоящия брой текстове изразяват персонално мнение на всеки отделен автор, което може да не съвпада с мнението на редакторския колектив.

ИЗВЕСТИЯ НА ДЕПАРТАМЕНТ „ЧУЖДИ ЕЗИЦИ И СПОРТ“
ПРИ МГУ „СВ. ИВАН РИЛСКИ“ - СОФИЯ
ТОМ XX/2020 ГОДИНА
ИК „СВ. ИВАН РИЛСКИ“
ISSN 2682-9754

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ЮБИЛЕЙ - 20 ГОДИНИ Д Ч Е С

Обръщение от проф. д-р Йордан Иванов	7
Моника Христова Департаментът през моя поглед	8
Йордан Иванов ДЧЕС 2016-2020 г. – основни акценти и поводи за гордост	10
Добрин Тодоров Бележки за възникването, постиженията и кончината на Хуманитарния департамент	15

ДЧЕС през периода 2016-2020 г. – обзор на работата

1. Колегията – кадрови промени	18
2. Развитие на академичния състав	19
3. Образователна дейност	21
4. Научно-изследователска дейност и реализиране на проекти	24
5. Публикационна дейност (в периода края на 2015 г. – 2020 г.)	31
6. Спортна дейност	49
7. Съпътстваща академична активност	56
7.1. Допълнителна образователна дейност	56
7.2. Преводаческа дейност	57
7.3. Редакторска дейност	65
8. „Известия“-та – печатен орган на департамента	67
8.1. Периодът 2016-2020 г. и промененият облик.....	67
8.2. Библиографски указател 2000-2019 г.	69

II. ЕЗИКОЗНАНИЕ

Милена Първанова Още за деривацията като словообразователен модел	80

III. ОБУЧЕНИЕ

И. Ставрева, Й. Иванов, В. Цолова, С. Ставрев, Н. Костова, Е. Йорданов, М. Първанова 65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ – спортологичен анализ, модели и иновации (завършване на работата по проект № ХД 019/2020)	89
Милена Първанова, Беатрис Димитрова Алиса в Дигиталния свят	119

Маргарита Папазова Впечатления и изводи на студенти, ученици и преподаватели от краткия опит с онлайн обучението.....	165
Екатерина Балачева Езикови курсове по френски език за студенти по програма „Еразъм+“	168
IV. ECE	
Добрин Тодоров Разчовечаване.....	174
V. IN MEMORIAM	
Георги Ангелов, з.м.с. (1940-2020)	185
VI. КАЛЕНДАР НА ДЕЙНОСТИТЕ НА ДЧЕС	188

CONTENTS

I. ANNIVERSARY

20 YEARS SINCE THE FOUNDATION OF THE DEPARTMENT OF FOREIGN LANGUAGES AND SPORTS

Address by Prof. Dr. Yordan Ivanov.....	7
Monika Hristova The Department through My Eyes	8
Yordan Ivanov The Department of Foreign Languages and Sports 2016-2020: Major Events and Reasons for Pride	10
Dobrin Todorov Notes on the Establishment, Achievements, and Closing of the Department of the Humanities	15

The Department of Foreign Languages and Sports Between 2016 and 2020 – activity survey

1. The Academic Body – Personnel Changes	18
2. Development of the Academic Staff	19
3. Educational Activity	21
4. Research Activity and Implementation of Projects	24
5. Publications (within the period end of 2015 – 2020)	31
6. Sports Activity	49
7. Accompanying Academic Activity	56
7.1. Accompanying educational activity	56
7.2. Translation and interpreting	57
7.3. Editorial activity	65
8. The PROCEEDINGS – the Printed Organ of the Department	67
8.1. The period 2000-2019 and the changing outlook.	67
8.2. Bibliographic Index 2000-2019.....	69

II. LINGUISTICS

Milena Purvanova Further on the Derivation as a Word-Formative Pattern	80

III. EDUCATION

Ivanka Stavreva, Yordan Ivanov, Vanya Tzolova, Spas Stavrev, Nadezhda Kostova, Evgeni Yordanov, Milena Purvanova 65 Years of Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski” –

Sportological Analysis, Models, and Innovations (completion of work on Project № HD 019/2020).....	89
Milena Purvanova, Beatris Dimitrova Alice in the Digital World	119
Margarita Papazova Impressions and Conclusions of Secondary School and University Students and Lecturers from Their Brief Experience with Online Education.....	165
Ekaterina Balacheva French Language Courses for Students Along the “Erasmus+” Programme.....	168
 IV. ESSAY	
Dobrin Todorov Dehumanising	174
 V. IN MEMORIAM	
Georgi Angelov , Merited Master of Sport (1940-2020).....	185
 VI. CALENDAR OF THE ACTIVITIES AT THE DAPARTMENT OF FOREIGN LANGUAGES AND SPORTS	
	188

I. ЮБИЛЕЙ

20 ГОДИНИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА Д Ч Е С

Уважаеми колеги, скъпи приятели,

Позволете ми да изкажа своите най-искрени, топлочовешки и академични

благодарности на всички Вас,

с които имах удоволствието и привилегиата да работя съвместно през тези двадесет години.

Да, времето лети – какво са 20 години? Една активна, млада, красива, творческа възраст. Ние успяхме да изминем заедно пътя от раждането, съзряването и утвърждаването на департамента ни и до днес – нашия двадесетгодишен юбилей.

Честит юбилей!

Сигурен съм, че административното прекратяване на нашето съществуване не може да ни попречи да продължим заедно напред, да творим, да съграждаме, да публикуваме, както и да споделяме и да развиваме идеите си за каузата на МГУ.

Заедно можем повече и сме по-силни!

проф. д-р Йордан Иванов,
бивш директор и завинаги приятел

ДЕПАРТАМЕНТЪТ ПРЕЗ МОЯ ПОГЛЕД

Моника Христова*

Когато преди 20 години се създаваше Хуманитарният департамент, никой от нас не знаеше как ще се развива и функционира тази нова структура в рамките на МГУ „Св. Иван Рилски“, която включваше сравнително разнородни катедри като „Философски и социални науки“, „Чужди езици“ и „Физическо възпитание и спорт“. С течение на времето, обаче, в департамента се изградиха изключително колегиални и равнопоставени отношения между преподавателите от трите катедри, които продължиха пред целия период на съвместната ни работа – ротационно ръководство на департамента от трите катедри, редуване при разработването и изпълнението на проекти, финансирани по Наредба №9, подкрепа за академичното развитие на всички колеги от департамента, подготовка и публикуване на изданието „Известия“, което също вече има 20-годишна история. Тази приятелска и творческа атмосфера се запази и след реструктурирането на департамента през 2017 г., когато, поради закриване на катедра „Философски и социални науки“, в него останаха само катедрите „Чужди езици“ и „Физическо възпитание и спорт“ и той беше преименуван на Департамент „Чужди езици и спорт“ (ДЧЕС). Смятам, че този дух на толерантност, разбирателство и съпричастност е едно от нещата, които отличаваха департамента.

Иска ми се да очертая няколко основни направления, които наред с активната и всеотдайна учебна дейност на всички преподаватели, допринесоха за изграждането на авторитета на департамента.

През тези години много от колегите активно участваха в ежегодната Международна научна конференция на МГУ „Св. Иван Рилски“, както и в различни научни форуми и прояви, организирани от други университети и научни институти – напр. СУ „Св. Климент Охридски“, УНСС, ТУ-София, НСА „Васил Левски“, БАН и мн. др. Благодарение на рубриката „Календар“ в „Известията“ могат да се

---

* Старши преподавател по английски език в кат. „Чужди езици“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

проследят всичките научни публикации – монографии, доклади и статии.

Издание „Известия“, което вече 20 години е печатен орган на департамента, стана платформа за изява на студенти, които можеха да представят свои публикации извън рамката на специфични научни изследвания или съвместно с техни преподаватели да работят по теми, свързани с учебния процес.

Трите катедри активно участваха и с проекти по Наредба №9, които бяха насочени към проучвания сред студентите за подобряване на учебния процес, разработването на нови учебни материали и закупуването на нова учебна литература, насърчаване на изследователската работа на преподавателите. Всеки от тези проекти завършваше с публикуването на отчет, осигурявайки по този начин прозрачност на работата и популяризиране на резултатите.

Благодарение на усилията на колегите от катедра „Физическо възпитание и спорт“, университетът ни разполага с една от най-модерните и добре оборудвани спортни бази сред висшите учебни заведения в София. Студентите имат възможност да избират сред множество спортове, а представителните отбори на университета по футбол, фютзал, хокей, баскетбол и др. отбелязаха поредица от спортно-технически успехи, класирайки се на призови места.

Преподавателите от катедра „Чужди езици“ се ангажираха с редактирането на статиите на английски език в изданието *Journal of Mining and Geological Sciences*, както и с превода на информацията на сайта на МГУ „Св. Иван Рилски“. Бяха преведени на английски двете представителни издания на „Минно-геоложката Алма Матер на България“ по случай 60-та и 65-та годишнина на университета, както и изданието, представящо Геологопроучвателния факултет. Бяха организирани и безплатни курсове по испански и английски език за студенти и преподаватели от университета.

Това е само една малка част от приноса на департамента към академичния живот на МГУ „Св. Иван Рилски“ през изминалите 20 години. И затова, сега, при закриването на ДЧЕС, искам да благодаря на всички колеги, които със своя труд, всеотдайност и упоритост направиха това възможно.

ст. пр. Моника Христова
последен директор на ДЧЕС

Д Ч Е С 2016-2020 г. – ОСНОВНИ АКЦЕНТИ И ПОВОДИ ЗА ГОРДОСТ

Йордан Иванов*

Последният ми мандат като директор на департамент „Чужди езици и спорт“ съвпадна почти изцяло с разглеждания период. Това бяха и нелеки, и противоречиви академични години, изпълнени с много дисбаланси, породени от външни фактори, влияещи на висшето образование в България. Въпреки трудностите и специфичните обстоятелства, убедено мога да изкажа своето становище, че като цяло четирите години за нас, представителите на ДЧЕС, бяха добри и успешни. Благодарение на всички колеги, преподаватели и служители, на тяхната проявена отдаденост, отговорност и професионализъм успяхме да съхраним академичните традиции и да създадем възможности и условия за развитие на човешкия фактор, който е нашето най-голямо богатство и гаранция за бъдещето.

През този период успяхме коректно и адекватно да изведем и формулираме нашите основни приоритети и конкретни задачи и да ги осъществим съобразно академичния ни потенциал и в съответствие с приоритетите на нашето ВУ.

Като част от институцията, чийто основен предмет на дейност е да предлага съвременно обучение, за мен от особена важност бе да осигуря условия за *академичен и научен растеж* в звеното и именно това отчитам като най-сериозно постижение на департамента.

* На 5 декември 2017 г. Съвета на департамента избра с първо единодушие ст. пр. д-р Ваня Антонова Цолова на академичната длъжност „доцент“ към катедра „Физическо възпитание и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“.

* На 27 септември 2019 г., след успешна публична защита на дисертационен труд на тема: „Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“, на ст. пр.

---

* Проф. д-р в катедра „Физическо възпитание и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

Иванка Костадинова Ставрева бе присъдена образователно-научната степен „доктор“.

* В академична длъжност „Старши преподавател“ през м. февруари 2019 г. след извършване на вътрешни атестации, с решения на Катедрените съвети и ДС на ДЧЕС бяха повишени пр. д-р Екатерина Балачева (кат. „Чужди езици“), пр. Иванка Ставрева, пр. Илиян Баланов и пр. Каролина Цветкова (кат. „Физическо възпитание и спорт“).

* На съвет на катедра „Чужди езици“, проведен на 2 октомври 2019 г., се прие предложение за повишаване в длъжност „Старши преподавател“ на пр. д-р Елена Давчева.

Потенциалът на кадрите на ДЧЕС ежегодно се изявява в *научно-изследователската и в научно-приложната му дейност*.

* Колегията ежегодно взема участие в научни и теоретични форуми, като особено активни през този четиригодишен период бяха членовете на катедра „Чужди езици“. Участията на катедрите в проектите по НИД към МГУ са както следва: по Наредба № 3 на МОН – кат. ФВС -1 бр. (2016 г.); по Наредбата, приета с ПМС No 233 и в сила от 01.01.2017 г - кат. ФВС – 2 бр. (2018 г. и 2020 г.) и кат ЧЕ – 2 бр. (2017 г. и 2019 г.).

* Като исторически успех обаче бих искал да открия организираната за пръв път Юбилейна научна конференция по случай 60 години от основаването на катедра „Физическо възпитание и спорт“ и организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. Михаил Бъчваров, д.н. Тя се проведе на 18 ноември 2016 г. в МГУ и в нея участие взеха проф. д-р Йордан Иванов, ст. пр. д-р Ваня Цолова и ст. пр. Иванка Ставрева. 18-те доклада, изнесени на Конференцията, бяха публикувани в сборника „Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество“.

* През 2018 г. бе разработен и реализиран стратегически научно приложен проект № ХД-17/2018 на тема: „Адаптация на физическата подготовка на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност“ с ръководител проф. д-р Йордан Иванов. Проектът беше с изключително актуално значение за развитието на учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“, катедрата и нейния академичен състав. Разглежданата тема

кореспондираше и с проведената Научна конференция по случай 60 години катедра „Спорт“ и организирано спортно движение. Научният колектив се справи на необходимото академично ниво при същинската реализация на проекта, а направените изводи и препоръки послужиха за актуализация на учебните програми, касаещи анотацията на съответните дисциплини.

В образователно отношение искам да наблегна на последното иновативно завоевание на кат. „Физическо възпитание и спорт“: актуализиране и адаптиране на теоретико-образователния курс (ТОК) „Спортология на здравето“, който се провежда с освободените от практически занятия и със студентите на индивидуален план.

Най-важни за мен лично, за цялата кат. ФВС, а и за департамента като звено в структурата на нашето ВУ, са *спортните постижения* на нашите възпитаници. Завоюваните от тях отборно и индивидуално купи, медали и призове, както и личните им участия, борби и успехи допринасят за престижа на нас като треньори, но по-важното - за спортния имидж на университета, продължаващ вече над шест десетилетия.

* По случай 65-годишнината от основаването на МГУ „Св. Иван Рилски“, кат. ФВС и УСК-МГУ организираха и проведоха Юбилеен турнир по мини-футбол под надслов „Спорт, образование, бъдеще“. Патрон на турнира бе министър Красимир Вълчев – МОН.

* През календарната 2019 г. нашите студенти-спортисти и представителни отбори на университета под вещото ръководство на колегите спортни педагози извоюваха изключителни исторически спортни успехи и защитиха достойно спортната слава на уникалния ни, бутиков, инженерно-технически университет. На НУШ 2019 нашите студенти-футболисти завоюваха купата и златните медали, като гордостта ни се увеличи и затова, че победиха специалистите от НСА „Васил Левски“ на собствения им терен.

* Историческият успех на футболистите ни се допълва и със завоеването на шампионската титла по фотзал в състезание, което беше и Национален открит турнир за купата „Осми декември“.

* В леката атлетика уникален успех отбеляза и нашият елитен спортист Антонио Иванов от II курс, спец. ОРС, който на НУШ 2019 във

Варна спечели два златни медала в спринтовите дисциплини на 100 м. и 200 м. с национален рекорд. Невероятното му постижение е още по-значимо в комбинация със завоювания и голям международен успех на Балканиадата в Правец, където той спечели титлата „Вицебалкански шампион“ при мъжете с шансове за олимпийска квота.

* Друг голям успех на международната спортна арена е отличното представяне на нашата студентка Емона Иванова от спец. УРПС. Тя завоюва бронзов медал на Световното първенство по бадминтон за параолимпийци, което е квалификация за Олимпийските игри в Токио.

В *организационно отношение* също мога да изтъкна няколко важни събития от различно естество, които ми дават повод за оправдана гордост:

* На 12 декември 2019 г. Общото събрание на МГУ „Св. Иван Рилски“ избра с квалифицирано мнозинство за член на Академичния съвет на МГУ ст. пр. Моника Христова от катедра „Чужди езици“ и проф. д-р Йордан Иванов от катедра „Физическо възпитание и спорт“, което е престижно за нашето звено.

* През м. май 2016 г. бе разработен и реализиран проект на Голяма столична община, в рамките на който се проведе спортен празник „60 години организиран спорт в МГУ“ с участието на над 500 студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ и други университети.

* През 2019 г. по случай 20-годишния юбилей на УСК-МГУ се проведе тържество. Чрез организационен комитет се проведе и станалото традиционно, вече 10-то поред, издание „Спортист на годината“, на което бяха връчени награди и стипендии на най-изявените студенти-спортисти, преподаватели-треньори и обществени деятели на ВУ за изминалата година

* На 4 ноември 2019 г. бе проведено ОС на УСК-МГУ, на което Уставът на сдружението бе актуализиран и адаптиран към новия Закон за физкултура и спорт.

* На 29 февруари 2020 г. секцията по зимни спортове към кат. ФВС, съвместно с представители на Студентски съвет и с членове от катедрата, инициираха и участваха в организацията на първия Университетски зимен фестивал, на който в отделните дисциплини наши студенти завоюваха три златни и един сребърен медал .

Повод за гордост ми дава и *усъвършенстването на материалната база*. По-значимите извършени ремонтно-възстановителни работи, осигуряващи безопасни, ефективни и привлекателни спортни дейности, са следните:

* Многофункционалната спортна зала, изградена по проект, финансиран от Министерство на младежта и спорта чрез кофинансиране от УСК-МГУ и нашия публичен партньор национален фолклорен ансамбъл „Българе“, бе официално открита на 12 май 2018 г., като общата стойност на целия проект чрез публично-частно партньорство е 250 000 лв., а договорът е за 6 години.

* На 30 октомври 2019 г. се състоя официалното откриване на нова фитнес зала в студентско общежитие блок № 1 на МГУ, във връзка с което в секцията по фитнес се проведе и силово-демонстративен турнир на МГУ.

БЕЛЕЖКИ ЗА ВЪЗНИКВАНЕТО, ПОСТИЖЕНИЯТА И КОНЧИНАТА НА ХУМАНИТАРНИЯ ДЕПАРТАМЕНТ

Добрин Тодоров*

Хуманитарният департамент бе създаден през декември 2000 г. с решение на Академичния съвет като *основно звено* в структурата на МГУ „Св. Иван Рилски“ чрез обединение на катедрите „Философски и социални науки“, „Физическо възпитание и спорт“ и „Чужди езици“. Дотогава те влизаха в състава на трите факултета на висшето училище, имаха статута на общообразователни и вече разполагаха с близо половинвековна история. Инициативата за формирането на ХД бе на тогавашното ректорско ръководство, което не потърси предварително мнението на работещите в трите катедри преподаватели и служители за уместността на тази инициатива. Първоначалното отношение между членовете на катедрите бе подозрително, тъй като у тях съществуваше опасението, че ще има некоректна намеса в делата на звената им от техните нови колеги. Много скоро тези опасения бяха разсеяни и сравнително бързо в ХД се изгради климат на доверие и добронамерена колегиалност. За това спомогнаха първият директор на звеното доц. Диана Велчева, както и преподавателите и служителите в него – особено по-опитните от тях. Още при създаването на ХД преподавателите и служителите от звеното определиха своята мисия като работа за *личностното формиране* на обучаемите, чрез предоставяне на разнородни знания и изработване на специфични способности и умения от областите на хуманитарните и социалните науки, чуждоезиковата подготовка, физическото възпитание и спорта.

Постепенно между работещите в ХД се изградиха много добри лични взаимоотношения, като бяха сключени и спазвани няколко

---

* Проф. д.ф.н., преподавател по философия в секция „Философски и социални науки“ на катедра „Икономика“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

джентълменски споразумения: за ротация на номинираните от катедрите директори на звеното, на излъчваните от него представители в АС и на кандидатстващите за финансиране проекти по НИР в МГУ. Този благоприятен психологически климат спомогна както за спокойната и плодотворна работа в катедрите, така и за осъществяването на редица съвместни инициативи от работещите в тях. Така например бе обособена самостоятелна секция „Хуманитарни и икономически науки“ в ежегодната международна научна сесия на висшето училище, респ. отделен том в годишника му (т.нар. Свитък 4).

Най-успешното съвместно начинание на работещите в ХД е доброволно създаденият и поддържан вече две десетилетия собствен печатен орган – „Известия“. Изданието се превърна в своеобразна публична витрина на департамента, като постепенно си създаде добро реноме в националната научна общност: публикуваните в него текстове са цитирани в монографии, дисертации, студии и статии на автори от страната. Отделни текстове са препечатвани в уважавани национални академични списания. То се публикува веднъж годишно, като има за цел да даде трибуна за изява както на работещите в департамента, така и на автори – преподаватели, изследователи, докторанти, студенти – от БАН и висши училища от страната: СУ „Св. Климент Охридски“, ПУ „Паисий Хилендарски“, НСА „Васил Левски“, УНСС, НБУ, ВТУ „Тодор Каблешков“, УниБИТ и др. Особен акцент в работата на изданието се поставя върху предоставянето на възможност за изява на млади автори, като в редица случаи те виждат на страниците му своите първи публикации.

„Известия“-та имат постоянна структура, включваща няколко основни рубрики: „Изследвания“, „Обучение“, „Извори“ (съдържа преводи на текстове от емблематични за световната мисъл автори – Х. Арент, И. Кант, Ч. Пърс, Тома от Аквино, Г. Фреге, Н. Хартман, Д. Хюм и др.), „Гост“ (включва представяния на изявени учени от страната – проф. Ц. Бояджиев, проф. Г. Каприев, проф. И. С. Стефанов от СУ „Св. Климент Охридски“; проф. Н. Димитрова от БАН; проф. Хр. Тодоров от НБУ), „Из философския архив“ (представя текстове от влиятелни

български мислители – И. Георгов, И. Гюзелев, С. Михайловски, Ц. Торбов), „In memoriam“ (съдържа възпоменания за български автори и дейтели на науката и просветното дело – Д. Аврамов, Д. Велчева, А. Игнатов, Б. Алексиев), „Есе“, „Календар“ (отразява основни събития от живота на ХД).

През 2012 г. Съветът на Хуманитарния департамент разгледа, одобри и предостави на факултетите в МГУ „Св. Иван Рилски“ *Принципна схема за организация на обучението по дисциплините, водени от преподавателите в катедрите на Хуманитарния департамент*, която трябваше да се използва при преработката на учебните планове на специалностите във висшето училище. Чрез нея за първи път се предлагаше цялостна *система* за обучението по предметите, преподавани от работещите в департамента. В нея ясно се определиха статута, мястото, предназначението и хорариума на водените от тях учебни дисциплини в цялостния образователен продукт на МГУ. За съжаление тази система така и не бе цялостно внедрена в учебната практика на висшето училище. Може би защото преподавателите от другите катедри, както и ректорските ръководства, така и не преодоляха снизходителното си отношение към дейността на работещите в департамента. Последните така и не напуснаха маргиналният си статут и не получиха равностойно третиране от колегите им от другите звена в МГУ.

Логичен резултат от това трайно наложило се пренебрежително отношение както към хуманитарното знание, така и към неговите носители в МГУ, са поредица от недалновидни решения на ръководните органи във висшето училище – ликвидиране на катедра „Философски и социални науки“, преименуване на ХД и в крайна сметка закриване на звеното. Жалко е, че точно на двадесетгодишния му юбилей бе принудително прекратено съществуването на това основно звено, след като то се бе утвърдило като уважавана образователна институция. Ала това е естествена последица на протичащия напоследък пагубен процес на *дехуманизация* на българското висше образование.

ДЕПАРТАМЕНТЪТ ПРЕЗ 2016-2020 Г. ОБЗОР НА РАБОТАТА

1. КОЛЕГИЯТА - КАДРОВИ ПРОМЕНИ

Катедра „Физическо възпитание и спорт“

На 1 март 2016 година след експертно проучване и предложение на катедра ФВС бе назначена към катедрата като преподавател на временен трудов договор, а впоследствие – и на постоянен пр. Каролина Цветкова.

Катедра „Философски и социални науки“

През периода януари 2016 г. - 2017 г.:

- Доц. Христо Стоев след спечелен конкурс премина на работа в СУ „Св. Климент Охридски“.
- Поради навършване на възраст бе пенсиониран доц. Андрей Рождественский, дългогодишен преподавател в катедрата.
- С решение на АС (протокол №11/10.07.2017 г.) и във връзка с чл. 26д от ЗВО и чл. 27 от Правилника за дейността на МГУ „Св. Иван Рилски“ беше закрыта катедра „Философски и социални науки“. Кадровият състав на звеното бе съхранен, като звеното бе трансформирано към катедра „Икономика и управление“ под формата на сектор.
- АС утвърди нова структура и промени наименованието на ХД на Департамент „Чужди езици и спорт“.

Катедра „Чужди езици“

- През месец септември 2016 г. в катедрата бе назначена като редовен преподавател по руски език д-р Елена Давчева
- На 2 юли 2020 г. поради навършване на възраст бе пенсионирана маг. инж. Мариела Кичева, главен експерт на ДЧЕС от създаването му, дългогодишен секретар и гл. експерт на катедра „Чужди езици“, организационен секретар на УСК към МГУ и технически секретар и технически редактор на сп. „Известия“ от началото на издаването му.

2. РАЗВИТИЕ НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪСТАВ

2.1 Хабилитации

Катедра „Физическо възпитание и спорт“

В края на м. декември 2017 г. успешно приключи целият хабилитационен процес на ст. пр. д-р Ваня Цолова, която бе избрана от СД (пр. № 34/05. 12. 2017) и назначена със заповед на ректора на МГУ на академичната длъжност „Доцент“ по професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по физическо възпитание, научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)“.

2.2 Дисертации, защиты на дисертации и кариерен растеж

Катедра „Физическо възпитание и спорт“

- Със заповед пр. Иванка Ставрева бе зачислена от 1 май 2016 г. към Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ в задочна докторантура на тема: „Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ с научен ръководител проф. д-р Йордан Иванов и положи всички изискуеми минимума.

- През 2017 г. За образователно-научното израстване и развитие на катедрата бе заявен и тематичен план за реализация на свободна докторантура към катедра „Теория и методика на физическото възпитание“ към ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ от пр. Илиян Баланов на тема „Специализирана методика за бързо възстановяване на физическата работоспособност след екстремални натоварвания“. През 2019 г. бе уточнено заглавието и продължи работата по свободната си докторантура ст. пр. Илиян Баланов на тема „Методика за формиране на физическа готовност при студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ за действие в екстремални ситуации“.

- В началото на м. февруари 2019 г. бяха повишени в академична длъжност „Старши преподавател“ пр. Иванка Ставрева, пр. Илиян Баланов и пр. Каролина Цветкова, която бе преназначена и на безсрочен трудов договор с решение на катедрата и заповед на Ректора.

- На 27 септември 2019 г. след успешна публична защита на дисертационния труд на тема „Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ ст. пр. Иванка Ставрева придобива ОНС „Доктор“.
- През м. декември 2019 г. със заповед на Ректора на ст. пр. Виктория Ковачка бе призната ОНС „Доктор“.

Катедра „Философски и социални науки“

- През 2016 г. ас. Женя Стефанова завършва дисертационния си труд и е пред откриването на процедура по защитата му.

Катедра „Чужди езици“

- През 2016 г. ст. пр. Цветелина Вукадинова бе зачислена в задочна докторантура към ХТМУ на тема „Мултилингвизъм – езикова компетентност в инженерното обучение. Изследване върху thesaurus (понятиен речник) на инженерни дисциплини и усвояване на чуждоезикова лексика“ с краен срок м. март 2020 г. и с научен ръководител проф. д-р инж. Сеня Терзиева от ХТМУ.
- В началото на м. февруари 2019 г. бе повишена в академична длъжност „Старши преподавател“ пр. д-р Екатерина Балачева.
- През м. септември 2019 г. пр. д-р Елена Давчева беше повишена в длъжност „старши преподавател“.

2.3 Специализации и обучения

Катедра „Чужди езици“

- През периода 24-28 април 2017 г., на основание заповед №КЧ-13/23.03.2017., пр. д-р Екатерина Балачева бе на преподавателски обмен по програма „Еразъм+“ в Минния факултет на Университета на Кастилия - Ла Манча, град Алмаден, Испания.
- През периода 13–17 май 2019 г., на основание заповед №КЧ - 25 / 15.04.2019г. ст. пр. Цветелина Вукадинова посети Техническия университет „Минна академия“ Фрайберг по обмен за преподавателска мобилност с цел обучение по програма „Еразъм+“
- През периода 11-16 август 2019 г., на основание заповед №КЧ-44/15.07.2019 г., ст. пр. д-р Екатерина Балачева взе участие в обучение за преподаватели по испански език, проведено от SpainBcn-Programs в град Барселона, Испания, по преподавателска мобилност по програма „ЕРАЗЪМ+“.

3. ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

3.1 КАДРОВА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ – КАЧЕСТВЕНО ОБУЧЕНИЕ

Катедра „Физическо възпитание и спорт“

Учебният процес се обезпечавя чрез 8 преподаватели: проф. д-р Йордан Иванов (ръководител катедра), доц. д-р Ваня Цолова, ст. пр. д-р Иванка Ставрева, ст. пр. д-р Виктория Ковачка, ст. пр. Соня Максимова, ст. пр. Евгени Йорданов, ст. пр. Каролина Цветкова и ст. пр. Илиян Баланов.

Преподавателите в катедрата покриват целия средногодишен хорариум от 450 часа, при нормативна заетост от 400 часа.

През 2016 г. бяха оптимизирани и актуализирани част от уч. програми по физическо възпитание и спорт, насочени предимно към бъдещата професионална дейност на студентите. Бе разработена и приета нова учебна програма по спортно усъвършенстване – „Лека атлетика за учебно-тренировачна и спортно-състезателна дейност с представителния отбор на университета“.

От 2017 г. учебната работа на катедрата се допълва и подпомага за филиала в Кърджали от номинирания и избран чрез конферентно гласуване от СД хоноруван преподавател по ФВС – ОФП пр. Веселин Лаплев.

През 2018 г. бяха променени вътрешните правила за учебна дейност на катедрата към адаптиране и оптимизиране на уч. групи по ОФП и профил – вид спорт, изцяло съобразени с намаления прием, спортно-материалната база, нагласите на студентите и приоритетните видове спортни дисциплини, съобразени с професиограмите на нашите бъдещи инженери.

През учебната 2018/2019 г. продължи и утвърдената практика да се провежда теоретико-образователен курс с групи от освободени от практически занятия студенти и такива, обучаващи се по индивидуален план. Обучаваните студенти завършваха курса чрез защита на реферат или събеседване по тематичните единици, включени в учебната програма на специализирания курс по „Спортология на здравето“. Занятията се провеждаха от хабилитираните преподаватели в катедрата.

През учебната 2019/2020 г. бе адаптиран и оптимизиран учебният процес с групите по спортно усъвършенстване и профилираните такива, а групите по ОФП, с които възникнаха проблеми, бяха съобразени с намаления състав, спортно-материалната база, нагласите на студентите и част от тях бяха провеждани на принципа на консултации и индивидуална работа с мотивирани студенти. Теоретико-образователният курс „Спортология на здравето“, бе отчасти актуализиран. Положителен момент в цялостната реализация на учебния процес по ФВС бе въвеждането на текуща оценка и за I и III семестър на специалностите от ГПФ.

Катедра „Философски и социални науки“

През 2016 г. със собствен кадрови ресурс катедра покри всички часове по философски и социални науки както в МГУ „Св. Иван Рилски“, така и във филиала на Университета в гр. Кърджали. Общо беше покрит хорариум в обем от 2157 часа или средно на човек по 353 часа.

През 2017 г. катедра „Философски и социални науки“ със собствен кадрови потенциал покри всички часове по философски и социални науки както в МГУ „Св. Иван Рилски“, така и във филиала на Университета в гр. Кърджали. Общо за ОКС „Бакалавър“ беше покрит хорариум в обем от 707 часа или 177 часа средно на човек. Общо за ОКС „Магистър“ са 223 часа или средно на човек (за двама преподаватели) по 111 часа.

Катедра „Чужди езици“

Учебният процес се обезпечава чрез 7 преподаватели: ст. пр. Моника Христова (ръководител катедра), ст. пр. Велислава Паничкова, ст. пр. Маргарита Папазова, ст. пр. Милена Първанова, ст. пр. Цветелина Вукадинова, ст. пр. д-р Екатерина Балачева и ст. пр. д-р Елена Давчева.

През 2016 и 2017 г. преподавателите от катедра „Чужди езици“ покриха норматива от 360 часа аудиторна заетост и го надхвърлиха (за различните преподаватели наднормените часове варират между 50 и 150 часа). През 2018 и 2019 г. средният хорариум на преподавател е 520 часа (аудиторна и извън аудиторна заетост).

През м. април 2017 г. на основание на решение на АС на МГУ „Св. Иван Рилски“ и заповед на Ректора Р-428/24.04.2017 г. се взе решение хорариумът за изучаване на чужд език да се унифицира, като се

предвидят по 3 часа седмично през първите 3 семестъра за целия университет, а за специалности КТИД и ГГИ, в чиито учебни планове е включено задължително обучение по английски език, се предвижда хорариум от 2 часа седмично за 8 семестъра.

През учебната 2016/2017 г. към избираемите дисциплини по чужд език беше въведена и дисциплина „Испански език“ за всички специалности, обучаващи се в „поток“ в редовна форма на обучение от квалификационно-образователната степен „Бакалавър“.

Преподавателите от катедрата редовно участват в изпитни комисии по чужд език за кандидат-докторанти и докторанти в МГУ „Св. Иван Рилски“. На докторантите, в чиито индивидуални учебни планове са предвидени часове по чужд език, се осигуряват консултации от 30 часа, съобразени със спецификата на терминологията в съответната научна област.

Ежегодно ст. пр. Милена Първанова участва в изпитна комисия за проверка нивото на владеене на английски език на кандидати за обучение по програма „Еразъм+“ за студентска мобилност.

3.2 ДОПЪЛНИТЕЛНИ КУРСОВЕ И ОБУЧЕНИЕ

Катедра „Чужди езици“

В периода октомври 2017 – април 2018 г. ст. пр. Милена Първанова и ст. пр. Моника Христова проведоха обучение по специализиран английски език на чуждестранни студенти от МТФ.

4. НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ И РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОЕКТИ

4.1 УЧАСТИЯ В НАУЧНИ ПРОЕКТИ И ФОРУМИ ПО Н И Д В МГУ

От 2017 до 2020 г. те се осъществяват в съответствие с Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност, приета с ПМС No 233 от 10.09.2016 г., в сила от 01.01.2017 година. Всички са реализирани успешно и резултатите от тях са оповестени чрез публикуване на междинни данни, постижения до момента и крайни отчети в академичните издания „Годишник на МГУ „Св. Иван Рилски“ и „Известия на ДЧЕС“.

Год.	Катедра	Проект №	Тема	Ръководител	Научен колектив
2016	ФВС	ХД 015/2016	Специализирана психофизическа подготовка на студенти за оцеляване в екстремални ситуации	проф. д-р Йордан Иванов	В. Цолова, И. Ставрева, Е. Йорданов, И. Баланов, Д. Кайков (студент МТФ), колектив от още 5 външни участници
2017	ЧЕ	ХД 016/2017	Повишаване на уменията на студентите за работа със специализирани научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“	ст. пр. Милена Първанова	М. Първанова, М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева
2018	ФВС	ХД 017/2018	Адаптация на физическата подготовка на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност	проф. д-р Йордан Иванов	Й. Иванов, В. Цолова, Г. Игнатов (СУ), И. Ставрева, И. Баланов Д. Кайков (студент МТФ)

2019	ЧЕ	ХД 018/2019	Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“	ст. пр. Милена Първанова	М. Първанова, М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева.
2020	ФВС	ХД 019/2020	65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“- спортологичен анализ, модели и иновации	ст. пр. д-р Иванка Ставрева	И. Ставрева, Й. Иванов , В. Цолова , С. Ставрев (УНСС), Н. Костова (НСА), Е. Йорданов , М. Първанова

4.2 УЧАСТИЯ В ДРУГИ ПРОЕКТИ И ИЗЯВИ НА НАУЧНИ ФОРУМИ

проф. дфн Добрин Тодоров

2016 г. – Участие (изказване) на кръгла маса на тема „За мястото и ролята на историко-философските знания в преподаването по философия“, организирана от катедра „Философски и социални науки“ и „Института за българска философска култура“, проведена през м. май 2016 г. в Методичния кабинет по хуманитаристика при МГУ и с участие на преподаватели от СУ „Св. Климент Охридски“, МГУ „Св. Иван Рилски“, УНСС и НБУ.

- Участие с доклад в работата на VIII-та национална конференция „Проблеми и перспективи на философското образование в България“, проведена през септември в Творческия дом на СУ „Св. Климент Охридски“ в гр. Китен.

- Участие в 59-та Международна научна конференция, МГУ „Св. Иван Рилски“, м. октомври 2016 г. – представяне на авторски доклад на тема „Споделянето на съвременника“.

доц. д-р Ваня Цолова

2016-2017 г. – Участие в национален проект № BG05M2OP001-2.002-0001 „Студентски практики“ – фаза 1, по Оперативна програма НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ ЗА ИНТЕЛИГЕНТЕН РАСТЕЖ 2014-2020, като МЕНТОР; период 26.10.2016 до 31.12.2017 г., водеща организация НСА „Васил Левски“

ст. пр. д-р Елена Григорова Давчева

2016 г. – Участие в научен проект за е-речник „Български писатели след 1878 г.“, проведен в два етапа от по 36 месеца и финансиран от Фонд „Научни изследвания“ при Министерството на образованието и науката, с ръководител доц. д-р Пенка Ватова; участието е в първия от двата етапа на проекта – между 2014 и 2016 г.

- Участие в национална научна конференция „Българската литература за деца - Чуй кой говори“, организирана от Институт за литература при БАН и Национална библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ и проведена в Националната библиотека на 23 април 2016 г., с доклад на тема: „Още нещо за детската литература, детската книга и съвременното дете“.

- Участие на кръгла маса в Дома на Москва в София/Дом Москвы в Софии (2016 г.) с доклад на руски език на тема: „Русская литература на уроках русского языка в болгарской школе - к постановке проблемы“/„Руска литература в уроците по руски език в българското училище - за постановката на проблема“.

2017 г. - Участие в национална научна конференция „Християнските ценности в българската литература за деца“, организирана от Институт за литература при БАН и Столична библиотека, проведена в Американски център към Столична библиотека на 16 май 2017 г., с доклад на тема: „Призив към християнските добродетели в „Стихотворения за малки деца“ на Иван Вазов“.

2018 г. - Участие в национална научна конференция: „Детството – креативност и спонтанност“, посветена на годишнини от рождението на Дора Габе - 130 г., Елисавета Багряна - 125 г., Калина Малина - 120 г., Никола Фурнаджиев - 115 г., Лъчезар Станчев – 110 г., организирана от Институт за литература при БАН и Столична библиотека, проведена в Американски център към Столична библиотека на 11 юни 2018 г., с доклад на тема „Весели игри и първи стъпки в драматизацията със стихчетата на големите сърцеведи Калина Малина и Дора Габе“.

- Участие на кръгла маса, посветена на 125-годишнината от

рождението на Елисавета Багряна, организирана от Институт за литература при БАН и Столична библиотека, проведена в Американски център към Столична библиотека на 13 ноември 2018г., с доклад на тема: „Очарованието на сезоните – път към детските сърца в стихчетата на Елисавета Багряна“.

2019 г. - Участие в национална научна конференция, посветена на Николай Райнов, организирана от Институт за литература при БАН и Софийска градска художествена галерия, проведена на същите две места на 3-4 април 2019 г., с доклад на тема: „Не просто превод (Пет руски народни приказки под вещото перо на Николай Райнов)“.

- Участие в международна научна конференция „От слово към действие: разкази и репрезентации“, организирана от Факултет по славянски филологии към СУ „Св. Климент Охридски“ и проведена в СУ „Св. Климент Охридски“ на 2-4 май 2019 г., с доклад на тема: „Един поглед върху интертекстуалното пространство в две руски народни приказки“.

- Участие в национална научна конференция: „Детското любопитство към екзистенцията: раждане, живот, смърт“, организирана от Институт за литература при БАН и Столична библиотека, проведена в Американски център към Столична библиотека на 17 май 2019 г., с доклад на тема: „Детското любопитство към екзистенциалните ситуации през призмата на образователната драма“.

- Участие в национална научна конференция: „Юношеството като преход между детството и зрелостта – предизвикателства и хуманистични перспективи“, организирана от фондация „Човещина“ и проведена в СУ „Св. Климент Охридски“ на 06 ноември 2019 г., с доклад на тема: „За някои православни инициативи в подкрепа на юношите в България и Русия“.

- Участие в национална научна конференция: „Жените в българската литература и култура“, организирана от Българска асоциация на университетските жени при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и Института за литература при БАН, проведена в СУ „Св. Кл. Охридски“ на 27-29 ноември 2019 г., с доклад на тема: „Валентина Друмева – посланик на духовна пробуда“.

ст. пр. д-р Иванка Ставрева

2020 г. – Участие в онлайн Научна конференция на Педагогически факултет при ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с представяне на авторски доклад на тема: „Факторна структура на показателите за професионално значими качества на студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ - сравнение и особености“ и с участие в колективна разработка на тема „Съпоставяне на факторните структури на показателите за професионално значими качества на студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ и УНСС“, отразяваща съвместно извършени научни изследвания на екип в състав доц. д-р С. Ставрев (УНСС), ст. пр. д-р И. Ставрева и проф. д-р Й. Иванов.

ст. пр. Велислава Паничкова

2017 г. - 60-та Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“, м. октомври 2017 г. – участие в представяне на доклад на тема „Повишаване на уменията на студентите за работа със специализирани научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ - постигнатото към момента“ от колектив от автори: М. Първанова, М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева.

2019 г. - 62-ра Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“, проведена на 18. октомври 2019 г. – участие в представяне на доклад на тема „Въвеждане на академична и институционална терминология и анализ на уменията на студентите за разпознаване и превеждане на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ от авторски колектив: М. Първанова, М. Христова, В. Паничкова, Ц. Вукадинова, М. Папазова, Е. Балачева, Е. Давчева.

ст. пр. Милена Първанова

2016 г. – 59-та Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“, м. октомври 2016 г. – представяне на доклад на тема „Компютърен подход към многовариантността в чуждоезиковото обучение“; автори: М. Първанова, И. Дрънков и Л. Мешков (студенти бакалаври от спец. КТИД); съпредседател на пленарното заседание „Традиции и иновации в обучението“, секция „Хуманитарни и стопански науки“.

2017 г. - 60-та Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“, м. октомври 2017 г. - представяне на доклад на тема

„Повишаване на уменията на студентите за работа със специализирани научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ - постигнатото към момента“; автори: М. Първанова, М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева; съпредседател на пленарното заседание „Традиции и иновации в обучението“, секция „Хуманитарни и стопански науки“.

2019 г. - 62-ра Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“, 18 октомври 2019 г. - представяне на доклад на тема „Въвеждане на академична и институционална терминология и анализ на уменията на студентите за разпознаване и превеждане на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“, автори: М. Първанова, М. Христова, В. Паничкова, Ц. Вукадинова, М. Папазова, Е. Балачева, Е. Давчева.

- Участие на Кръгла маса на тема „Предизвикателства пред чуждоезиковото обучение в XXI век“ по случай 30 години от създаването на Департамента за чуждоезиково обучение и приложна лингвистика на ТУ – София, 9 декември 2019 г.

2020 г. - Участие (изказване) в онлайн представяне на сборник с научни статии и доклади на Департамента за чуждоезиково обучение и приложна лингвистика на ТУ – София „Техники и технологии в чуждоезиковото обучение и висшето образование“, проведено на 21 май 2020 г. (15.00 ч.), платформа Zoom.

ст. пр. Моника Христова

2015-2019 г. - Участие в проект „Преглед на изпълнението на централно управлявани проекти и програми, финансирани от ЕС в рамките на тематичните програми“, изпълняван от консорциум с водеща организация „Институт по комуникации и компютърни науки“ към Националния Технически университет-Атина, експерт по мониторинг.

2019-2020 г. - Участие в проект „Система за резултатно-ориентиран мониторинг (РОМ) на проекти, финансирани от ЕС, Лот 1 – РОМ за Азия, Тихоокеанския регион, Латинска Америка, Карибите и централно управлявани тематични проекти и програми“, изпълняван от консорциум с водеща организация „Институт по комуникации и компютърни науки“ към Националния Технически университет-Атина, експерт по мониторинг.

ст. пр. Цветелина Вукадинова

2017 г. - Участие в семинар „Как да подобрим уменията за преподаване и обучение във висшите училища в България“, проведен на 30.05.2017 г. към Проект № 582874-EPP-1-2016-2-BG-EPPKA3-BOLOGNA „Иновативни инструменти за подобряване уменията на преподавателите във висшите училища за повишаване качеството на висшето образование в България“, финансиран по програма „Еразъм+“ на Европейската комисия, изпълняван от Министерството на образованието и науката в партньорство с Центъра за развитие на човешките ресурси; ръководител на проекта: доц. Мария Фъртунова.

2019 г. - 62-ра Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“, проведена на 18 октомври 2019 г. - представяне на доклад на тема „Сравнителен анализ на изучаването на английски език за специфични цели в Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“, София, и в Техническия университет Минна Академия, Фрайберг“

2020 г. - Участие в проект „Динамично моделиране с Berkeley-Madonna – допълнение към упражненията по топлообменни и масообменни процеси за специалността “Химично инженерство” с преподаване на немски език в ХТМУ“ с продължителност 15 април 2020 – 03 декември 2020г., гр.София; ръководител на проекта: Младен Попов; участници в проекта: Росица Стоилова, Василена Дюлгерска, Кандела Фернандес, Цветелина Вукадинова, Сеня Терзиева, Иван Пенчев.

ас. Ваня Серафимова

2016 г. – Участие в 59-та Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“ през м. октомври 2016 г. с представяне на авторски доклад на тема „Информационно общество: актуални житейски ситуации и социализационни практики“.

ас. Женья Стефанова

2016 г. – Участие 59-та Международна научна конференция в МГУ „Св. Иван Рилски“ през м. октомври 2016 г. с представяне на авторски доклад на тема „Законната реклама на хазартни игри в електронните медии“.

5. ПУБЛИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ (края на 2015 г. – 2020 г.)

5.1 ПОМАГАЛА / УЧЕБНИ ПОСОБИЯ

пр. д-р Екатерина Балачева

- Учебно помагало по френски език (за студентите от Геологопроучвателния факултет на МГУ „Св. Иван Рилски“). С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, 92 стр. ISBN 978-954-353-344-2

- Учебно помагало по френски език за студентите от Миннотехнологичния факултет на МГУ „Св. Иван Рилски“, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, 99 стр. ISBN 978-954-353-362-6

5.2 НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

5.2.1 Монографии

проф. дфн Добрин Тодоров

Кризата на университетското дело в България и един възможен изход от нея, София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, 132 с. ISBN 978-954-353-332-9.

проф. д-р Йордан Иванов

65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ – спортологични модели и традиции. Актуализирано и допълнено издание (под печат).

доц. д-р Ваня Цолова

Физическото възпитание във висшите училища – теория и научно-приложни изследвания. С., НСА ПРЕС, 2017, 171 с. ISBN 978-954-718-484-8.

ст. пр. д-р Иванка Ставрева

Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“. Дисертация, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2019. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ..., научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка“. Научен ръководител проф. д-р Йордан Иванов-МГУ „Св. Иван Рилски“, защитена на 27 септември 2019.

5.2.2 Студии

доц. д-р Ваня Цолова

Цолова В. Саморегулация при студенти в трудни ситуации. С., Авангард Прима: БПС, 2015, 72 с. ISBN 978-619-160-524-8.

ст. пр. Милена Първанова

Първанова, М., Б. Димитрова. „Естетически и творчески (не)ограничения в практическата работа по дизайн на обучението по английски език на студенти-информатици в МГУ „Св. Иван Рилски“ (студия). В: *Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020* (сборник статии и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 91-125. ISSN 2682-9797.

5.2.3 Статии

I. Публикации в чуждестранни списания

ст. пр. д-р Иванка Ставрева

Stavrev, S., E. Moneva, I. Stavreva. "Comparison of personal qualities and temperament characteristics between male and female students from training groups in table tennis at the University of National and World Economy". In: *Research in Kinesiology*, Vol. 45, №1/2017. pp. 85-87. ISSN 1857-7687

II. Публикации в български списания и сборници от конференции

проф. дфн Добрин Тодоров

- Тодоров, Д. „За мястото и ролята на историко-философските знания в преподаването по философия“. В: *Български философски преглед*, 2016, бр. 6, 234-236.

- Тодоров, Д. „«Несвоевременна» апология на границите“. В: *Индустриален мениджмънт*, бр. 1, с.9-12, 2016.

- Тодоров, Д. „Споделянето на съвременника“. В: *Годишник на МГУ „Св. Иван Рилски“*, 2016, т. 59, св. IV - Хуманитарни и стопански науки“, с.7-9. ISSN 1312-1820.

- Тодоров, Д. „Увлечателен и проникновен разказ за краха на тоталитарния социализъм с участието на български философи и

историци” (рецензия). В: *Български философски преглед*, 2016, бр. 6, 179-183.

- Тодоров, Д. „Съвременни перипетии на свободата”. В: *Известия на ДЧЕС в МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII, 2017, с.179-188. ISSN 1313-3322.

проф. д-р Йордан Иванов

- Иванов, Й. „60 години организиран спорт в МГУ „Св. Иван Рилски - история и на развитие“. В: *Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество* - Сборник научни доклади от юбилейна научна конференция по случай 60 години катедра ФВ и спорт - организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. дн Михаил Бъчваров. С., Зона Арт ПРИНТ ЕООД, НСА ПРЕС, ИДК при НСА, 2016. стр. 7-18, ISBN 978-954-718-450-3.

- Иванов, Й., В. Цолова, Г. Игнатов. „Адаптация на физическото възпитание на студентите към екстремалните ситуации в бъдещата им професия“. В: *Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество* - Сборник научни доклади от юбилейна научна конференция по случай 60 години катедра ФВ и спорт - организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. дн Михаил Бъчваров. С., Зона Арт ПРИНТ ЕООД, НСА ПРЕС, ИДК при НСА, 2016. стр. 19-29, ISBN 978-954-718-450-3.

- Иванов, Й., Д. Кайков. „Възможности за формиране на адекватна психофизическа готовност на студентите от МГУ за оцеляване в екстремални ситуации“. В: *Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество* - Сборник научни доклади от юбилейна научна конференция по случай 60 години катедра ФВ и спорт - организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. дн Михаил Бъчваров. С., Зона Арт ПРИНТ ЕООД, НСА ПРЕС, ИДК при НСА, 2016. стр. 50-58, ISBN 978-954-718-450-3.

- Иванов, Й. „60 години организиран спорт в МГУ „Св. Иван Рилски - кратка история и етапи на развитие“. В: *Известия на Хуманитарния департамент на МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2016, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, стр.53-68, ISSN 1313-3322.

- Иванов, Й. „Спортология на здравето - двигателна активност и хранене“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при*

МГУ „Св. Иван Рилски“, т. XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр.10-18, ISSN 1313-3322.

- Иванов, Й., В. Цолова, Г. Игнатов, И. Ставрева, И. Баланов, Д. Кайков. „Адаптация на физическата подготовка на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност (краен отчет)“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр.41-50, ISSN 1313-3322.

- Иванов, Й. „20 години Университетски спортен клуб – МГУ – структура, функционалност, перспективи“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр.5-13, ISSN 2682-9754.

- Stavreva, I., Y. Ivanov, V. Tsoleva, S. Stavrev, N. Kostova, E. Yordanov, M. Purvanova (2020). „Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”“. In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, Sofia, Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2020, pp. 339-343 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

доц. д-р Ваня Цолова

- Цолова В. „Особености на стратегиите за справяне със стрес при спортуващи и неспортуващи младежи“. В: *АСПЕКТИ на съвременната подготовка във физическото възпитание и спорта*. София: НСА „Васил Левски“, 2015, с. 11-16, ISSN 978-954-718-406-0.

- Цолова В. „Въздействие на целенасочената физическа активност върху вниманието и психическата работоспособност“. В: *АСПЕКТИ на съвременната подготовка във физическото възпитание и спорта*. София: НСА „Васил Левски“, 2015, с. 29-33, ISSN 978-954-718-406-0.

- Денкова-Димитрова А., В. Цолова. „Отклоняващо се поведение и спорт“. В: *Научно-приложни изследвания във физическото възпитание и спорта*: сборник. София: НСА „Васил Левски“, НСА ПРЕС, 2015, с. 92-95, ISSN 978-954-718-426-8.

- Цолова В. „Формиране на физическа готовност на студенти в уроците по фитнес за действия в трудни ситуации“. В: *АДАПТАЦИЯ на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество*. София: НСА „Васил Левски“, НСА ПРЕС, 2016, с. 75-82, ISSN 978-954-718-450-3.

- Иванов, Й., В. Цолова, Г. Игнатов. „Адаптация на физическото

- възпитание на студентите към екстремалните ситуации в бъдещата им професия“. В: *АДАПТАЦИЯ на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество*. София: НСА „Васил Левски“, НСА ПРЕС, 2016, с. 19-29, ISSN 978-954-718-450-3.
- Иванов Й., В. Цолова. „Усъвършенстване на учебния процес по физическо възпитание и спорт във ВУ – нов методичен подход“. В: *ИЗВЕСТИЯ – Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“*, Хуманитарен департамент, том XIII, София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, с. 63-68, ISSN 1313-3322.
  - Цолов, Б., В. Цолова. „Алтернативи за следдипломно обучение в спорта“. В: *ИЗВЕСТИЯ – Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“*, Хуманитарен департамент, том XVI, София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, с. 26-29, ISSN 1313-3322.
  - Цолова В, Е. Йорданов, Ил. Баланов. „Фитнесът като средство за физическа активност на студентите от МГУ „Св. Ив. Рилски“ – мотиви и предпочитания“. В: *ГОДИШНИК на Минно-геоложкия университет „Св.Ив. Рилски“*, София: МГУ „Св. Иван Рилски“, свитък IV, том 59, 2016, с. 129-131, ISSN 1312-1820.
  - Димитров, В, В. Цолова, Д. Илиева. „Практикуването на йога като превенция срещу стреса и депресивността“. В: *ВЛИЯНИЕТО на йога върху психиката, физическите качества и здравето*: сборник. София: НСА „Васил Левски“, 2016, с 41-46, ISSN 978-954-718-438-1.
  - Цолова В, С. Йорданов, П. Борисова, Л. Тодоров. Изследване на силовите възможности на жени, практикуващи йога“, В: *ВЛИЯНИЕТО на йога върху психиката, физическите качества и здравето*: сборник. София: НСА "Васил Левски", 2016, с 54-59, ISSN 978-954-718-438-1.
  - Gavrilo V, V. Tzolova, D. Ilieva. "On the psychophysical readiness of studentsto overcome difficulties in complex situation". In: *SCIENCE, Engineering &Education*. Sofia: Univ. of Chem. Technology and Metallurgy, 1, (1), 2016, p. 188-192, ISSN 2534-8507 (print) 2534-8515 (online).
  - Gavrilo V., T. Marinov, V. Tzolova. "Influence of the physical activity oh the reaction patterns structuring in conflict situation". In: *SCIENCE, Engineering &Education*. Sofia: Univ. of Chem. Technology and Metallurgy, 1, (1), 2016, p. 183-187, ISSN 2534-8507 (print) 2534-8515 (online).
  - Ilieva D, V. Gavrilo V, V. Tzolova. "Significance and social functions of sport for all in the contemporary society". In: *SCIENCE, Engineering &Education*. Sofia: Univ. of Chem. Technology and Metallurgy, 1, (1), 2016, p. 193-200, ISSN 2534-8507 (print) 2534-8515 (online).

- Маринов Т., В. Цолова, Д. Нанчева. „Особености в структурата на психофизическата готовност при младежи за действия в кризисни ситуации“. В: *ФИЗИЧЕСКО възпитание, спорт и кинезитерапия: научно- приложни изследвания*: сборник. София: НСА „Васил Левски“, НСА ПРЕС, 2017, с. 13-18, ISSN 978-954-718-461-9.
- Tzolov B., V. Gavrilov, V. Tzolova. “Increasing of the quality of higher education in sports”. In: *SCIENCE, Engineering & Education*. Sofia: Univ. of Chem. Technology and Metallurgy, 2 (1), 2017, pp. 135-138, ISSN 2534-8507 (print) 2534-8515 (online).
- Tzolova V. “Opportunities for Acquiring a Teaching Qualification for Physical Education and for Continuing Education”. In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*. part IV. Humanitarian and Economics Sciences. Sofia: Univ. of Mining of Geology “St. Ivan Rilski”, Vol. 60, 2017, pp. 71-73, ISSN 2535-1206 (online) 2682-9525(print) 2683-0027 (online).
- Tzolov B., V. Tzolova. “Postgraduate Studies at NSA “V. Levski” as an Opportunity for Vocational Qualification and Career Development”. In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, part IV, Humanitarian and Economics Sciences. Sofia: Univ. of Mining of Geology “St. Ivan Rilski”, Vol. 61, 2018, pp. 41-44, ISSN 2535-1206 (online) 2682-9525(print) 2683-0027 (online).
- Tzolova V., V. Dimitrov. “On The Problem of The Aim and Tasks of Physical Education in Universities”. In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*. part IV. Humanitarian and Economics Sciences. Sofia: Univ. of Mining of Geology “St. Ivan Rilski”, Vol. 62, 2019, pp. 149-152, ISSN 2682-9525 (print) 2683-0027 (online).
- Stavreva, I., Y. Ivanov, V. Tzolova, S. Stavrev, N. Kostova, E. Yordanov, M. Purvanova (2020). “Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski””. In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, Sofia, Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2020, pp. 339-343 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

ст. пр. д-р Екатерина Балачева

- Балачева, Е., В. Паничкова. „Предимства и предизвикателства при изучаването на френския език като чужд език в Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Хуманитарния департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, София, ИК „Св. Иван Рилски“, т. XVI / 2016, стр. 18-21, ISSN 1313-3322.

- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Ц. Вукадинова, Е. Давчева, Е. Балачева. „Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения“. В: *Известия на ДЧЕС при МГУ „Св. Иван Рилски“*, София, ИК „Св. Иван Рилски“, т. XVII / 2017, стр. 117-156, ISSN 1313-3322.
- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, T. Vukadinova, E. Davcheva, E. Balacheva. "Enhancing Students' Skills to Work with Texts in FLT for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, part IV, Humanitarian and Economics Sciences, Vol. 60, Sofia, University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 2017, pp. 62 – 67, ISSN 2535 -1206.
- Балачева, Е. „Възможности за обучение по испански език на студентите по програма „Еразъм+“. В: *Известия на ДЧЕС при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, София, ИК „Св. Иван Рилски“, стр. 69-77, ISSN 1313-3322.
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Ц. Вукадинова, Е. Давчева, Е. Балачева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на ДЧЕС при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019 , София, ИК „Св. Иван Рилски“, стр. 55-177, ISSN 2682-9754.
- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, T. Vukadinova, E. Davcheva, M. Papazova, E. Balacheva. "Introducing Academic and Institutional Terminology and Analysis of Students' Skills to Recognise and Translate Specific Terms in Their Work with Scientific Foreign Language Texts at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Volume 62, Number 4, Sofia, Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp.143-148, ISSN 2682-9525.
- Балачева, Е. „Съгласуването на съществителното име по род и число и съгласуването на глагола - основни затруднения за българските студенти с инженерна насоченост, изучаващи испански език“. В: *Техники и технологии в чуждоезиковото обучение и висшето образование - юбилеен сборник „30 години Депаратмент за чуждоезиково обучение и приложна лигвистика при ТУ“*, Година I, Кн. 1, София, Издателство на Техническия университет, 2020, стр. 163-170, ISSN: 2683-0876.

ст. пр. д-р Елена Давчева

- Давчева, Е. „Приказките на Елин Пелин – и книга, и играчка“. В: *Списание за библиотечни и информационни науки, книгознание и литературна история*, 2016, Печатница на НБКМ, стр.37-41, ISSN: 0861-847X.
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Ц. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения (краен отчет)“. В: *Известия на Хуманитарния департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, том XVIII/2017, София, ИК „Св. Иван Рилски“, стр.117-156, ISSN 13-13-33-22.
- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, E. Balacheva, E. Davcheva. „Enhancing Students' Skills to Work with Texts in FLT for Special Purposes at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski” - Work Done to Date“. In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol. 60, part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2017, pp.62-67, ISSN 2535 -1206.
- Давчева, Е. „Иван Сергеевич Тургенев в българската учебникарска книжнина“. В: *Българская Русистика, Орган Общества русистов Болгарии*, бр. 4/ 2018 г., София, стр.60-74, ISSN 0323-9160.
- Давчева, Е. „Един превод на руска поезия“. В: *Известия на департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, том VIII/ 2018, София, ИК „Св. Иван Рилски“, стр.27-34, ISSN 1313- 3322.
- Давчева, Е. „Взаимодействие между руската православна църква и висшите учебни заведения в Санкт Петербург“ В: *ИЗВЕСТИЯ на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, София, ИК „Св. Иван Рилски“, том XIX/2019, стр.183-206, ISSN 2682-9754.
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Ц. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *ИЗВЕСТИЯ на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, София, ИК „Св. Иван Рилски“, том XIX/2019, стр.55-176, ISSN 2682-9754.
- Давчева, Е. „Очарованието на сезоните – път към детските сърца в стихчетата на Елисавета Багряна“. В: *Елисавета Багряна – 125 години от рождението ѝ*, София, Изд. Парадигма, 2019, стр. 182-194, ISBN 978-954-326-410-0.

- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, M. Papazova, E. Balacheva, E. Davcheva. "Introducing Academic and Institutional Terminology and Analysis of Students' Skills to Recognise and Translate Specific Terms in Their Work with Scientific Foreign Language Texts at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 143-148, ISSN 2682-9525.
- Давчева, Е. „Още нещо за руските предлози“. В: *Техники и технологии в чуждоезиковото обучение и висшето образование*, год. 1, кн. 1, София, Изд. на ТУ, 2020, стр.170-180, ISSN 2683- 0876.

ст. пр. д-р Иванка Ставрева

- Ставрева, И. „Възможности за адаптация на физическата подготовка на студентите към изискванията на професионалната дейност в миннодобивната промишленост“. В: *Годишник на Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“-София*, том 58, свитък IV, Хуманитарни и стопански науки, С., Издателска къща „Св. Иван Рилски“, 2015. с. 91-94 (ISSN 1312-1820).
- Иванов, Й., Р. Ханчев, В. Цолова, И. Ставрева, Е. Йорданов. „Взаимовръзки между наследствените предразположения и психофизическата готовност на студенти за действие в трудни ситуации“. В: *Годишник на Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“-София*, том 58, свитък IV, Хуманитарни и стопански науки, С., Издателска къща „Св. Иван Рилски“, 2015. с. 81-84 (ISSN 1312-1820).
- Ставрева, И., С. Ставрев. „Изисквания към двигателните и интелектуалните качества за специалисти от минно-добивната промишленост и икономическата професия и съпоставката им“. В: *Международна научна конференция „Педагогическото образование – традиции и съвременност“, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Педагогически факултет*, Сборник доклади. Велико Търново, Ай анд Би, 2015, CD-S_4 (ISBN 978-619-7281-01-9).
- Ставрева, И. „Адаптация на физическата подготовка на студенти към екстремални натоварвания, свързани с бъдещата им професионална дейност“. В: *Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество* - Сборник научни доклади от юбилейна научна конференция по случай 60 години катедра ФВ и спорт-организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. дн Михаил Бъчваров. С., Зона Арт

- ПРИНТ ЕООД, НСА ПРЕС, ИДК при НСА, 2016. с. 65-74 (ISBN 978-954-718-450-3).
- Ставрева, И. „Ориентиране на заниманията по тенис на маса на студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност“. В: *Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество* - Сборник научни доклади от юбилейна научна конференция по случай 60 години катедра ФВ и спорт - организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. дн Михаил Бъчваров. С., Зона Арт ПРИНТ ЕООД, НСА ПРЕС, ИДК при НСА, 2016. с. 83-90 (ISBN 978-954-718-450-3).
  - Иванов, Й., В. Цолова, Г. Игнатов, И. Ставрева, И. Баланов, Д. Кайков. „Адаптация на физическата подготовка на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност – краен отчет“. В: *ИЗВЕСТИЯ на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, С., ИК „Св. Иван Рилски“, том XVIII/2018. с. 41-51 (ISSN 1313-3322).
  - Ставрева, И. „Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *ИЗВЕСТИЯ на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, С., ИК „Св. Иван Рилски“, том XIX/2019. с. 33-42 (ISSN 2682-9754).
  - Ставрева, И., И. Баланов. „Екстремалните натоварвания - основен фактор за подобряване на физическата дееспособност и психическата работоспособност“. В: *Физическата активност основен фактор за психическото развитие* - Сборник с научни доклади, Федерация адаптирана физическа активност Балкани и Черноморска област (ФАФА), НСА ПРЕС, С., 2020 с. 47-52 (ISBN 978-954-718-634-7).
  - Ставрева, И., С. Ставрев. „Вариативност на показателите при професионално значимите двигателни качества за инженери в минно-добивния отрасъл (изследване със студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“)“. В: *Научно списание „Педагогически алманах“*, брой 1, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 2020. р. 98-102 (ISSN: 2367-9360) (online)/(ISSN: 1310-358X) (print).
  - Stavreva, I., Y. Ivanov, V. Tsolova, S. Stavrev, N. Kostova, E. Yordanov, M. Purvanova (2020). "Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, Sofia, Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 339-343 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

ст. пр. Велислава Паничкова

- Балачева, Е., В. Паничкова. „Предимства и предизвикателства при изучаването на френския език като чужд език в Минно-геоложкия университет „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Хуманитарен департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVI/2016, стр. 18-20 (ISSN 13-13-33-22).

- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, E. Balacheva, E. Davcheva. "Enhancing Students' Skills to Work with Texts in FLT for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" - Work Done to Date". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol. 60, part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp.62-67 (ISSN 2535-1206).

- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения (краен отчет)“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2017, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, стр.117-156 (ISSN 1313-3322).

- Паничкова, В. „Моето предизвикателство през новата учебна година. Факултативно обучение по английски език на студенти от специалност „Екология и опазване на околната среда“ III курс в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на ДЧЕС при МГУ „Св. Иван Рилски“*, том XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр. 64-68 (ISSN 1313-3322).

- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, M. Papazova, E. Balacheva, E. Davcheva. "Introducing Academic and Institutional Terminology and Analysis of Students' Skills to Recognise and Translate Specific Terms in Their Work with Scientific Foreign Language Texts at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 143-148 (ISSN 2682-9525).

- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр. 55-176 (ISSN 2682-9754).

- Purvanova, M., V. Panichkova, B. Dimitrova. "Practical Work with the Language of Mathematics in the Module in English for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, Section "Sustainable Development Of The Mineral Resources Industry", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 319-324 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

ст. пр. Евгени Йорданов

- Йорданов, Евгени. „По билото на Стара планина или иначе казано да сбъднеш една мечта“. В: *Известия на Хуманитарен департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVI/2016, стр. 102-116 (ISSN 13-13-33-22).

- Йорданов, Евгени. „Своеобразен юбилей на Клуба по хоккей МГУ“. В: *Известия на Хуманитарен департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2017, стр.170-173 (ISSN 1313-3322).

- Stavreva, I., Y. Ivanov, V. Tsoleva, S. Stavrev, N. Kostova, E. Yordanov, M. Purvanova. "Study of Students' Attitudes in Applying innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, Sofia, Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 339-343 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

ст. пр. Илиян Баланов

Иванов, Й., В. Цолова, Г. Игнатов, И. Ставрева, И. Баланов, Д. Д. Кайков. „Адаптация на физическата подготовка на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност“ (краен отчет). В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, София, ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр. 41-50, ISSN 1313-3322.

ст. пр. Маргарита Папазова

- Папазова, М. „Пътуването ми в испанския език или моето ново предизвикателство“. В: *Известия на Хуманитарен департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, том XVI/2016, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, стр. 98-101 (ISSN 13-13-33-22).

- Папазова, М. „Изучаването на английски както майчин език“ В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2017, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, стр.161-164 (ISSN 1313-3322).

- Папазова, М. „Моят опит в преподаването на английски език на възрастни“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр.83-87 (ISSN 1313-3322).
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр. 55-176 (ISSN 2682-9754).

ст. пр. Милена Първанова

- Първанова, М., И. Дрънков, Л. Мешеков. „Компютърен подход към многовариантността в чуждоезиковото обучение“. В: *Годишник на МГУ „Св. Иван Рилски“*, т.59, св.IV, Хуманитарни и стопански науки, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, стр.132-137 (ISSN 1312-1820).
- Първанова, М. „За безсмъртието и съвременника - 400 години от кончината на Шекспир и Сервантес“. В: *Известия на Хуманитарния департамент на МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVI/2016, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, стр.30-32 (ISSN 1313-3322).
- Първанова, М. „За писането като опит“. В: *Известия на Хуманитарния департамент на МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVI/2016, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, стр.96-97.
- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, E. Balacheva, E. Davcheva. “Enhancing Students’ Skills to Work with Texts in FLT for Special Purposes at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski” - Work Done to Date”. In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol. 60, part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2017, pp.62-67 (ISSN 2535-1206).
- Първанова, М. “LIKE като самостоятелна лексическа единица“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2017, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, стр.92-96 (ISSN 1313-3322).
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения (краен отчет)“. В:

Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“, т. XVIII/2017, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, стр.117-156 (ISSN 1313-3322).

- Yusein, P., M. Purvanova, Difficulties in Teaching English for Special Purposes to Engineers as a Foreign Language. In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 61, Part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2018, pp.54-59 (ISSN 2535-1206).

- Първанова, М. „Някои теоретични постановки по словообразуване“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр.35-40 (ISSN 1313-3322).

- Първанова, М., М. Христова. „Интелектуалното предизвикателство да се чете научна литература“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр.88-91 (ISSN 1313-3322).

- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, M. Papazova, E. Balacheva, E. Davcheva. “Introducing Academic and Institutional Terminology and Analysis of Students' Skills to Recognise and Translate Specific Terms in Their Work with Scientific Foreign Language Texts at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”. In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2019, pp. 143-148 (ISSN 2682-9525).

- Първанова, М. „Деривацията като словообразователен модел“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр.50-54 (ISSN 2682-9754).

- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр. 55-176 (ISSN 2682-9754).

- Първанова, М. „Морфема – някои теоретични постановки“. В: *Техники и технологии в чуждоезиковото обучение и висшето образование* (сборник), год. I, Кн. 1, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр.158-161, (ISSN 2682-9797).

- Purvanova, M., V. Panichkova, B. Dimitrova. "Practical Work with the Language of Mathematics in the Module in English for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, section "Sustainable Development of the Mineral Resources Industry", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 319-324, (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).
- Stavreva, I., Y. Ivanov, V. Tsoleva, S. Stavrev, N. Kostova, E. Yordanov, M. Purvanova. "Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, section "Sustainable Development of the Mineral Resources Industry", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 335-339, (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

ст. пр. Моника Христова

- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения“ (краен отчет), В: *Известия на ДЧЕС на МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2017, 2017, с.117-156 (ISSN 13-13-33-22).
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Повишаване на уменията на студентите за работа със специализирани научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. – постигнато към момента“. В: *Journal of Mining and Geological Sciences*, МГУ „Св. Иван Рилски“, том 60, част IV, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2017 (ISSN 2535-1206).
- Първанова, М., М. Христова „Интелектуалното предизвикателство да се чете научна литература“, В: *Известия ДЧЕС*, том XVIII/2018, с. 88-91 (ISSN 1313-3322).
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ -краен отчет“, В: *Известия ДЧЕС*, том XIX/2019, с.55-176 (ISSN 2682-9754).
- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, M. Papazova, E. Balacheva, E. Davcheva. Introducing academic and

institutional terminology and analysis of students' skills to recognise and translate specific terms in their work with scientific foreign language texts at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, 64/2019, No 4, p. 143-148, ISSN 2682-9525 (print) ISSN 2683-0027 (online).

ст. пр. Цветелина Вукадинова

- Вукадинова, Цв. „Установяване на трудностите с цел подобряване на качеството на чуждоезиковото обучение във висшите технически училища“. В: *XII Научна постерна сесия за млади учени, докторанти и студенти*. Сборник с резюмета. Издание на Химикотехнологичен и металургичен университет, София, 22 май 2015 г., стр. 178.

- Вукадинова, Цв. „Работа с чуждоезикова терминология в инженерното образование“. В: *XIII Научна постерна сесия за млади учени, докторанти и студенти*. Сборник с резюмета. Издание на Химикотехнологичен и металургичен университет, София, 20 май 2016 г., стр. 171.

- Вукадинова, Цв. „Обмяна на опит: висшето образование в Германия и евентуалните ползи за българските университети“. В: *Известия на Хуманитарния Департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVI/2016, София, ИК „Св. Иван Рилски“, 2016, стр. 21-25, ISSN 13-13-33-22.

- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVII/2017, София, ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, стр. 117-156, ISSN 13-13-33-22.

- Вукадинова, Цв. „Инженерното обучение във висшите технически училища. Нови учебни планове и учебници по немски език за студентите на МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“* т. XVII/2017, София, ИК „Св. Иван Рилски“, 2017, стр. 157-160, ISSN 1313-3322.

- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, E. Balacheva, E. Davcheva. "Enhancing Students' Skills to Work with Texts in FLT for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" - Work Done to Date". University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 60, Part IV: Humanitarian Sciences and Economics, Sofia, Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp. 62-67, ISSN 2535-1206.

- Vukadinova, Ts. "How to Improve Students' Understanding of Engineering Terminology in Multilanguage Environment". In: *Science, Engineering & Education*, Vol. 2, Issue 1, Sofia, UCTM, 2017, pp. 117-122, ISSN 2534-8507 (print), ISSN 2534-8515 (online).
- Вукадинова, Цв. „Предимства и ползи от използване на понятийни карти в обучението по чужд език за студентите от инженерните специалности“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, София, ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр. 51-63, ISSN 1313-3322.
- Вукадинова, Цв., Ю. Яворова. „Обучителен инструментариум за подпомагане разбирането на понятия в развитие на езикови компетентности в инженерните специалности“. В: *XVI Научна постерна сесия за млади учени, докторанти и студенти. 23 май 2019г.* Сборник с резюмета. София, Химикотехнологичен и металургичен университет, 2019, стр. 162, ISBN 978-954-465-104-6.
- Вукадинова, Цв. „Преподаване на технически немски език на студенти от инженерните специалности“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, София, ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр. 177-182, ISSN 2682-9754.
- Първанова, М., М. Христова, В. Паничкова, М. Папазова, Цв. Вукадинова, Е. Балачева, Е. Давчева. „Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XIX/2019, София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, стр.55-176, ISSN 2682-9754.
- Vukadinova, Ts. "Similarities and Differences in Teaching English for Specific Purposes to Engineering Students at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", Sofia, and the Technical University Bergakademie, Freiberg". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia, Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 130–132, ISSN 2682-9525 (print) ISSN 2683-0027 (online).
- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, M. Papazova, E. Balacheva, E. Davcheva. "Introducing Academic and Institutional Terminology and Analysis of Students' Skills to Recognise and Translate Specific Terms in their Work with Scientific Foreign Language Texts at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan

Rilski”, 2019, pp. 143-148, ISSN 2682-9525 (print), ISSN 2683-0027 (online).

- Попов, М., Р. Стоилова, В. Дюлгерска, К. Фернандес, Цв. Вукадинова, С. Чаушев, С. Терзиева, И. Пенчев. „Динамично моделиране с Berkeley-Madonna – допълнение към упражненията по „Масообменни процеси“ за специалността „Химично инженерство“ с преподаване на немски език в ХТМУ“. В: *XVII Научна постерна сесия за млади учени, докторанти и студенти, 26 юни 2020*. Сборник с резюмета. София, Химикотехнологичен и металургичен университет, 2020, стр. 43-44. https://mmu2.uctm.edu/poster_sessions/XVII/sites/default/files/XVII.pdf (онлайн издание).

- Попов, М., Р. Стоилова, В. Дюлгерска, К. Фернандес, Цв. Вукадинова, С. Чаушев, С. Терзиева, И. Пенчев. „Динамично моделиране с Berkeley-Madonna – допълнение към упражненията по „Топлообменни процеси“ за специалността „Химично инженерство“ с преподаване на немски език в ХТМУ“. В: *XVII Научна постерна сесия за млади учени, докторанти, 26 юни 2020*. Сборник с резюмета. София, Химикотехнологичен и металургичен университет. стр. 41-42. https://mmu2.uctm.edu/poster_sessions/XVII/sites/default/files/XVII.pdf (онлайн издание).

гл. ас. Ваня Серафимова

Серафимова, В. „Информационно общество: актуални житейски ситуации и социализационни практики“. В: *Годишник на МГУ „Св. Иван Рилски“*, 2016, т. 59, св. IV - Хуманитарни и стопански науки, с.16-21 (ISSN 1312-1820).

гл. ас. Жения Стефанова

Стефанова, Ж. „Законната реклама на хазартни игри в електронните медии“. В: *Годишник на МГУ „Св. Иван Рилски“*, 2016, т. 59, св. IV - Хуманитарни и стопански науки, с.10-15 (ISSN 1312-1820).

*Справката по т.4 и 5 състави
ст. пр. Милена Първанова*

6. СПОРТНА ДЕЙНОСТ

6.1 СПОРТНИ ПОСТИЖЕНИЯ

През разглеждания период 2016-2020 г., студентските отбори активно участват в турнири, завоюват медали и награди и съхраняват името на МГУ като висше училище с наложили се спортни традиции, хъс, борбеност и устрем към победа.

Тук ще споменем някои от многобройните спортни изяви, разнесли славата на отборите и индивидуалните участници от МГУ „Св. Иван Рилски“:

2016 г.:

- Отборът по футзал завоюва купата „8-ми декември“, бе удостоен със званието „Национален университетски шампион по футзал“ и бе награден с купа и златни медали на специална церемония от ръководството на АУС „Академик“.
- Отборът по футбол след отлично изигран финал в гр. Русе се класира на призовото II място на Държавното първенство, а отборът по хокей в зала и на трева, стана държавен шампион в националния университетски шампионат.
- На Държавното студентско първенство по лека атлетика наши студенти се класираха съответно на VI място в дисциплина 3000 м., VIII - на 800 м. и IX - в кросовото бягане.
- При индивидуалното класиране по аеробика на Студентско първенство имаме едно IV място, а отборът ни се класира на VI място в комплексната надпревара.
- Взехме активно участие в националните университетски шампионати и в спортовете стрийтбол, бадминтон и др.

2017 г.:

- През годината нашите спортисти и представителни отбори на университета взеха участие в НУШ, организирани и провеждани от АУС „Академик“, като постигнаха високи спортни успехи и защитиха установените традиции и спортната слава на нашия университет. Като най-значими можем да отбележим бронзовите медали на представителния футболен отбор, второто място на мъжкия отбор по хокей на трева и най-големия успех, който постигнахме за годината –

златните медали и I място на отбора по хоккей в зала за жени на нашия университет, който бе удостоен от УСК за отбор на година на МГУ, а ст. пр. Евгени Йорданов – за треньор на годината.

- Бяха отличени и най-добрите спортисти по видове спорт, участващи във вътрешния, национални и международни спортни календари, които получиха и стипендии от УСК на името на проф. Михаил Бъчваров и др. специални награди, осигурени от ст. пр. Ковачка.

- На традиционна тържествена церемония по награждаването – Бал на спортиста - статуетките и специалните награди бяха връчени лично от почетния председател на УСК и Ректор – проф. Тотев, председателя на УСК и изпълнителен директор на Минно-геоложката камара д-р инж. Иван Митев, двукратния олимпийски шампион Петър Киров, Валентин Михов, проф. В. Лилков, проф. В. Ангелов, проф. В. Велев.

- Призови класирания и много добри спортни резултати постигнаха и нашите представителни отбори по футзал, аеробна гимнастика и лека атлетика с треньор-мениджъри съответно проф. Иванов, ст. пр. Соня Максимова и пр. Каролина Цветкова.

2018 г.:

- През календарната 2018 г. нашите студенти-спортисти и представителните отбори на университета под вещото ръководство на колегите спортни педагози извоюваха значими спортни успехи и защитиха достойно спортната слава на нашия уникален бутиков инженерно-технически университет. Спортните „Оскари“ и отличените студенти-спортисти и преподаватели-треньори бяха наградени на 17 януари 2019 г. на специална церемония - Бал на спортиста - на който присъстваха специални гости и обществени деятели на университетския спорт.

- С най-съществен принос за успешната юбилейна година са представителните отбори по футбол, хоккей в зала и на трева, които завоюваха медали от НУШ и държавните първенства.

- С достойно представяне можем да отбележим и отборите по аеробна гимнастика, лека атлетика, стрийтбол.

- Със специална награда преподавател-треньор на годината за 2018 г. бе номинирана и наградена ст. пр. Иванка Ставрева, треньор на представителния отбор по стрийтбол и председател на секцията по тенис на маса към УСК.

- Най-изявените студенти-спортисти в нашите традиционно силни спортове, участвали в състезанията на АУС „Академик“, получиха специални статуетки и стипендии по ПМС 90 и на името на проф. М. Бъчваров от УСК-МГУ (2000 + 3000 лв.).

2019 г.:

- За първи път исторически успех постигнаха нашите студенти-футболисти, завоювайки купата и златните медали на НУШ 2019, като във финалната среща драматично победиха специалистите от НСА „Васил Левски“ на терена на Академията.
- Историческият успех на футболистите се допълва и със завоюването на шампионската титла по фотзал, който бе и Национален открит турнир за купата „Осми декември“.
- Също исторически успех в леката атлетика в зала завоюва и нашият елитен спортист Антонио Иванов от спец. ОРС, I курс: през 2019 г. той зае III място на 60 метра мъже и I място на щафета 4x4 мъже. Той е и Национален рекордьор на НУШ, Варна 2019 г., с два златни медала в спринтовите дисциплини - на 100 м. и на 200 м. Същият завоюва и голям международен успех и отбеляза уникално постижение за България с второто място на Балканиадата в Правец. Като вицебалкански шампион, той се бори за олимпийска квота.
- Друг голям успех на международната спортна арена е отличното представяне на нашата студентка Емона Иванова от спец. УРПС, завоювала бронзов медал на Световното първенство по бадминтон за параолимпийци, което е квалификация за Олимпийските игри през 2020 г. в Токио.
- Традиционно значим успех постигнаха и нашите представителни отбори по хоккей в зала, жени и мъже, завоювайки сребърните медали и вицешампионските титли на НУШ, Камчия 2019 г.
- Трябва да отбележим и постиженията на Ралица Нейчева от спец. МиГ, бакалавър от IV курс, постигнала личен рекорд и с призови класирания (V място на 400 м и VII - на 100 м в „А“ финал) на НУШ, Варна 2019 г.
- Достойно представяне можем да отчетем и на нашите представителни отбори по баскетбол 3x3, аеробна гимнастика и кросово бягане, които заеха призови класирани в НУШ.
- В тази връзка и по традиция на катедра Спорт и УСК-МГУ чрез изградения организационен комитет, се проведе и 10-то издание

„Спортист на годината“, на което бяха връчени специални награди и стипендии на най-изявените студенти-спортисти, преподаватели-треньори и обществени деятели на ВУ за 2019 г. Тържеството бе и по случай 20-годишния юбилей на УСК-МГУ.

Постиженията към момента от текущата **2020 г.** година са отразени в рубриката „Календар“.

6.2 СПОРТНИ СЪБИТИЯ

2016 г.:

- През м. май 2016 г. колективът на катедра „Физическо възпитание и спорт“ спечели, разработи и реализира проект на Голяма столична община, чрез който бе организиран и проведен спортен празник „60 години организиран спорт в МГУ“ под надслов „Спорт, образование, бъдеще“. В състезанията взеха участие близо 500 студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ и други университети. Спортните прояви включиха следните видове спорт и дисциплини: мини футбол, тенис на маса, плажен волейбол, стрийтбол, хокей на трева, крос, вдигане от лег, канадска борба, бадминтон.
- През същия месец, включен в програмата за честванията, беше проведен Пролетният спортен турнир по тенис на маса за преподаватели и служители, където след активни тренировки участваха и преподаватели от кат. „Чужди езици“ – д-р Екатерина Балачева, ст. пр. Маргарита Папазова и ст. пр. Милена Първанова.
- Под ръководството на пр. Иванка Ставрева, в края на годината се проведе откритият турнир по тенис на маса „8-ми декември“ и Коледният турнир по тенис на маса за преподаватели и служители за купата на Ректора на МГУ.

2017 г.:

- На 12 януари 2017 г. бе организирана и проведена Юбилейната научна конференция по случай 60-годишнината на катедра ФВС; официалното тържество по случай юбилея се състоя в парк-хотел „Москва“.
- На 25 септември 2017 г. бе организирана и проведена благотворителна вечер с цел подпомагане на наши активни спортисти и спортисти в неравностойно положение. На тържествената вечер

Ректорът на университета връчи златен медал за заслуги за цялостна дейност към развитието на МГУ на проф. Иванов по случай неговата 55-годишнина и 30 години спортно-педагогическа дейност в МГУ „Св. Иван Рилски“.

- В секцията по тенис на маса под ръководството на пр. Иванка Ставрева и ст. пр. Георги Ангелов бе организиран и проведен традиционният открит турнир по тенис на маса за купа „8-ми декември“.

2018 г.:

- По случай навършването на 65 години от създаването на нашата Алма матер, катедра „Спорт“ и УСК организираха и проведоха юбилеен студентски турнир „65 години МГУ“ под надслов „Спорт, образование, бъдеще“.

- Секцията по тенис на маса, под ръководството на пр. Иванка Ставрева, организира и проведе открити турнири за студенти, преподаватели и служители за „Купата на Ректора“ и за „Купа 8-ми декември“.

- На база на дългогодишното спортно сътрудничество между департаментите по спорт на ТУ и МГУ бяха организирани целогодишни посещения на 25 преподаватели и служители в плувния басейн на ТУ безвъзмездно.

- Ст. пр. Евгени Йорданов взе участие в национални и международни ултра скайрън състезания „Олимп“ 2018 г. в Гърция, което е кръг от световните скайрън серии, където зае призови класирания.

- Ст. пр. Соня Максимова проведе открит урок със студентите, в който взеха участие и колеги от катедра ФВС и университета.

2019 г.:

- През м. март се проведе Зимна универсиада в к.к. Боровец, на която нашият университет за първи път от много години имаше представителство в зимните спортове, като отборът бе селектиран и воден от ст. пр. Евгени Йорданов.

- През м. октомври ст. пр. Евгени Йорданов чрез секцията по туризъм и съвместно със Студентски съвет на МГУ проведоха нощни преходи до вр. Камен дел и Черни връх, в които участваха близо 70 студенти.

- На 30 октомври в секцията по фитнес под ръководството на доц. Ваня Цолова и ст. пр. Евгени Йорданов се организира и проведе силово-демонстративен турнир на МГУ по случай откриването на фитнес залата в студентско общежитие блок 1 на МГУ.
- На 4 ноември 2019 г. успешно бе проведено ОС на УСК-МГУ, на което бе актуализиран членският състав на сдружението; Уставът му бе актуализиран и адаптиран към новите изисквания на ЗФВС. Клубът отново бе припознат от АР и от АУС „Академик“, където той е дългогодишен член.
- Секцията по тенис на маса организира и проведе традиционния турнир за купа „Осми декември“.

2020 г.:

- Членове от катедрата, заедно със Студентски съвет, секцията по зимни спортове инициираха и участваха активно в организацията на Университетски зимен фестивал, който се проведе на 29 февруари 2020 г.

6.3 ПОДПОМАГАНЕ НА ФИЗИЧЕСКОТО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТА

- През **2016** г. бе разработен, приет и реализиран проект за подпомагане на физическото възпитание и спорта в МГУ по Постановление №129 на МС. Гордеем се, че за първи път в историята на МГУ „Св.Иван Рилски“ за принос в развитието на университетското физическо възпитание и академичния спорт средствата по проекта бяха увеличени.
- През **2017** г. бе разработен, приет и успешно реализиран проект за подпомагането на физическото възпитание и спорта в МГУ по ПМС №129 на МС (стойност на проекта 4000 лв.).
- През **2018** г. бе разработен, приет и успешно реализиран проект за подпомагането на физическото възпитание и спорта в МГУ по ПМС №129 на МС (стойност на проекта 3231 лв.).
- През **2019** г. бе разработен, приет и успешно реализиран проект за подпомагането на физическото възпитание и спорта в МГУ по ПМС №129 на МС, чиято стойност бе увеличена с 30% за постигнати високи спортни резултати и за заслуги в развитието на академичния спорт.

6.4 МОДЕРНИЗИРАНЕ НА МАТЕРИАЛНАТА БАЗА

- През **2016 г.** бяха частично ремонтирани и осигурени за степен на безопасност спортната зала "Проф. М.Бъчваров" и мини-фитнес центъра.
- През **2017 г.** бяха частично ремонтирани и дооборудвани функционални помещения, спортната зала „Проф. Михаил Бъчваров“, тенис залата, методичните кабинети по вид спорт и специализиран склад за спортни уреди и пособия.
- През есента на **2018 г.** бе извършен основен ремонт на фасадата на основния корпус на сградата на спортния комплекс и преасфалтирани 4 дка от улица „Спортна“ и паркинг-зоната.
- Най-сериозна дейност в посока модернизиране на материалната база извършихме по отношение на многофункционалната спортна зала. През 2016 г. чрез финансиране по съвместен проект с Министерство на младежта и спорта по Наредба № 2 беше изцяло сменен статута, предназначението на бившата дискотека "Чикаго", за да се превърне тя в модерна реконструирана и чакаща оборудване зала за фитнес, каланетика, аеробика, народни и модерни танци, тайбо, източни бойни изкуства, интегрална йога и др. През 2017 г. реализацията на практико-приложния проект продължи. През 2018 г. многофункционалната спортна зала бе официално открита. Нашият публичен партньор е национален фолклорен ансамбъл „Българе“, като общата стойност на целия проект чрез публично-частно партньорство е 250 000 лв., а договорът е за 6 години.

*Справката по т.6 подготвиха
Проф. д.р **Йордан Иванов**
и ст. пр. **Велислава Паничкова***

7. СЪПЪТСТВАЩА АКАДЕМИЧНА АКТИВНОСТ

7.1 ДОПЪЛНИТЕЛНА ОБРАЗОВАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

Катедра „Чужди езици“

През четирите учебни години ст. пр. д-р Екатерина Балачева провежда безплатни курсове по испански език за преподаватели, служители от администрацията и студенти (извънаудиторно), както следва:

2016-2017 г. - I ниво (начинаещи),
2017-2018 г. - I ниво (начинаещи) и II ниво (напреднали),
2018-2019 г. - II ниво (напреднали) и
2019-2020 г. - I ниво (начинаещи).

През м. ноември 2018 г. в рамките на извънаудиторната заетост „Работа в библиотека“, включена в учебната програма за обучение на студентите от МГУ по чужд език, ст. пр. Милена Първанова организира посещение на първокурсници от специалност КТИД в Столична библиотека – филиал „Студентски“ и ги запозна с възможностите за заемане на материали от библиотечния фонд, за каталожно търсене и за работа в читалнята. Дванадесет младежи се записаха за читатели на библиотеката и се възползваха от услугите на „Заемна служба“ с книги на български и английски език.

През летния семестър на учебната 2018/2019 г. ст. пр. Маргарита Папазова провежда безплатен курс по английски език за преподаватели и служители от администрацията на МГУ „Св. Иван Рилски“. През м. януари - м. февруари 2020 г. е проведено и продължението на курса.

7.2 ПРЕВОДАЧЕСКА ДЕЙНОСТ

7.2.1. Устни преводи

ст. пр. Милена Първанова

XI. 2015 - Симултанен превод за Комисия по акредитация с международно участие в МГУ „Св. Иван Рилски“.

ст. пр. Моника Христова

- **VI.2016 г.** - Симултанен превод на VII Международна конференция по геомеханика, Варна, организатор: НТС по минно дело, геология и металургия.

- **VII.2017 г.** - Симултанен превод на XIV Национална конференция по открит и подводен добив на полезни изкопаеми с международно участие, Варна, организатор: НТС по минно дело, геология и металургия.

- **VII.2018 г.** - Симултанен превод на VIII Международна научна конференция по геомеханика, Варна, организатор: НТС по минно дело, геология и металургия.

- **VI.2019 г.** - Симултанен превод на XV Национална конференция по открит и подводен добив на полезни изкопаеми с международно участие, Варна, организатор: НТС по минно дело, геология и металургия.

7.2.2. Писмени преводи

I. Преводи на монографии/части от книги, пиеси:

ст. пр. Милена Първанова

- (части от книга - превод от български на английски език): Христова, М., М. Първанова. Минно-геоложката Алма Матер на България/The Mining and Geology Alma Mater of Bulgaria, 2018 - II изд., София: ИК „Св.Иван Рилски“, 2018, 260 стр. (ISBN 978-954-353-364-0)

- (пиеса) Слейд, Бърнард. Специални поводи. Премиера за сезон 2018/2019 г. на Младежки театър „Николай Бинев“ на 25/26.X.2018 г., Преведена от английски език през 1993 г. пак от същия преводач (Оригинално заглавие: Special Occasions. A play in two acts by Bernard Slade. New York: Samuel French Inc., 1982). Поставена на сцена на Драматичен театър „София“ със заглавие „Обособени случаи“, сезон 1994-1995. София:Театърраутор, 1996, 123 стр.

- (глава от книга - превод на резюме на книга): Gotovska-Henze, T. The Cyrillic Code: Slavic Studies and the Rediscovery of the Bulgarians (until 1848) /Summary/. В: Т. Готовска-Хенце. *Кирилският код: славистиката и преоткриването на българите (до 1848 г.)*, С:Парадигма, 2018, стр. 365-367 (ISBN 978-954-326-346-2).
- (глава от книга - превод на резюме на книга): Radkova, R. Acquiring Knowledge away from Home /Summary/. В: чл.-кор. проф. д.и.н. Румяна Георгиева Радкова. *За знания в „чуждина“ (XVIII-XIX в.)*, С:Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2019, стр. 449-455 (ISBN 978-954-322-979-6).

ст. пр. Моника Христова

(части от книга - превод от български на английски език): Христова, М., М. Първанова. *Минно-геоложката Алма Матер на България/The Mining and Geology Alma Mater of Bulgaria*, II изд., София: ИК „Св.Иван Рилски“, 2018, 260 стр. (ISBN 978-954-353-364-0).

II. Преводи на доклади, статии, резюмета/абстракти:

ст. пр. Милена Първанова

- Topalov, St., Nikolay Valkanov, Koyno Bоев. Deposit Parameter Modelling - Methods and Technologies in Bulgaria. (Доклад, представен на минна конференция в Брисбейн, Австралия), 2016.
- Deliyaska, D., Methodological Aspects of the Training in Databases. (abstract), 2016.
- Iliev, Zh., N. Perenovski. Computer Modelling and Investigation of the Operating Parts of the Screw Conveyor by the Finite Element Method. 2016.
- Spirova, M., “110 Years since the Birth of Professor Gencho Genchev (2nd September 1906 - 25th November 1989)”. In: *Genetics and Plant Physiology* - 2016, vol. 6(3-4), pp.195-200.
- Dachev, Georgi, Dimitar Anastasov, Ivan Mitev, Nikolay Zhechev. Construction and Dimensioning of a Border Reinforced Concrete Pillar for Stock Exploration in the Veined Part below Level 590 of the *Varba-Batantsi* Mine. (abstract); (Report delivered at the VII Balkanmine, Prijedor-Banja Luka), 2017.
- Zaneva-Dobranova, Efrosima, Hristomir Stanev. Lithologo-Physical Analysis of the Sediment Sequences in the Lower Cretaceous Series of the Loukovit Syncline. (abstract), 2017.
- Zaneva-Dobranova, Efrosima. The Research potential of Petroleum Engineering - a Guarantee for Modern Education at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”. (abstract), 2017.

- Stefanov, Stefan, Ivan Prodanov. "Charge Accumulation in the Process of Filling of Electrified Liquid inside a Reservoir". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp.49-51.
- Stefanov, Stefan, Ivan Prodanov. "Charge Relaxation in a Reservoir Filled with Electrified Liquid". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp.52-54.
- Mitev, Veselin, Boryana Trifonova, Borislava Galabova. "Labour Productivity in the Mining Industry - Trends and Perspectives". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, part IV: Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp. 17-22.
- Mitev, Veselin. "Analysis of the Production, Consumption, and Prices of Crude Oil". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, part IV: Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp. 11-16.
- Hristova, Teodora, Nikolai Savov, Petya Gencheva. "Causes of Malfunctions with Installations for Refuse Derived Fuel and a Non-Hazardous Waste Landfill". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp.90-95.
- Gencheva, Petya, Ivan Kanazirski. "Nanotechnologies for Purification of Contaminated Water". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, part II: Mining, Technologies, and Mineral Processing, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017, pp.105-109.
- Stamatov, Atanas. The Donation Culture of the Bulgarian from the National Revival Period and the Place of the Book in it. (abstract), 2017.
- Gotovska-Henze, Todorichka. Issues and Tasks of the Project "Modern Bulgarian Education" (Bulgarian-Slovak Parallels). Доклад, изнесен на Международна научна конференция в Братислава, 2017.
- Dachev, G., K.Kutsarov, D. Georgiev. "The Safe and Effective Acquisition of Geo-Resources as the Main Objective of Geomechanics". In: *XIth Expert counseling with international participation in the area of underground and surface exploitation and geological exploration of mineral resources PODEKS POVEKS 2018*, Struga, R. of Macedonia 09-11 November 2018, pp. 143-149 (ISBN 978-608-65530-4-3).
- Yanev, N., D. Deliyaska. "Responsive Design of The Website of The University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski"". In: *Proceedings. Eighth International Scientific Conference COMPUTER SCIENCE' 2018*,

Kavala, 2018, pp. 137 - 143 (ISBN 978-619-167-177-9).

- Prodanov, I., S. Stefanov. "Measurement and Calculation of the Density of the Charge of Electrified Oil Products Using the Sampling Method". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018, pp.44-46 (ISSN 2535-1192).

- Prodanov, I., S. Stefanov. "Measurement and Calculation of the Electrifying Current of Electrified Oil Products Using the Sampling Method". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018, pp.47-49 (ISSN 2535-1192).

- Stoyanov, A. "The Movement of a Point Set In Cartesian Coordinates and Studied in the Mathcad Environment". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018, pp.64-69 (ISSN 2535-1192).

- Mitev, V. "The Bulgarian Mining Industry in 2017 – Perspectives and Forecasts". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, part IV: Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018, pp.5-10 (ISSN 2535-1102).

- Deliyaska, D., N. Yanev. "Improving Detectability and Visualisation of the Website of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski"". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, part IV: Humanitarian Sciences and Economics, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018, pp.45-50 (ISSN 2535-1102).

- Hristova, T. I. Minin, D. Mitev. "Determining the Relative Energy Consumption of a Jaw Crusher Depending on the Width of the Discharge Port and on the Particle Size Distribution of the Crushing Product". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, part III: Mechanisation, Electrification, and Automation of Mines, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018, pp.13-17 (ISSN 2535-1192).

- Самюел Флорман. „Екзистенциалният инженер“. В: *Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“*, т. XVIII/2018, С., ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, стр.92-97 (ISSN 1313-3322).

- Keremidchieva, S. "Teodorichka Gotovska-Henze (2018): The Cyrillic Code: Slavic Studies and the Rediscovery of the Bulgarians (until 1848). (Review article/рецензия на книга). В: *Linguistique balkanique/„Балканско езикознание“*, LVIII (2019), 2, София:БАН, 2019. стр.187-193 (ISSN 0324-1653).

- Dachev, G., D. Stefanov. "Analysis of the geomechanical state of isolated

inter-room support pillars". In: *Geotechnical challenges in karst ISRM Specialised Conference/Međunarodna konferencija 8*. Savjetovanje Hrvatskog geotehničkog društva. Omiš – Split, Croatia, 11-13 April 2019, page 175-180 (ISBN 87587655865).

- Zaneva-Dobranova, E., N. Hristov, S. Bratkova. "Methodology for Assessing a Potential Surface Hydrocarbons Leakage from Faults". In: *19th International Multidisciplinary Scientific GeoConference (SGEM)*, Albena, Bulgaria. 28 June-6 July 2019. In: Conference Proceedings Volume 19, Issue 1.2, Part A (Oil and Gas Exploration), pp.993-1000 (ISBN: 978-1-5108-8989-7).

- Vulkanov, N., S. Topalov, K. Boev. "The Place and the Role of the Russian School in the Bulgarian Mine Surveying Theory and Practices". In: *XVII International Congress for Mine Surveying ISM 2019*. 26-30 September 2019, Irkutsk, Russia. Proceedings. Section: The technologies for mineral deposits development (under print).

- Iliev, Zh. "Determining the Geometric Parameters of Rectangular, Hyperbolic, and Circular Hoppers". In: *Proceedings of the XV International Conference of the Open and Underwater Mining of Minerals*, Varna, Bulgaria, June 3-7, 2019. pp. 277-284 (ISSN 2535-0854).

- Mitev, V. "Management of the Quantity and Quality of the Reserves and Resources of Ore Deposits". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 9-14 (ISSN 2682-9525).

- Mitev, V. "Analysis of the Demand, Supply, and Prices of Crude Oil". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 37-42 (ISSN 2682-9525).

- Yanev, N., L. Meshekov. "Service Oriented Application for Rendering Reports on the Training Workload at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski"". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 84-87 (ISSN 2682-9525).

- Yanev, N. "Contemporary Approaches in Storage and Data Processing". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 96-99 (ISSN 2682-9525).

- Hristov, N., E. Zaneva-Dobranova. "Methodical Approach for Determining Petrophysical Parameters Using the Vinci 3.28 Helium Porosimeter". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 1, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp.114-117 (ISSN 2682-9525).

- Purvanova, M., M. Hristova, V. Panichkova, Ts. Vukadinova, M. Papazova,

E. Balacheva, E. Davcheva. "Introducing Academic and Institutional Terminology and Analysis of Students' Skills to Recognise and Translate Specific Terms in Their Work with Scientific Foreign Language Texts at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 62, Number 4, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019, pp. 143-148 (ISSN 2682-9525).

- Andreeva, A. "Conceptual Objects Based on Author's Design-Product - Modular Exhibition Structure" (abstract). В: „*Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020*“ (сборник статьи и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 169, (ISSN 2682-9797).

- Angelova, S. "Aesthetics of the Recollection" (abstract). В: „*Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020*“ (сборник статьи и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 167, (ISSN 2682-9797).

- Braykova-Nikolova, Zd. "The Cyrillic Alphabet as a Personal and Cultural Identity" (abstract). В: „*Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020*“ (сборник статьи и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 167-168, (ISSN 2682-9797).

- Evtimova, M. "Advertising and Design of Books" (abstract). В: „*Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020*“ (сборник статьи и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 170, (ISSN 2682-9797).

- Pavlova, Y. "Female Characters in Paintings by Bulgarian Artists" (abstract). В: „*Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020*“ (сборник статьи и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 168, (ISSN 2682-9797).

- Peev, I. "Vision for Foreign Language Learning in an Electronic Environment. Design of Digital Training in the Bulgarian Language for Foreigners" (abstract). В: „*Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020*“ (сборник статьи и студии), т.2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 170, (ISSN 2682-9797).

- Hristov, M. "Study of the physico-mechanical properties of the rock massif in the Shumachevski dol deposit, the Androw section". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, section "Mining and Mineral Processing", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 47-52 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online)

- Deliyaska, D., N. Yanev, M. Trifonova-Draganova. "A Model for Building a Mobile Application for Indoor Navigation". In: *Journal of Mining and*

Geological Sciences, Vol. 63, section "Sustainable Development of the Mineral Resources Industry", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 283-288 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

- Purvanova, M., V. Panichkova, B. Dimitrova. "Practical Work with the Language of Mathematics in the Module in English for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, section "Sustainable Development of the Mineral Resources Industry", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 319-324, (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

- Stavreva, I., Y. Ivanov, V. Tsoleva, S. Stavrev, N. Kostova, E. Yordanov, M. Purvanova. "Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol. 63, section "Sustainable Development of the Mineral Resources Industry", Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2020, pp. 335-339, (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

ст. пр. Моника Христова

- Georgieva, T., D. Anastasov, I. Gyrkov. "Crown Pillar Behavior Study Using Numerical Modeling in Chelopech Mine". In: *Conference: ISRM Symposium - Rock Mechanics and Rock Engineering: From the Past to the Future*, August 2016.

- Anastasova, Y., N. Yanev, I. Vecherkov. "Possible Applications Of Business Intelligence In The Mining Industry". In: *Conference: VII BALKANMINE Prijedor-Banja Luka, October 2017*, 2017.

- Istalianov, R., N. Lakov. "Influence of the Spectrum of Radiation on the Overall Efficiency of the Photovoltaic Cells". In: *Annals of the „Constantin Brancusi” University of Targu Jiu, Engineering Series, No. 2/2017*.

- Dachev, G., D. Anastasov, N. Valkanov, I. Mitev. "Constructing the Border Reinforced Concrete Pillar for Mining Out the Reserves in Vein Deposits". In: *VIIth Balkanmine Conference, Prijedor, Banja Luka, 2017*.

- Anastasov, D., N. Valkanov, L. Totev, G. Dachev, I. Mitev. "Geomechanical Dimensioning and Implementation of Innovative Systems for Mining Out of Vein Deposits". In: *Conference: 25th World Mining Congress, Astana, Kazakstan, June 2018*.

- Kostova, N. "Specific Sources of Stress in Physical Education and Sport Teachers /Pe Teachers/ Depending on Pedagogical Experience". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, UMG "St. Ivan Rilski", vol. 61, part IV, 2018 (ISSN 2535-1102).

- Anastasova, Y., S. Toncheva-Pencheva. "Technologies for Confidentiality and Security of the Individual Learner's Profile". In: *Eighth International Scientific Conference COMPUTER SCIENCE' 2018*, Kavala, 2018 (ISBN 978-619-167-177-9).
- Kovacheva-Ninova, V., V.Velev. "Oil - State, Trends and the Concept of Sustainable Development". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, UMG "St. Ivan Rilski", vol. 61, part IV, 2018.
- Dachev, G., K. Kutsarov. "Methodology for Assessment and Analysis of the Geomechanical State of the Opencast Mining Operations Built Up in the Rock Masses". In: *Mining and Metallurgy Engineering*, br. 34, Bor, 2019, pp. 1-10.
- Toncheva-Pencheva, S., Y. Anastasova. "Personalisation of Distance and E-Learning for Learning Content". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, UMG "St. Ivan Rilski", vol. 62, part IV, 2019 (ISSN 2682-9525).
- Anastasova, Y. "Technologies for Ensuring Data Quality and Security in Industrial Information Systems". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, UMG "St. Ivan Rilski", vol. 62, part IV, 2019 (ISSN 2682-9525).
- Anastasova, Y. "Internet of Things (Iot) in the Mining Industry – Application of Security Technologies". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, UMG "St. Ivan Rilski", vol. 63, 2020 (ISSN 2682-9525 print; ISSN 2683-0027 online).

III. Превод на институтска документация:

ст. пр. Милена Първанова

- превод от български на английски език на Eurorpass дипломи на студенти, завършили МГУ „Св. Иван Рилски“;
- **2016-2017 г.** - превод от български на английски език на учебни планове за ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ в сила от 2013 и 2017 г. и на анотации на специалностите, предлагани от МГУ „Св. Ив. Рилски“;
- **2016-2020 г.** - превод от български на английски език на заглавия на дипломни работи на абсолвенти и на дисертации на докторанти от МГУ „Св. Иван Рилски“;
- превод от/на английски език на текуща документация на университетското ръководство на МГУ „Св. Иван Рилски“.

ст. пр. Моника Христова

- **2018-2019 г.** - превод от български на английски език на учебни планове за ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ в сила от 2017 г. и на анотации на специалности, предлагани от МГУ „Св. Иван Рилски“;
- превод от/на английски език на текуща документация на университетското ръководство на МГУ „Св. Иван Рилски“.

7.3 РЕДАКТОРСКА ДЕЙНОСТ

7.3.1 Участия в редакционни колегии

ст. пр. Милена Първанова

2016 г. - Отговорен редактор (изборна, ОС на ХД) на сп. „Известия на Хуманитарния департамент“ при МГУ „Св. Иван Рилски“.

2017-2020г. - Отговорен редактор (изборна, ОС на ДЧЕС), сп. „Известия на Департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“.

2020 г. - Стилов редактор на английски език в сп. „Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020“, сборник статии и студии, т.2, издание на ТУ-София.

ст. пр. Моника Христова

2016 г. - член на Редакционния съвет на сп. „Годишник на МГУ „Св. Иван Рилски“, свитък IV: Хуманитарни и стопански науки, т.59/2016.

2017-2020 г. - член на Редакционния съвет на сп. “Journal of Mining and Geological Sciences”, part IV: Humanitarian and Economics Sciences, vol. 60/2017; 61/2018; 62/2019 – number4; 63/2020.

2020 г. - член на Редакционния съвет на сп. “Sustainable Extraction and Processing of Raw Materials Journal“ (бр.1/2020), издание от МГУ „Св. Иван Рилски“.

7.3.2 Редакторска работа по преводи

ст. пр. Милена Първанова

- **IX.2017 г.** - Редактиране на всички преведени статии в четирите свитъка на сп. *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, Sofia: Publishing House “St. Ivan Rilski”, 2017 (в сътрудничество със ст. пр. Моника Христова).

- Stoyanov, A. Partially Automated Solution to a Statically Determinable Truss in the Plane. Редакция на преведена статия, предадена за представяне на XVII Международна научна конференция ВСУ’2017, София, 2017.

- Stoyanov, A. Research of the Connection among Forces in the Members of a Loaded Space Truss and Its Geometric Parameter. Редакция на преведена статия, предадена за представяне на XVII Международна научна конференция ВСУ’2017, София, 2017.

- Stoyanov, A. The Equilibrium of a Body Loaded with a Spatial system of Forces. Редакция на преведена статия, 2017.
- Mitrev, Rosen. About the Possibility of Automation of Lifting Operations when Using Hydraulic Excavators. Редакция на преведена статия, 2017.
- **V-IX.2018 г.** - Редактиране на всички преведени статии в четирите свитъка на сп. *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018 (в сътрудничество със ст. пр. Моника Христова).

ст. пр. Моника Христова

- **IX.2017 г.** - Редактиране на всички преведени статии в четирите свитъка на сп. *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.60, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2017 (в сътрудничество със ст. пр. Милена Първанова).
- **V-IX.2018 г.** - Редактиране на всички преведени статии в четирите свитъка на сп. *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.61, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2018 (в сътрудничество със ст. пр. Милена Първанова).
- **VII-IX.2019 г.** - Редактиране на всички преведени статии в четирите свитъка на сп. *Journal of Mining and Geological Sciences*, vol.62, Sofia: Publishing House "St. Ivan Rilski", 2019.
- **III-VIII.2020 г.** - Редакторска дейност върху доклади на английски език, включени в двете списания, издавани от МГУ „Св. Иван Рилски“: *JOURNAL of Mining and Geological Sciences* (брой 63/2020 на списанието) и *Sustainable Extraction and Processing of Raw Materials Journal* (бр.1/2020), като член на Редакционния съвет на изданията.

*Справката по т.6 и 7 подготви
ст. пр. **Милена Първанова***

8. СПИСАНИЕ „ИЗВЕСТИЯ“ - ПЕЧАТЕН ОРГАН НА ДЕПАРТАМЕНТА

8.1 ПЕРИОДЪТ 2016-2020 Г. И ПРОМЕНЕНИЯТ ОБЛИК

На 28 януари 2016 г., по предложение на проф. д.ф.н. Добрин Тодоров, бе сменена Редакционната колегия на сп. „ИЗВЕСТИЯ на Хуманитарния департамент при МГУ „Св. Иван Рилски“. Членове на Редакционната колегия през периода 2016-2020 г. са били:

- 2016 г., 2017г - ст. пр. Милена Първанова (отговорен редактор) и пр. д-р Екатерина Балачева от катедра „Чужди езици“ и ст. пр. д-р Ваня Цолова от катедра „Физическо възпитание и спорт“, а инж. Мариела Кичева е технически секретар;

- От 2018 г. се преминава към ежегоден избор на Редакционната колегия. ОС на ХД гласува за следния състав: проф. д-р Йордан Иванов (председател) и членове доц. д-р Ваня Цолова, ст. пр. Милена Първанова (отг.ред.), ст. пр. Велислава Паничкова, ст. пр. Цветелина Вукадинова и маг. инж. Мариела Кичева (техн. редакция и предпечат).

- През 2019 г. горният състав се променя с избора на ст. пр. д-р Елена Давчева за член, а маг. инж. Мариела Кичева отговаря за редакция и предпечат.

От 2016 г. списанието предлага и нова визуализация на логото на департамента – стилизирано, но със същия символен заряд да предава смисъл за академизъм, интелект, знания и мъдрост.

Брой XVII от 2017 г. от излиза под наименованието „Известия ДЧЕС“ и е първият брой на изданието след промяната на структурата и наименованието на Департамента.

И след 2016 г. се запазва предлагането за прочит на материали от традиционните и вече утвърдени рубрики, като тенденцията е броят на публикациите да се увеличава. След предложените до края на 2015 г. 144 текста, за изминалите 4 години отпечатахме още 62, разпределени както следва: през 2016 г. на страниците на списанието са представени 16 материала, през 2017 г. – 19 на брой, през 2018 г. – 17, а през 2019 г. са 10, но единият от тях е обширна изследователска студия на кат. ЧЕ в обем 122 стр.

Интересът към изданието се запазва през всичките години на съществуването му. То успява да привлече вниманието на видни хуманитаристи от външни на МГУ научни институции, които изявяват желание да пишат за „Известия“-та . За признание за стойността на списанието и за личен успех като редактор считам решението на член-

кореспондент проф. д.и.н. Румана Радкова от БАН да публикува на страниците на списанието за първи път извадка от своя подготвена монография (2017 г.).

С гордост ще заявя, че привличането на учени като доц. д-р Теодоричка Готовска-Хенце и на доц. д-р Ани Златева от Института за исторически изследвания, БАН (2017 г.), както и разработките на други наши гости – д-р Орлин Стефанов (2016 и 2017 г.), гл. ас. д-р Христо Христов от Института по философия и социология (2019 г.) – заедно с изявите на наши традиционни съмишленици от други ВУ е доказателство, че списанието успява да запази високата си стойност и нивото му е оценено.

Сред приносните публикации е и тази на гл. експ. Юлия Касабова в областта на правото (2016 г.) - хуманитарна сфера, която дотогава не бе представяна на страниците на „Известия“-та.

Доказателство и признание за мястото на списанието сред сродни академични издания е, че ст. пр. д-р И. Ставрева избра чрез страниците на нашите „Известия на ДЧЕС“ да уведоми академичната колегия на МГУ за извършената от нея изследователска работа през изтеклия период и за постигнатото ниво в кариерното си развитие.

Промяна в концепцията на редколегията е даването на нови щрихи по отношение на съдържанието - започна списването на нова рубрика, „Езикознание“, която ежегодно представя изследвания в този дял на хуманитаристиката.

Но може би най-важната новост на списанието, с която истински се гордея и за която съдействен принос има и членът на новата редколегия пр. д-р Е. Балачева, е даването на възможност за мисловна и писмена изява на бакалаври от МГУ „Св. Иван Рилски“. Пробивът дойде през 2016 г., когато на страниците на изданието дебютираха трима студенти с различни по жанр и стил материали; през 2017 г. имаме още три изяви на нови бакалаври; през 2018 г. те са двама. Включените в рубриката материали доказват, че младежите са се приучили да обмислят своите преживявания, нови идеи, преценки или положителни емоции, осмеляват се да ги споделят и чрез този си опит изграждат умения да ги подреждат и изразяват в писмена реч. Което пък е доказателство за приноса на списанието и сред младата читателска аудитория.

ст. пр. Милена Първанова,
отговорен редактор

8.2. БИБЛИОГРАФСКИ УКАЗАТЕЛ 2000-2019 Г.

В указателя текстовете са подредени азбучно – на имената на авторите, като тези от един и същ автор са разположени хронологично. За всеки текст е посочен както томът на „Известия“-та, респ. годината, през която е отпечатан, така и страниците, на които е публикуван. Разделът „Календар“ съдържа информация за по-важните събития от професионалния живот на представителите и звената на Департамент „Чужди езици и спорт“.

I. ИЗСЛЕДВАНИЯ

Александрова, Сашка Димитър Михалчев като историк на философията, Т. XIV (2014), 5-13.

Ангелов, Цветелин Философско-антропологични аспекти на християнската аскетика, Т. VI (2006), 11-24; Онто-логически идеи, мистика и етика в „Логико-философски трактат“ на Лудвиг Витгенщайн (като метатекст), Т. XIII (2013), 27-39; Метафизиката и въпросът за нищото при Мартин Хайдегер, Т. XIV (2014), 14-25.

Ангелова, Мадлен Художественият изказ в терминологичната немощ на българската психоанализа, Т. XVI (2016), 7-17.

Борисов, Борис Проблемът за метафизиката във философията на Мартин Хайдегер, Т. VI (2006), 44-49.

Римантас Буивидас Архитектурният символизъм като израз на съвременната традиция, Т. X (2010), 77-85.

Ванева, Мария Някои положения в схващането на любовта през XII и XIII в., Т. III (2003), 25-36.

Гергова, Таня Политически и поетически език в критическите текстове на Янко Янев. Янко-Яневата философия на националната история, Т. IV (2004), 47-66.

Готовска-Хенце, Теодоричка Управленски политики за развитие на минното дело и металургията в Словакия в прединдустриалния период, Т. XVII (2017), 51-61.

Давчева, Елена Един превод на руска поезия, Т. XVIII (2018), 27-34

Делчев, Деян Модели на социално възпитание, Т. XIII (2013), 40-62.

Делчева, Анастасия Картината на света и живота в „Явления“ на Арат и в „Aratea“ на Германик, Т. VII (2007), 5-20.

Делчева, Ружа Функции, състав и характер на манастирските библиотеки в Средновековна България, Т. III (2003), 37-52; Апокрифът

- в проекциите на каноничния текст, Т. V (2005), 53-60; Каноничната и апокрифна книжнина през Средновековието, Т. IX (2009), 29-36.
- Динева, Гургана** Човекът - кулминация в действието на творението като граничност (Йоан Екзарх, „Шестоднев“), Т. VI (2006), 25-37; Инструментална и неинструментална функция на въображението през Средновековието, Т. VIII (2008), 5-13; Учението за йерархията като особен тип реализация на свободното действие, Т. IX (2009), 5-15.
- Захариев, Ясен** Необичайният превод на една статия от Иван Саръилиев (Философско разследване на едно обгърнато в тайнственост име), Т. III (2003), 53-59.
- Златева, Ани** Забравеният/забранен италиански творец Жорж Нурижан и неговата *Сага за България*, Т. XVII (2017), 62-91.
- Иванов, Йордан** Спортология на здравето - двигателна активност и хранене, Т. XVIII (2018), 10-18.
- Касабов, Огнян** Въображение и изначално единство. Случаят с Хегеловата рецепция на първата *Критика*, Т. XIII (2013), 5-26.
- Керезов, Андрей** Проблемът за свободата на волята във византийската философска традиция, Т. VI (2006), 5-10.
- Колева, Бисера** Щрихи към въпроса защо Сократ умира невинен, Т. V (2005), 28-35; Рационалното начало в Сократовата фило-софия, Т. X (2010), 12-27; За мнимото право от въздържане от вот, Т. XII (2012), 26-31.
- Любенова, Вера** Кант за синтезата на апрехензията и неговият отговор на Хюм, Т. VI (2006), 38-43; Метафизическата дедукция на категориите у Кант, Т. XII (2012), 12-25.
- Маркова-Горки, Илина** Организационно доверие, Т. XII (2012), 32-45.
- Митева, Евелина** Бернар от Клерво: за любовта на душата към Бога, Т. III (2003), 19-24.
- Митева, Яна** Прочит на първите три слова от *Шестоднев* на Йоан Екзарх в контекста на светлинната метафизика на Робърт Гросетест, Т. IX (2009), 16-28.
- М. П.** Предлагаме ви в аванс, Т. XVII (2017), 7.
- Петков, Георги** Бележки към хрониката на Салимбене, Т. IV (2004), 27-46; Глоси към „*За истината*“ на Тома от Аквино, Т. V (2005), 36-52.
- Радкова, Румяна** Далеч от родината, Т. XVII (2017), 8-50.
- Рождественский, Андрей** След постмодерна: шансовете на „онтологията“ и „етиката“, Т. I (2001), 13-33; Натуралистичната орисия, Т. II (2002), 5-35; Митическите извори на апокалиптиката, Т. IV (2004), 5-26; За плътта на образите, Т. VIII (2008), 51-61; Откровение на Йоан

- Богослов в старозаветни огледала, Т. X (2010), 28-54; Поуки на Възраждането, Т. XI (2011), 5-13.
- Серафимова, Ваня** Въображението – един възможен подход да мислим процеса на социализация, Т. V (2005), 13-27; Един щрих към разбирането за общността в контекста на социализацията днес, Т. VII (2007), 51-63; Един щрих към *дигиталността* на човека, Т. VIII (2008), 62-71.
- Симова, Олга** Глобализация или глобална епоха. Опитът на Мартин Олброу за история на настоящето, Т. IV (2004), 67-87; Размиването на понятията „свобода“ и „справедливост“ в теорията на рефлексивната модерност, Т. VII (2007), 21-32; Антропологичните основания на политиката и ценностите в българския политически дебат, Т. IX (2009), 37-42; Глобализацията през погледа на социалната критика, Т. X (2010), 55-64.
- Ставрева, Иванка** Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XIX (2019), 33-42.
- Стаматов, Атанас** Определението на Св. Константин-Кирил за философията, Т. I (2001), 5-12; Телесното и спиритуалното в предсмъртния обред на традиционната българска култура, Т. II (2002), 36-43; Рецепции на Хегеловата философия в България, Т. VIII (2008), 20-38.
- Стаматов, Константин** Спортната терминология на трите най-популярни колективни спорта в Сърбия и България (футбол, баскетбол и волейбол), Т. XI (2011), 14-64.
- Стефанова, Желя** Правна характеристика на договора за търсене и/или проучване на подземни богатства, Т. IV (2004), 88-96.
- Стоев, Христо** Понятията за аперцепция и интелектуален наглед (Лайбниц, Кант, Фихте), Т. III (2003), 5-18; За отношението между художественото творчество и моралната стойност на личността, Т. V (2005), 5-12; Опит върху „релативността“ на категориите добро и зло, Т. VII (2007), 47-50; Някои основни понятия от трансценденталната естетика на „Критика на чистия разум“, Т. VIII (2008), 14-20; Върху понятието за мотив в *Критика на практическия разум* на Кант, Т. XII (2012), 5-11.
- Тодоров, Добрин** Списание „Философска мисъл“ на границата между две епохи, Т. I (2001), 34-45; Ролята на философската публичност във философската култура на тоталитарна и посттоталитарна България, Т. VII (2007), 33-46; Проф. Елена Панова – професионализъм без

компромиси, Т. XVIII (2018), 19-26; Особенности на съвременния светоглед, Т. XIX (2019), 14-31.

Тодоров, Христо Събития и процеси, Т. VIII (2008), 42-50; Глобализацията и езикът на науката, Т. X (2010), 65-76.

Христов, Христо Есе върху йерархията на креативността през Средновековието, Т. XIX (2019), 43-49.

II. ЕЗИКОЗНАНИЕ

Първанова, Милена LIKE като самостоятелна лексикална единица, Т. XVII (2017), 92-96; Някои теоретични постановки по словообразуване, Т. XVIII (2018), 35-40; Деривацията като словообразователен модел, Т. XIX (2019), 50-54.

Райчева, Галина Някои особености на фразеологичните единици с наименования на растения във френския и българския език, Т. XVII (2017), 104-116.

Спирова, Маргита Имена на местности (топоними), Т. XVI (2017), 97-103.

III. ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

Цолов, Бисер; Иванов, Йордан Съвременни аспекти на мениджмънта в спорта, Т. IX (2009), 43-49.

IV. ОБУЧЕНИЕ

Ангелова, Венета; Христова, Моника; Манова, Диана; Паничкова, Велислава Създаване на условия за приложение на съвременните методи на обучение по чужд език на студентите в МГУ „Св. Иван Рилски“ /Ч. 1/, Т. V (2005), 61-63.

Балачева, Екатерина Възможности за обучение по испански език на студенти по програма „Еразъм+“, Т. XVIII (2018), 69-76.

Балачева, Екатерина; Паничкова, Велислава Предимства и предизвикателства при изучаването на френския език като чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XVI (2016), 18-20.

Бири, Петър Какво е да си образован?, Т. VIII (2008), 72-81.

Бреие, Емил Екзистенциализмът, Т. I (2001), 46-49; Човекът в историята, Т. VII (2007), 76-80.

Велчева, Диана Необходима ли е философия?, Т. II (2002), 44-48.

- Букадинова, Цветелина** Значението на песните в чуждоезиковото обучение, Т. XIV (2014), 51-56; Обмяна на опит: висшето образование в Германия и евентуалните ползи за българските университети, Т. XVI (2016), 21-25; Инженерното обучение във висшите технически училища. Нови учебни планове и учебници по немски език за студентите на МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XVII (2017), 157-160; Предимства и ползи от използване на понятийни карти в обучението по чужд език за студентите от инженерните специалности, Т. XVIII (2018), 51-63; Преподаване на технически немски език на студенти от инженерните специалности, Т. XIX (2019), 177-182.
- Давчева, Елена** Взаимодействие между Руската православна църква и висшите училища в Санкт Петербург, Т. XIX (2019), 183-206.
- Дафов, Веселин** Онтология на занятието по „Философско мислене“, Т. XI (2011), 84-114.
- Иванов, Йордан** Спортологична същност на пирамидално-състезателния метод в занятията по футбол в условията на ВУЗ, Т. II (2002), 69-74; Технически слабости, допуснати от „МАГ“ (Варна) в турнира за КЕШ'2004 по футбол в зала, Т. V (2005), 64-68.
- Иванов, Йордан; Цолов, Бисер** Проучване отношението на новоприетите студенти в МГУ „Св. Иван Рилски“ към изучаване на предмета „Физическо възпитание и спорт“, Т. III (2003), 60-67.
- Иванов, Йордан; Цолова, Ваня** Усъвършенстване на учебния процес по физическо възпитание и спорт във ВУ – нов методичен подход, Т. XIII (2013), 63-66.
- Иванов, Йордан; Цолова, Ваня; Игнатов, Георги; Ставрева, Иванка; Баланов, Илиян; Кайков, Димитър Д.** Адаптация на физическата подготовка на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ към изискванията на бъдещата им професионална дейност (краен отчет), Т. XVIII (2018), 41-50.
- Иванов, Йордан; Гигов, Архангел** Методически особености в подготовката на футболни отбори с ниска и средна квалификация, Т. IV (2004), 129-134.
- Йорданова, Надя** От Николай Ланге до съвременната символна логика (Към историята на обучението по логика в българското училище), Т. X (2010), 86-99.
- Колева, Бисера** Интернет и философия: образователни предизвикателства и морални дилеми, Т. XI (2011), 115-122.
- Костова, Десислава** Възможности за повишаване ефективността на учебния процес във висшите технически училища, Т. I (2001), 49-55.

- Кулов, Венцеслав** Индукция и дедукция (Лекция), Т. VII (2007), 64-75.
- Митева, Ива** Моето Еразъм приключение, Т. XVII (2017), 165-168; Лятно училище в Китай - една незабравима практика, Т. XVIII (2018), 77-82.
- Павлова, Йоана** Монографията „Невербални аспекти в чуждоезиковото обучение. Екстралингвистичен 4D подход към езика“ на Ивайло Пеев – „полиметрично“ към чуждоезиковото обучение (рецензия) , Т. XIX (2019), 207-209.
- Паничкова, Велислава** Моето предизвикателство през новата учебна година, Т. XVIII (2018), 64-68.
- Папазова, Маргарита** Студентските презентации и многостранните ползи от тях, Т. XIV (2014), 57-62; Изучаването на английски както майчин език, Т. XVII (2017), 161-164; Моят опит в преподаването на английски език на възрастни, Т. XVIII (2018), 83-87.
- Пеева, Диана; Филипков, Стефан** Мястото на новите, нетрадиционни спортове в системата на физическото възпитание във ВУЗ, Т. I (2001), 55-57.
- Първанова, Милена; Паничкова, Велислава; Папазова, Маргарита; Христова, Моника** Разработване, апробиране и използване на нови учебни материали при обучението по специализиран чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XIV (2014), 26-50.
- Първанова, Милена; Христова, Моника; Ангелова, Венета** Създаване на условия за приложение на съвременните методи на обучение по чужд език на студентите в МГУ „Св. Иван Рилски“ /Ч. 2/, Т. VIII (2008), 82-87.
- Първанова, Милена; Христова, Моника; Ангелова, Венета; Величкова, Цветелина** Чуждоезиковото обучение в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. X (2010), 100-110.
- Първанова, Милена; Христова, Моника; Ангелова, Венета; Папазова, Маргарита; Величкова, Цветелина; Паничкова, Велислава** Интерактивни методи за подпомагане на чуждоезиковото обучение в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XI (2011), 65-84.
- Първанова, Милена; Христова, Моника; Паничкова, Велислава; Вукадинова, Цветелина; Балачева, Екатерина; Давчева, Елена** Работата на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“ със специализирани научни текстове на чужд език през 2017 г. и как се повишиха чуждоезиковите им умения (краен отчет), Т. XVII (2017), 117-156.
- Първанова, Милена; Христова, Моника; Паничкова, Велислава; Папазова, Маргарита; Вукадинова, Цветелина; Балачева,**

- Екатерина; Давчева, Елена** Сравнителен анализ на когнитивните умения на студентите за разпознаване на специфични термини при работа с научни текстове на чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ (краен отчет), Т. XIX (2019), 55-176.
- Серафимова, Ваня** Сравнителен анализ на социологически изследвания за въвеждането на новата система за оценка на качеството на преподаването по философски и социални науки в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. VI (2006), 50-80.
- Стаматов, Атанас; Серафимова, Ваня** Социалната екология в системата на научното знание (Епистемологични, педагогически и практически аспекти), Т. XII (2012), 46-55.
- Стоев, Христо** За разликата между *трансцендентно* и *трансцендентално* у Кант, Т. IV (2004), 135-138; Понятието *многообразно* в „Критика на чистия разум“ на Кант, Т. VI (2006), 81-85.
- Тодоров, Добрин** Обучението по философски и социални науки на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“: състояние и перспективи, Т. II (2002), 49-68.
- Тодоров, Добрин; Серафимова, Ваня** Изследване на първите резултати от въвеждането на новия модел за организация на преподаването на философски и социални науки в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. IV (2004), 97-128; Изследване върху методите за преподаване и формите за оценяване на резултатите от обучението по философски и социални науки на студентите от МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. IX (2009), 50-78.
- Цолов, Бисер; Цолова, Ваня** Алтернативи за следдипломно обучение в спорта, Т. XVI (2016), 26-29.

V. ИЗВОРИ

- Арент, Хана** Върху Кантовата политическа философия, Т. II (2002), 75-80.
- Бири, Петър** Волята ни е свободна, Т. XI (2011), 123-128.
- Беда Достопочтени** За реда на времената; Кратка хроника, Т. VII (2007), 85-93.
- Бреие, Емил** Ценностите, Т. XIV (2014), 63-67.
- Димитрова, Мария** Свободата: моята и на другия (коментар), Т. IV (2004), 149-152.
- Исидор Сивилски** За Божествения свят (из „Етимологии“), Т. VI (2006), 86-92.

- Кант, Имануел** из „Лекции по етика“, Т. X (2010), 111-118.
- Козелек, Райнхарт** История на понятията и социална история, Т. III (2003), 68-98.
- Кънева, Валентина** Върху задължението за съхранение на собствения живот в етиката на Кант, Т. X (2010), 119-129.
- Левинас, Еманюел** Свободата и командването, Т. IV (2004), 139-148.
- Първанова, Милена; Христова, Моника** Интелектуалното предизвикателство да се чете научна литература, Т. XVI (2016), 88-91.
- Пърс, Чарлз** Укрепване на вярването, Т. XII (2012), 56-72.
- Салвиан Марсилски** За божие то всевластие, Т. V (2005), 69-75.
- Тома от Аквино** За злото, Т. VIII (2008), 88-98.
- Тугендхат, Ернст** Античната и модерната етика, Т. IX (2009), 97-113.
- Фреге, Готлоб** Мисълта: логическо изследване, Т. I (2001), 59-66.
- Хартман, Николай** Хьолдерлин (из „Философия на немския идеализъм“), Т. VI (2006), 93-97.
- Хюм, Дейвид** За критерия на вкуса, Т. IX (2009), 79-96.
- Роберт Шпеман** Кой е образован човек? Из една промоционална реч (1994), Т. XIII (2013), 67-70.

VI. ИЗ ФИЛОСОФСКИЯ АРХИВ

- А. С. Стоян Михайловски** за метаполитиката (или против мърморковците), Т. VII (2007), 94-95.
- Георгов, Иван** Шлайермахер, Т. V (2005), 96-102; Проблемата за свободата на волята, Т. XI (2011), 129-140.
- Гюзелев, Иван** Предназначението на човека в света, Т. XII (2012), 73-82.
- Михайловски, Стоян** Философия на политиката, Т. VII (2007), 96-105.
- Торбов, Цеко** Предмет и същност на философията, Т. IV (2004), 153-159.

VII. ГОСТ

- А. С. Проф. д.ф.н. Цочо Бояджиев** – доайен на българската школа по философска медиевистика - на 50 години, Т. I (2001), 67-74; Проф. д.ф.н. Иван Софрониев Стефанов и Кантовата традиция в България, Т. II (2002), 81-85; Проф. д-р Христо Тодоров – За предизвикателствата на философстването като професия и призвание, Т. V (2005), 76-85; Проф. д.ф.н. Георги Капривев за развоя на философската медиевистика в България, Т. VI (2006), 98-113;

Проф. д.ф.н. Нина Димитрова за предизвикателствата пред историко-философската българистика, Т. X (2010), 130-134.

Бояджиев, Цочо Словесността през Средновековието и школата в Шартър, Т. I (2001), 74- 84.

Димитрова, Нина Sic transit gloria mundi – *Philosophische studien* на Димитър Михалчев, Т. X (2010), 135-145.

Каприев, Георги Ритуали на знанието във Византия, Т. VI (2006), 114-117.

Касабова, Юлия Разрешаване на конфликти чрез медиация, Т. XVI (2016), 69-75.

Стефанов, Иван За някои особености на класическия немски идеализъм, Т. II (2002), 86-94.

Тодоров, Христо Толерантност и признание – едно сложно отношение, Т. V (2005), 86-95.

VIII. ПРЕВОД

Бреие, Емил Нова теория в психологията: психоанализата, Т. XVII (2017), 174-178.

М. П. Самюел Флорман, Т. XVIII (2018), 92-94.

Флорман, Самюел Екзистенциалният инженер, Т. XVIII (2018), 95-97.

IX. ЕСЕ

Ангелова, Мадлен Пенчо Славейков и Фридрих Ницше: пътят на болката и самотата, Т. XII (2012), 83-87.

Йорданов, Евгени По билото на Стара планина или иначе казано да сбъднеш една мечта, Т. XVI (2016), 102-116.

Митева, Евелина Телесната окръгленост на желанията, Т. IV (2004), 180-183.

Папазова, Маргарита Пътуването ми в испанския език или моето ново предизвикателство, Т. XVI (2016), 98-101.

Първанова, Милена За писането като опит, Т. XVI (2016), 96-97.

Стаматов, Атанас Опит върху метаморфозите на една надежда, Т. IV (2004), 176-179; Пещерската чаршия – екзистенциални граници и места за общуване, Т. XIV (2014), 83-87.

Стефанов, Орлин Аристотел в кривото огледало на лъженауката, Т. XVII (2017), 189-194.

Тодоров, Добрин Пустота, Т. V (2005), 103; Кредото на анонимния моралист, Т. VIII (2008), 99-103; За думите, Т. XI (2011), 141-143; Ценностни промени, изразени в ежедневиия език, Т. XII (2012), 88-103; Мина ми пред очите, Т. XIII (2013), 86-89; Съвременни перипетии на свободата, Т. XVII (2017), 174-178.

X. ДЕБЮТ

Ал-Марий, Михаил Трудностите, с които се сблъскват студентите, изучаващи „Компютърни технологии в инженерната дейност“, Т. XVIII (2018), 98-100.

Кайков, Димитър Възход, Т. XVI (2016), 86-87.

Кескинова, Айре Човекът между „безкрайното и нищото“, Т. XVII (2017), 210-212.

Кехайов, Боян Процесът на сглобяване на собствен компютър - гласът на опита, Т. XVII (2017), 195-209.

Маринова, Калина Културата на общуване е показател за човека, който осъзнава своето място, Т. XVII (2017), 213-214.

Митева, Ива Американско лято, Т. XVI (2016), 88-93.

М. П. Дебют, Т. XVI (2016), 76-77.

Нечев, Калоян Рецепция и употреби на Ницшевите идеи в творчеството на Янко Янев, Т. XIII (2013), 71-75.

Стефанова, Милослава Някои говорят с бодове, Т. XVIII (2018), 101-108.

Цветков, Аспарух Пътят на избавлението или Финансовата грамотност в XXI век, Т. XVI (2016), 77-85.

XI. ЮБИЛЕЙ

Иванов, Йордан 60 години организиран спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ - кратка история и етапи на развитие, Т. XVI (2016), 53-68; 20 години Университетски спортен клуб – МГУ – структура, функционалност, перспективи, Т. XIX (2019), 5-13.

Йорданов, Евгени Своеобразен юбилей на Клуба по хоккей МГУ, Т. XVII (2017), 170-173.

Й. И. 65 години МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XVIII (2018), 7-9.

Й. И. Благотворителна вечер за развитието на студентския спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“, Т. XVII (2017), 169.

- Първанова, Милена** За безсмъртието и съвременника - 400 години от кончината на Шекспир и Сервантес, Т. XVI (2016), 30-32.
- Серафимова, Ваня** Аспекти на въображението в *Третата критика* на Кант, Т. IV (2004), 170-175.
- Стаматова, Пламена** Ян Амос Коменски. За принципите на живота, Т. II (2002), 95-96.
- Стефанов, Орлин** 400 години от смъртта на Сервантес и Шекспир: Станахме ли по-мъдри?, Т. XVI (2016), 33-52.
- Стоев, Христо** Въображение и схематизъм в „Критика на чистия разум“ на Кант, Т. IV (2004), 160-169.
- Тодоров, Добрин** Блез Паскал. Величие и нищета на разума, Т. III (2003), 111-115; „Известия“ на Хуманитарния департамент на десет години, Т. X (2010), 5-11.

XII. IN MEMORIAM

- А. С.** Проф. д-р Асен Игнатов /1935-2003/, Т. III (2003), 99-102; Памет за Професора, Т. IX (2009), 114-129.
- Д. Т.** Доц. д-р Диана Велчева /1938-2004/, Т. V (2005), 104.
- Аврамов, Димитър** /1929-2008/ Фотографията – помощник или враг на реализма, Т. IX (2009), 130-138.
- Бъчваров, Михаил** /1929-1997/ Мястото и ролята на И. Кант в българската философска култура, Т. XIV (2014), 68-78.
- Велчева, Диана** /1938-2004/ Историята на философията като философска история на човека, Т. XIV (2014), 79-82.
- Игнатов, Асен** История и битие. Остаряла ли е философията на историята?, Т. III (2003), 103-110.
- М. П.** Мария Кетибова /1933-2016/, Т. XVI (2016), 94-95.
- М. П.** Една година без Боян Алексиев (1949-2017) , Т. XVIII (2018), 109-113.

XIII. КАЛЕНДАР / КАЛЕНДАР НА ДЕЙНОСТИТЕ НА Д Ч Е С

*Съставителство на библиографския указател:
проф. д.ф.н. Добрин Тодоров
и ст. пр. Милена Първанова*

II. ЕЗИКОЗНАНИЕ

ОЩЕ ЗА ДЕРИВАЦИЯТА КАТО СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЕН МОДЕЛ

Милена Първанова*

Наблюденията ни над практическата работа на студентите на занятията им по английски език показват, че на едно средно ниво на овладяване на чуждия език (около А2-В1, но по често някъде около В1-В2 по Общоевропейската езикова рамка, действаща в момента), те започват да проявяват интерес към образуването на думи в избрания език за изучаване. Това е продиктувано от усещането им за количествено натрупвани на лексически средства, което неминуемо води и до качествен скок в използваните езикови изказни средства.

Това диктува и предлагането на разработки с сферата на езикознанието, които да разширят допълнително познанията на интересуващите се курсисти по отношение на словообразуването. В набор от статии сме разгледали следните общотеоретични теми и понятия: словообразуването като наука (Първанова, 2018), деривацията като един от словообразователните модели (Първанова, 2019), що е морфема и семантична и структурна класификации на морфемите (Първанова, 2020).

В настоящата статия ще разширим разсъжденията за деривационния словообразователен модел по отношение на характерни черти на афиксите и някои семантични въпроси по отношение на елементите на модела.

Обсъждайки естеството на деривацията, езиковеди като П. Карашчук (Карашчук 1965, 8-9) и Л. П. Пастушенко (Бортничук 1988, 19) формулират следните характеристики, които идентифицират афиксите като такива в системата на езика:

1. Всички афикси са семантично значими морфеми, които, съчетавайки се с основи, носят повече или по-малко абстрактно

---

* Старши преподавател по английски език в кат. „Чужди езици“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

значение.

2. Афиксите лесно се идентифицират като части от думи, т.е. те се отграничават като елементи на словообразуването. Останалата част от лексикалната единица (основата) може да се появи в езика като отделна дума или да образува нови производни думи с други производни афикси.

3. Афиксите образуват нови думи както с основи от местния език, така и със заети от други езици; т.е. не само с основи от езика, в който за пръв път се е появил съответният афикс, но също и с основи от друг език.

4. Афиксите се появяват често в езика. Колкото повече са думите със съответния афикс, толкова по-продуктивен е той и толкова по-оправдано е той да се възприема като същински афикс, а не като елемент от съставна дума. *Честотата на поява* е важна характеристика, която определя статута на даден афикс. Честотата се дефинира по отношение на брой пъти, когато афиксът се появява в текста. Този брой зависи от цялостната семантика на афикса: ако понятието, изразено чрез афикса, е обичайно, ежедневно, тогава афиксът се използва често.

5. *Продуктивността* е друга характеристика, определяща статута на афикса. Работна дефиниция на продуктивността по Е. С. Кубрякова (1983, 30-31) вече сме давали в наши разработки. За припомняне на понятието, тук предлагаме определението на проф. М. Пенчева (2004, 145-146): „Продуктивността се отнася до броя на думите, образувани по даден модел и регистрирани в речника“. В подкрепа на твърдението даваме пример с може би най-първия афикс, който обучаемите възприемат като такъв още в начално ниво на изучаване на английски език: суфиксът *-er* (напр. в *teacher* = *teach* + *er*). В съвременния английски език той е изключително продуктивен, защото може да се добави към огромен брой глаголни корени и да произведе значение [+AGENT], [+ВЪРШИТЕЛ НА ВЪПРОСНОТО ДЕЙСТВИЕ], [+ЛИЦЕ, ИЗВЪРШВАЩО ДЕЙСТВИЕТО] или [+ЛИЦЕ, ЗАНИМАВАЩО СЕ С ДЕЙСТВИЕТО]. Когато на академично ниво разглеждаме въпросния афикс, продуктивността му става още по-видна, отчитайки второто му значение, намиращо проявление в

термините от езика на техниката, а именно: [+INSTRUMENT], [+MACHINE PERFORMING THE ACTION], [+ИНСТРУМЕНТ], [+МАШИНА, ИЗВЪРШВАЩА ДЕЙСТВИЕТО]. Примерите, взети от кой да е англо-български политехнически речник, са много. Тук даваме само такива, свързани със/съпътстващи дейностите в проучвателното и минното дело. Примерите са подредени по азбучен ред:

absorb → absorber=абсорбер, демпфер; амортисьор, ударосмекчител [+устройство, което поглъща вибрациите при удар];

bulldoze → bulldozer=булдозер [+машина, която подравнява], [+машина, която разбива скални късове];

compute → computer=компютър [+машина, която изчислява];

conveyer/conveyor → конвейер, транспортър [+машина/устройство, които пренасят, транспортират/превозват];

dress – (обог.)сортирам (руда) → dresser=работник в обогатителна фабрика; отговорник за обогатяването (сепарирането) [+човек, извършващ сортиране/сепариране на рудата]

explore → explorer=проучвател [човек, който извършва проучвания];

feed → feeder=подавач, хранващо устройство; пробутвач; фидер [+устройство, което подава, хранва];

grind → grinder=мелница; трошачка [+машина, която дроби, счуква, смила, стрива];

hold → holder=държач [+устройство, което задържа, държи, стяга];

infuse – вливам в, нагнетявам → infuser=устройство за нагнетяване на вода в пласта (с оглед намаляване на запрашеността при изземване);

jump – (откр. доб.)прокарвам сондаж с ударна сонда → jumper=(доб.) сонда за ударно пробиване; лост за ръчно пробиване на взривна дупка (в почви) [+инструмент/машина, извършваща действието];

keep → keeper=1.склададжия [+лице, занимаващо се с действието държи, запазвам]; 2.държач, скоба, осигурителна гайка [+УСТРОЙСТВО/ЕЛЕМЕНТ/КОМПОНЕНТ, КОЙТО задържа,

държи, стяга, осигурява];

load – натоварвам, зареждам → loader=1.товарачка, товарачна машина; претоварач [+машина, която товари]; 2.машинист на товарачна машина; работник товарач [+лице, занимаващо се с действието]; [+ЛИЦЕ, ИЗПОЛЗВАЩО МАШИНА ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ДЕЙСТВИЕТО];

mine out → miner=миньор [+човек, извършващ извличане/изземване от земята];

rip – стиска, стяга, затяга → ripper=клещи за рязане/изтегляне на тел;

orient – (маркш.)насочвам, ориентирам, определям местонахождението (по компас) → orienter=ориентиращо устройство [+устройство, което насочва, ориентира];

oversee – надзирава, наблюдава, ръководи → overseer=началник участък, началник на рудник [+лице, извършващо действието];

peck – къртя, копая по малко → pecker=кирка, мотика [+инструмент, с който се извършва действието];

quarry – разработвам по открит начин → quarrier/quarryman=работник в кариера [+лице, извършващо разработване по открит начин];

rob – изземвам целик или част от целик (който в много случаи по проект не подлежи на изземване) → robber=работник по изземване на целиците [+лице, извършващо действието];

stretch – удължавам (се); разпъвам (се), разтеглям (се), опъвам → stretcher=(рудн.трансп.)обтегач [+устройство/елемент/компонент, който разтегля, опъва, обтяга];

tipple – обръщам, разтоварвам → tippler=(рудн.трансп.)вагонообръщач [+машина, извършваща действието];

unload – разтоварвам, свалям товар → unloader=разтоварващо устройство; устройство за намаляване на налягането (напр. при гумено-лентов транспортър) [+устройство, извършващо действието];

ventilate – проветрявам, вентилирам → ventilator=вентилатор [+машина, извършваща действието вентилиране, вкарване на чист и изкарване на замърсения въздух в подземната

изработка];

wind – 1.навивам, намотавам; 2.повдигам с лебедка/подемна машина → winder=(рудн.трансп.)подемна машина [+устройство/машина, извършващи действието];

yard(дърводоб.) – извозвам/извличам с лебедка (дървен материал от сечище) → yarder=лебедка за извозване/извличане (на дървен материал от сечище) [+устройство/машина, извършващи действието].

Продуктивността е характеристика, отнасяща се до историята на афикса. Тя се определя като общия брой дериванти, образувани със съответния афикс, изброени измежду всички думи в речника. Ако броят на тези дериванти е значителен, афиксът е продуктивен. Тази характеристика, както посочва П. Карашчук (Карашчук 1965, 8-9), е от особена важност, тъй като някои афикси са произлезли от самостоятелни, смислови думи в процеса на образуването на сложни думи. Един от елементите на сложната дума постепенно започва да се съчетава с други основи, изгубвайки част от своето първоначално значение и придобивайки по-абстрактно значение. Следователно, колкото повече са думите с определен афикс, толкова по- „афиксален“ е той по своята същност.

6.Третата характеристика, определяща статута на афиксите, е тяхната *активност*. Трябва да отбележим, че активността има много общо с говоримата реч, не само с писменото слово. В съвременния английски език съществуват афикси, които могат да са продуктивни, но не са активни, т.е. броят на дериванти в езика е значителен, но нови думи вече не се образуват с всички от тях. Активният афикс е в състояние да образува *неологизми*. След като обаче е образувал определено количество нови думи в определен период от развитието си, е възможно афиксът да не образува нови думи за известно време, докато говорещите езика не почувстват необходимост да го сторят. Следователно, неологизмите с определен афикс са критерии за неговата активност. П. М. Карашчук (пак там) и Л. П. Пастушенко (Бортничук 1988, 19) считат *потенциалните* думи за неологизми, т.е. като такива нови думи, които не се възпроизвеждат като лексикални единици, но които са

образувани в речта според езиковите норми и от вече регистрирани речникови единици. От страна на членовете на езиковата общност, потенциалните думи се считат за информативни. По-нататък, ако общността ги счете за необходими за комуникацията, те могат да започнат да се използват все по-често, докато станат същински езикови и речникови единици.

7. С оглед на развитието на езика като отражение на появили се и вече съществуващи в езика понятия и процеси, регистрирани като лексикални единици, в съвременното езикознание лингвистите (Lyons 1977, 549; Пенчева 2004, 146) открояват още една характеристика на афиксите: *креативността*. Това е „способността на носителя на езика да разширява речниковия запас по мотивиран, но непредсказуем начин“. В такъв смисъл креативността може да доведе до появата на неологизми. Пример за креативност в автоматиката е zero-reader – нулев индикатор, а в авиационната техника същата лексикална единица означава указател за равновесие. По-нов пример е blockbuster=блокбъстър, холивудски филм, създаден с огромен бюджети с участието на звезди. А оригиналът на думата датира от 40-те години на XX век и се свързва с квалифицирането като blockbuster на бомба (от 250 до 1000 кг), взривната мощ на която е можела да нанесе поражения и да разруши огромна площ, напр. блок. Производна е от глагола bust=удрям, разбивам, разцепвам, съсипвам.

Логиката на изложените по-горе примери налага да разгледаме и някои семантични въпроси по отношение на елементите на деривационния словообразователен модел.

При комбинирането на различни основи с афикси и при следването на определени деривационни модели се образуват производни думи, или дериванти, ако използваме терминологията на П. Х. Матюз (Matthews, 1974). При образуването на деривант, оперантът и формантът влизат в семантични отношения, които са подчинени на семантичната съчетаемост на всеки от елементите (Царев 1984, 102-104). По този начин активността на даден деривационен модел зависи от семантиката както на операнта, така и на форманта. Заслужава да се подчертае, че каквито и деривативни елементи да се

добавят към операнта, „те придават на съответния деривант някакъв нов оттенък на собственото си значение“ (Kennedy 1970, 333). Освен това формантите са от особено значение за определянето на цялостната семантика на дериванта. Точното значение на форманта трябва да се разглежда във връзка с операнта, към който се добавя (Baier 1983, 182). Следователно деривантите са семантично мотивирани. Както отбелязват М. Степанова и И. Чернишева (Степанова 1962, 69), деривационната *семантична мотивация* се проявява в способността да се прави разграничение между семантиката на операнта и един или друг семантичен елемент на форманта. Така деривантите се характеризират както с морфологична, така и със *семантична делимост*. Трябва да се отбележи, че значението на форманта е по-абстрактно и, в известен смисъл, по-дифузно от това на операнта – факт, който се установява при сравняване на значенията на различни думи, съдържащи едни и същи форманти.

Семантичното разлагане, както отбелязва И. С. Улукханов (1982, 97-98) може да е насочено към определяне на семантичните компоненти:

- или на всяка морфема в производната дума;
- или на операнта и на форманта.

Първият случай е свързан с морфологичния подход към думата и е в съответствие с „линейното“ сегментиране на морфемите в думите. Тъй като цел на нашето изследване е езиковото явление като единица на деривацията, за нас представлява интерес семантичното разлагане на оперантите и на формантите, а не на всяка отделна морфема в дериванта.

В езиковедската наука е известен фактът, че думата се състои от два основни семантични компонента:

- денотативен
- конотативен.

Денотативното значение е основното, концептуалното, което пряко отразява в езика предметите и явленията. То винаги присъства в думата.

Конотативното значение носи информация за уточняващите характеристики на съответния обект или явление. То има също и стилистичен ефект, като разкрива

емоционалност и изразява оценка от страна на говорещия. То е допълнителен семантичен елемент, незадължителен за всяка дума. В научния стил, например, който е неутрален и фактологичен, това значение не винаги, или по-скоро рядко, присъства.

В заключение можем да обобщим, че новите думи се образуват с цел:

- 1.обозначаване на нови понятия или явления от реалността;
- 2.изразяване на оценката и отношението на говорещия посредством деривационни елементи. Изразните средства в деривационната система са самите елементи на тази система: основи и афикси (суфикси или префикси), но последните ще бъдат обект на друга наша разработка.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

- Bauer, Laurie. English Word-Formation. Cambridge:Cambridge University Press, 1983.
- Kennedy, Arthur. Current English. Ch.IX. Westport, Connecticut: Greenwood Press Publishers, 1970.
- Lyons, John. Semantics. Cambridge:Cambridge University Press, 1977.
- Matthews, P. H. Morphology: An Introduction to the Theory of Word-Structure. Cambridge: Cambridge University Press, 1974.
- Алексиев, Б., И. Патронеv, С. Страшимиров. Английско-български речник по минно дело и геология. София:Рацио-90, 1998.
- Английско-български политехнически речник. III прераб. и доп. изд, (ред. И.Иванов). София:Техника, 2007.
- Бортничук, Е. Н., И. В. Василенко, Л. П. Пастушенко. Словообразование в современном английском языке. Киев: Вища школа, 1988.
- Каращук, Павел. Аффиксальное словообразование в английском языке. Москва: Высшая школа, 1965.
- Кубрякова, Е. С. (б) „Словообразование“. В: Readings in the Theory of English Word-Formation. Ed. Maya Pencheva. Sofia: Sofia University Press, 1983.
- Пенчева, Майя. Английските думи. София: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2004.
- Първанова, Милена. „Някои теоретични постановки по словообразуване“. В: Известия на департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“, т. XVIII. София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2018, 35-40.
- Първанова, Милена. „Деривацията като словообразователен модел“. В: Известия на департамент „Чужди езици и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“, т. XIX. София: ИК „Св. Иван Рилски“, 2019, 50-54.

- Първанова, Милена. „Морфема – някои теоретични постановки“. В: Техники и технологии в чуждоезиковото обучение и висшето образование (сборник), год. I, Кн. 1, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр.158-161.
- Степанова, Мария Д., Ирина И. Чернышева. Лексикология современного немецкого языка. Москва: Издательство литературы на иностранных языках, 1962.
- Улуханов, И. С. „Компоненты значения членимых слов“. В: Readings in the Theory of English Word-Formation. Ed. Maya Pencheva. Sofia: Sofia University Press, 1982.
- Царев, Павел В. Продуктивное именное словообразование в современном английском языке. Москва: Издательство Московского университета, 1984.

ОЩЕ ЗА ДЕРИВАЦИЯТА КАТО СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЕН МОДЕЛ

Милена Първанова

(Резюме)

Статията е продължение на разработки от областта на езикознанието, акцентиращи върху словообразуването като наука. Предлагаме разгръщане на подтемата за деривацията като словообразователен модел и включваме понятие за характеристики на афиксите, както и някои семантични въпроси по отношение на елементите на деривационния модел.

Ключови думи: словообразуване, деривация, афикс

MORE ON DERIVATION AS A MODEL IN WORD-FORMATION

Milena Purvanova

(Summary)

This article continues our work in the field of linguistics, focusing on Word-Formation as a science. We offer an insight into the subtopic of derivation as a model in word-formation and include a concept of the characteristic features of affixes, as well as some semantic issues related to the elements of the derivative model.

Key words: word-formation, derivation, affix

III. ОБУЧЕНИЕ

**65 ГОДИНИ СПОРТ В МГУ „СВ. ИВАН РИЛСКИ“ –
СПОРТОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ, МОДЕЛИ И ИНОВАЦИИ
завършване на работата по проект № ХД 019/2020 г.**

***Иванка Ставрева¹, Йордан Иванов², Ваня Цолова³,
Спас Ставрев⁴, Надежда Костова⁵,
Евгени Йорданов⁶, Милена Първанова⁷***

Проект № ХД 019/2020 г. на катедра „Физическо възпитание и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“ е в научна област „Педагогика на обучението по физическо възпитание и спорт“. Реализиран е под ръководството на ст. пр. д-р Иванка Ставрева и от следния екип: проф. д-р Йордан Иванов, доц. д-р Ваня Цолова, доц. д-р Спас Ставрев, гл. ас. д-р Надежда Костова, ст. пр. Евгени Йорданов и ст. пр. Милена Първанова. В настоящия проект участват около 45% от преподавателите в катедра „Физическо възпитание и спорт“ и са привлечени един преподавател от катедра „Физическо възпитание и спорт“ при УНСС, един преподавател от катедра „Теория на физическото възпитание“ при НСА и един преподавател от катедра „Чужди езици“ при МГУ „Св. Иван Рилски“.

Реализацията на проекта започна на 1 юни 2020 г., веднага след одобряването на предложението за финансирането му, което тази година по изключение бе отложено във времето поради наложената общодържавна карантина заради пандемията от Covid 19 от м. март до 31 май 2020г. Работата по проекта продължи през лятната сесия на академичната 2019/2020 г., през зимния семестър на академичната

---

¹ Ст. пр. д-р в кат. „Физическо възпитание и спорт“, МГУ „Св. Ив. Рилски“, ръководител на проекта.

² Проф. д-р в кат. „Физическо възпитание и спорт“, МГУ „Св. Ив. Рилски“

³ Доц. д-р в кат. „Физическо възпитание и спорт“, МГУ „Св. Ив. Рилски“.

⁴ Доц. д-р в кат. „Физическо възпитание и спорт“, УНСС.

⁵ Гл. ас. д-р в кат. „Теория на физическото възпитание“, НСА „В. Левски“.

⁶ Ст. пр. в кат. „Физическо възпитание и спорт“, МГУ „Св. Ив. Рилски“.

⁷ Ст. пр. в кат. „Чужди езици“, МГУ „Св. Ив. Рилски“.

2020/2021 г. и приключи през м. ноември 2020 г.

Проектът е продължение на предходни изследвания на някои от участниците в екипа. Предишни научно-приложни дейности на членовете на научния колектив вече са наложили успешен алгоритъм на работа, като е налице приемственост с методите от вече осъществена изследователска дейност. Настоящият проект е в две насоки:

- първо, към изследване, обзор и популяризиране на многогодишната традиция на преподаване и изучаване на спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ – чрез подготвяне и издаване на алманах „65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“;

- второ, към практико-педагогическата страна в процеса на обучение на студенти в МГУ „Св. Иван Рилски“ - чрез изследване и анализ на нагласите на студентите при прилагане на иновативни форми на обучение по физическо възпитание и спорт.

Изследователските цели на колектива са свързани с проучване и анализ на исторически факти и събития и възникнали процеси през последните 10 години в развитието на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ и навършване на юбилейна 65-годишнина на катедрата. Комплексно са проучени литературни източници от спортните педагози, активно участвали в обезпечаването на учебния, спортно-състезателен и обществения процес. Организирани са и проведени форуми с експертно проучване и събеседване с изявени специалисти и общественици по съответните видове спорт. На база експертни становища и „мозъчна атака“ са актуализирани и представени съвременните модели, форми и иновативни подходи за развитие на физическото възпитание като процес по съвременните изисквания и потребности на обществото.

Анализ на състоянието на проблема, чието разрешаване целим с тазгодишния си проект:

Спортологичните аспекти на обучението са залегнали в изследвания на автори, търсейки мястото и ролята на занятията по физическо възпитание и спорт в неспециализираните висши училища. Целта на спортните педагози е усъвършенстване не само на физическата дееспособност на студентите, но и на формите и начините за въвеждане на образователната компонента в учебния процес. Установената ефективност от упражненията по вид спорт в занятията е

с различна насоченост. Учебните програми по физическо възпитание не са достатъчно актуализирани към изграждане на целенасочени професионалнозначими качества, подпомагащи бъдещата реализация на студентите. Тревога буди и класацията на нашата страна на едно от първите места в Европейския съюз със слаба физическа активност и с наднормено тегло на младежите. В историческия анализ на факти, събития и процеси през наблюдавания десетгодишен период е изключително важно да се изведат необходимите изводи и препоръки за бъдещата спортно-педагогическа дейност на катедра „Физическо възпитание и спорт“.

В ежедневните ни контакти и разговори често се използва изразът, че спортът е социален феномен. Този общоизвестен факт се потвърди в последните месеци с пълна сила. Принудени от световната пандемия от Covid-19, правителствата по света ограничиха в голяма степен свободното движение и физическата активност. Забраната за ползване на стадиони, зали, фитнес центрове, басейни, кортове и много други спортни съоръжения доведе до обездвижване и в много случаи до психически разстройства. Всички тези мерки доведоха до осъзнаване от необходимостта и значението на физическата активност и спорта. Проблемът се превърна в широко социален и институционален.

Едновременно с възникването на пандемията на дневен ред се постави проблемът с продължаване на заниманията от учебната 2019/2020 година до нейното приключване. Всички университети затвориха врати по указания на Министерство на здравеопазването и създадения Национален кризисен щаб. Със заповед ректорът на МГУ „Св. И. Рилски“ проф. д-р Ивайло Копрев (www.mgu.bg) апелира за преминаване в дистанционна форма на обучение до отпадане на извънредните мерки.

Обект на изследването ни са студентите от всички специалности в МГУ „Св.Иван Рилски“ от I и II курс, изучаващи дисциплината „Физическо възпитание и спорт“.

Катедра „Физическо възпитание и спорт“, въпреки спецификата на дейността си, бе една от първите, които успяха да отговорят адекватно и професионално на това предизвикателство. Изработиха се презентации за всеки отделен спорт по предварително зададени теми. Предложиха се видео материали за самостоятелна подготовка и

упражнения за двигателна активност в домашна среда. Отправиха се няколко предизвикателства за изпълнение към студентите, като допълнителен стимул за физическа активност. Всичко това бе качено в платформата Google Forms, така че всеки студент да има достъп до материалите и да е подготвен за предстоящия финален тест по вида спорт, за който е записан. За допълваща информация масово се използва и социалната мрежа в страницата на катедрата във Facebook. В края на учебната година студентите положиха изпитен тест.

Цел на изследването бе да се направи спортологичен анализ на дисциплината „Физическо възпитание и спорт“ във висшите училища, формите, средствата, методическата насоченост и неговата ефективност.

Създалата се в началото на настоящата година кризисна ситуация наложи да се установят нагласите към дистанционното обучение (ДО) на студентите и ефекта от електронната форма на преподаване за съхранение и оптимизиране на учебния процес по учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“. Цел бе и да се запази основната насоченост за изграждане на професионалнозначими качества, както и да се обогатят познанията на студентите за спортологията относно здравословния начин на живот, професионалната реализация и социална интеграция.

Целта на нашето изследване бе и да се проучи отношението и нагласата на студентите към иновативните форми на обучение, да се изследва тяхното мнение и да се направят анализи за бъдещата работа на катедра „Физическо възпитание и спорт“ в МГУ „Св. Иван Рилски“, предвид възникналите извънредни епидемиологични обстоятелства в света и в България.

Сред **основните задачи, които визирахме с проекта**, бяха следните:

1. Обработка и анализ на литературните източници и теоретичните основи на изследвания проблем.
2. На базата на досегашните научни разработки и експертни становища да се разкрие състоянието на физическата дееспособност, касаеща професиограмата на студентите и тяхната степен на теоретично познание за самоподготовка.
3. Разработване на анкетна карта за установяване на:

- знанията и спортологични нагласи;
- отношението към съвременните средства и методи на комуникация и обучение;
- ролята на социалните мрежи в процеса;
- степента на информираност относно историята на дисциплината и спорта в университета;
- нивото на владеене на чужди езици с цел използване на различни чуждестранни спортно-информационни източници.

4. Обобщаване, анализ и оценка на използваните успешни модели и прилаганите иновативни подходи в университета.

Чрез решаването на тези задачи се постигнаха и целите на изследването.

За решаване на задачите и постигането на целта се приложи **методика** от проучване на литературните източници, експертна оценка и анкетен метод. Анализираха се данните от проведеното анкетно проучване, степента на удовлетвореност на студентите от отправените предизвикателства. Установи се пълнотата на информация и достъпност, както и терминологията при предоставените теоретични материали при електронната форма на провеждане на занятията. Получените експертни становища и резултати от изследването се обработиха чрез математико-статистически методи, анализираха се и се направят изводи и препоръки за бъдещето на физическото възпитание и спорта в МГУ „Св. Иван Рилски“.

В хода на работата по проекта извършихме следните **дейности по проекта**:

Стъпвайки на спортологична основа, започнахме работата по проекта с **анализ на теоретичните източници и практическия опит**, касаещ изследваната проблематика.

В резултат разкрихме състоянието на системата за физическо възпитание и спорт.

През м.юни и юли 2020 г. с цел изследване нагласите на студентите относно потребността им от спортуване проведохме **първа фаза на спортно-педагогически експеримент чрез анкетно проучване** с целеви групи, участвали в дистанционното обучение. При разработването на анкетните карти използвахме опита на Й. Иванов и

Б. Цолов (2003); Й. Иванов и кол. (2005); В. Цолова и Й. Иванов (2013), М. Първанова и кол. (2014), P. Yusein and M. Purvanova (2018). В анкетната карта застъпихме основни ключови и приоритетни въпроси, които обуславят съвременните тенденции за отношението на студентите към заниманията им по физическо възпитание и спорт с цел адаптирането на учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“ към професиограмата на студентите и бъдещата им професионално-приложна дейност. Основната част от проучването бе за установяване нагласите на студентите към дистанционното и електронно обучение в кризисна ситуация и техните предпочитания за избор на чужд език по отношение спортната им информираност.

Задачите, които си поставихме с въпросното изследване, бяха:

1. Да се направи всеобхватно анкетно проучване със студентите за установяване на ползата от физическото възпитание и спорт,
2. Да се установи нагласата на анкетираните към дистанционната форма на обучение, съвременните средства и методи на комуникация в обучение по физическо възпитание, спортологичните знания, и ефекта от ползването на чужд език за получаване на допълнителна информация за избрания вид спорт;
3. Да се анализират и обобщят получените резултатите и се дадат препоръки за бъдещата работа със студентите в заниманията им по физическо възпитание.

Методика на изследването

Контингент на изследването през летния семестър на академичната 2019/2020 г. бяха 98 студенти от двата пола, като 75 (76,5%) бяха мъже и 23 (23,5%) бяха жени. Средната възраст на всички бе 21,3 години. Разделени по пол, средната възраст на мъжете бе 21,1 г., а на жените - 22,4 г. Провеждането на анкетата бе анонимно, с което целяхме по-голяма свобода и обективност на анкетираните. Участващите студенти в анкетното проучване бяха от I курс (72 души) и от II курс (26 души) от 3 факултета – Минно-технологичен факултет (МТФ), Минно-електромеханичен факултет (МЕМФ) и Геологопроучвателен факултет (ГПФ) - разпределени по брой и по специалности от съответните факултети, както следва:

• МИННОТЕХНОЛОГИЧЕН ФАКУЛТЕТ

Общият брой анкетирани студенти от факултета бе **34**, разпределени в 5 специалности, както следва:

- „Маркшайдерство и геодезия“ - 15 студенти;

- „Управление на ресурси и производствени системи“ - 8 студенти;

- „Разработване на полезни изкопаеми“: - 6 студента;

- „Подземно строителство“ - 4 студенти;

- „Обогатяване и рециклиране на суровини“ - 1 студент;

● **МИННО-ЕЛЕКТРОМЕХАНИЧЕН ФАКУЛТЕТ**

Общият брой анкетирани студенти от факултета бе **47**, разпределени в 5 специалности, както следва:

- „Компютърни технологии в инженерната дейност“ - 36 студенти;

- „Електроенергетика и електрообзавеждане“ - 5 студенти;

- „Газова, горивна и пречиствателна техника и технологии“ - 4 студенти;

- „Автоматика, информационна и управляваща техника“ - 1 студент;

- „Комплексна механизация и компютърно проектиране в машиностроенето“ - 1 студент;

● **ГЕОЛОГОПРОУЧВАТЕЛЕН ФАКУЛТЕТ**

Общият брой анкетирани студенти от факултета бе **17**, разпределени в 5 специалности, както следва:

- „Екология и опазване на околната среда“ - 7 студенти;

- „Биотехнология“ - 3 студенти;

- „Сондиране, добив и транспорт на нефт и газ“ - 3 студенти;

- „Геология и проучване на минерални и енергийни ресурси“ - 2 студенти;

- „Хидрогеология и инженерна геология“ - 2 студенти.

В обхващането на този голям брой анкетирани студенти в ситуация на карантина помощ оказаха колегите от катедра „Чужди езици“

Анализ на резултатите

Анкетното проучване се проведе непосредствено след приключване на учебната година и след отпадането на ограничителните мерки от правителството. Целеше се придобитите знания и натрупани впечатления да гарантират ясно, коректно и навременно попълване на анкетите. Общият брой въпроси беше 11, като ние подробно анализирахме 8 от тях. Останалите 3 станаха обект на отделна научна разработка.

Иновативността на изследването се прояви във включените в анкетата въпроси. Новостта се заключава и в неговата *интердисциплинарност*. Досега катедра “Физическо възпитание и спорт“ не е партнирала с други университетски катедри,

непрофилирани по спорт.

Анкетираните 98 студента, всички изучаващи чужд език, се разпределиха по следните пропорции: 72 студенти (74%) се обучават по английски език, 11 студенти (11%) изучават руски език, 10 студенти (10%) са ангажирани с испански език, а 5 човека (5%) изучават немски език. На фиг.1 е представено процентното съотношение на студентите за изучавания чужд език.

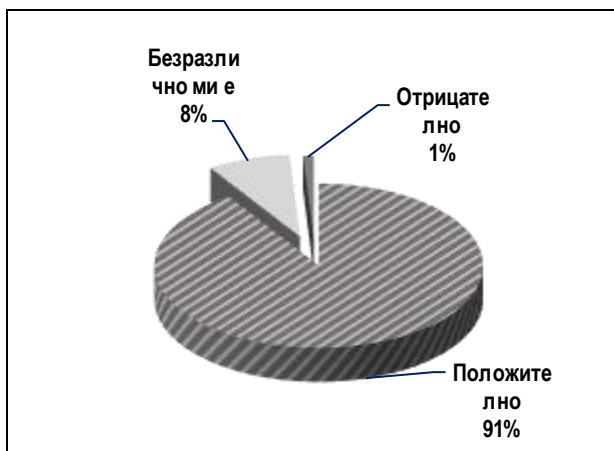

Фиг. 1 Разпределение на студентите в проценти по изучаван чужд език

Спортологичните нагласи на студентите обследвахме с въпроси за отношението им към занятията по физическо възпитание и спорт, за необходимостта да се изучава дисциплината „Физическо възпитание и спорт“, а също така и дали спортуват в свободното си време.

На фиг.2 представяме отговорите на въпроса за отношението на студентите към занимания по ФВ и спорт. 91% от анкетираните студенти бяха положително настроени, за 8% от контингента бе безразлично, което според нас, с необходимите беседи за ползата, би могло и да се промени. Едва при 1 студент от съвкупността имаше отрицателно отношение, което статистически не е основание за тревога.

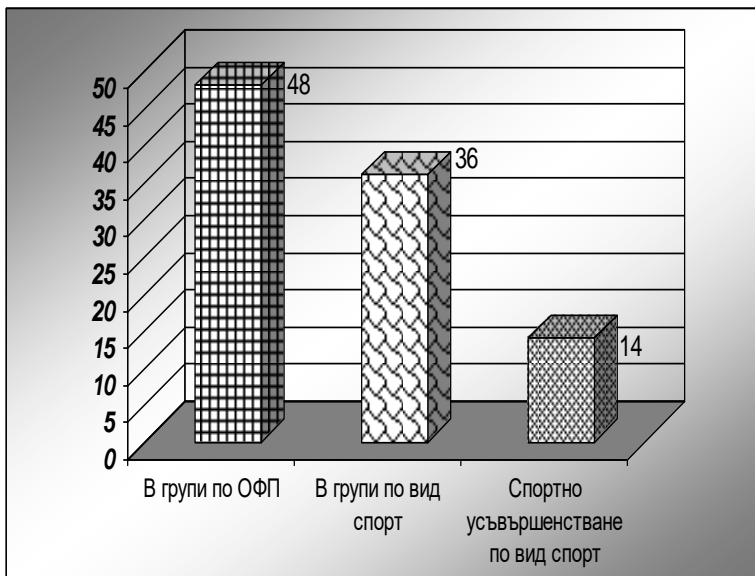
Фиг. 2 Какво е отношението Ви към занятията по ФВ и спорт?

Цифровото изражение на отговорите на въпроса за необходимостта във висшето училище да се изучава дисциплината „Физическо възпитание и спорт“ сме представили на фиг. 3. От анкетираните, 82% от студентите са дали положителен отговор, а 18% - отрицателен. Считаме, че допълнителни разяснения във вече утвърдените в началото на всяко едно занимание микролекции за ползата от ФВ и спорт за здравето, физическата дееспособност (Иванов, 2003) и най-вече професионално-приложната му насоченост за бъдещата реализация в професионалната сфера, ще допринесат за обогатяване на спортологичните знания и са силен мотив за изграждане на положителни нагласи към физическото възпитание. Още повече, че научни изследвания на научния колектив в тази насока - на В. Цолова и Й. Иванов (2013), Й. Иванов и кол. (2016) и И. Ставрева (2019) - доказват значението и установяват професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт за студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“.

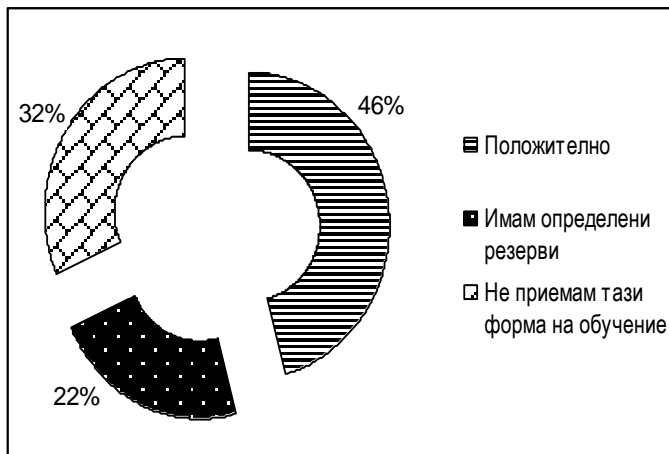
Фиг.3 Изследване на необходимостта във висшето училище да се изучава дисциплината „Физическо възпитание и спорт“

Част от анкетата бе насочена към това как се възприема от студентите *организацията на учебния процес* по физическо възпитание и спорт. На въпрос за предпочитанията на курсистите към организацията на процеса в нормални условия 49% (48 студенти) са за провеждане на занятията в групи по обща физическа подготовка. Следващата по масовост група от анкетираните, 37% (36 студенти), са изявили желание за занятия по избран вид спорт. Само 14% от всички са пожелали да се включат в отбори по вид спорт - спортно усъвършенстване (вж. фиг.4). Установяването на спортовете с приложен характер е тема на разработка от И. Ставрева (2019), целяща подпомагане на професионалното развитие на бъдещите инженери в нашия университет.

Фиг. 4 Какви са предпочитанията Ви към формата на организация на учебния процес по ФВ и спорт?

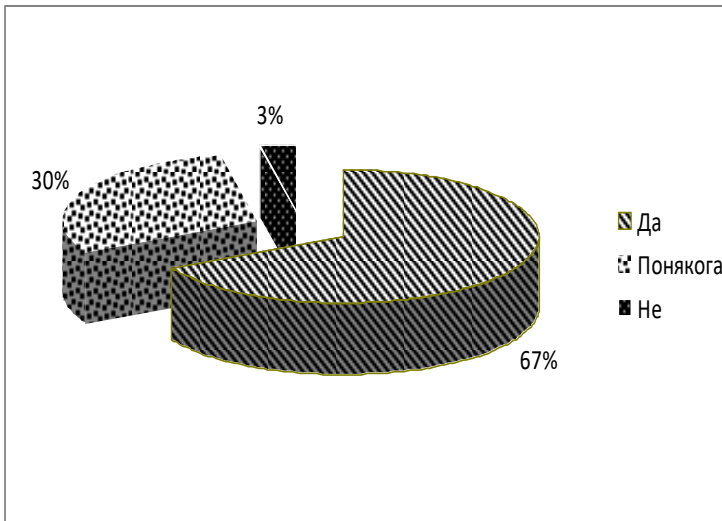
За пръв път се наложи провеждане на семестриални занятия в извънредна кризисна ситуация. Това ни накара да включим въпрос и за мнението на студентите към организацията на дистанционната форма на обучение. На фиг.5 са представени резултатите, а именно: 46% от изследваната съвкупност са отговорили, че приемат положително дистанционната форма на обучение. Това са почти половината от анкетираните (45 души). Останалите се разделят по следния начин: 22% имат определени резерви, а 32% имат негативна преценка и са заявили, че не приемат тази форма на обучение. Това за нас са логични отговори, имайки в предвид естеството на самите занимания и липсата на съпътстващата емоция и комуникация при провеждането им в нормална среда.

Фиг. 5 Как приемате дистанционната форма на обучение в кризисна ситуация?

С пети въпрос от анкетната карта попитахме студентите дали биха избрали същия спорт през следващата учебна година. Болшинството са заявили желание да продължат с практикуване на същия спорт. Малко на брой са заявили смяна с друг по-динамичен или по-интересен спорт. Трима студенти от общата съвкупност са посочили като желани нови спортове, липсващи в учебния план на катедрата - *кикбокс, тенис и народни танци* (по скоро като извън аудиторни посещения).

Логично, следващият въпрос, който зададохме, касаеше спортните дейности на студентите извън аудиторната им заетост, в свободното им време. Този въпрос е също с изключителна важност. С него ние установихме дали постигаме една от функциите на физическото възпитание във ВУ, а именно създаване на навици и необходимост у студентите за продължаване заниманията с физически упражнения и спорт и след приключване на учебния процес. Положителен отговор са дали 67% от анкетираните, които практикуват някакъв спорт през свободното си време. 30% са с отговор „понякога“ и само 3% (което е 3 студенти от отговорилите) не се занимават със спорт (фиг.6). Интерес за в бъдеще представлява проучване на групата от студенти, отговорили с „понякога“ или „не“, и аргументите им за въздържаност или непрактикуване на спорт.

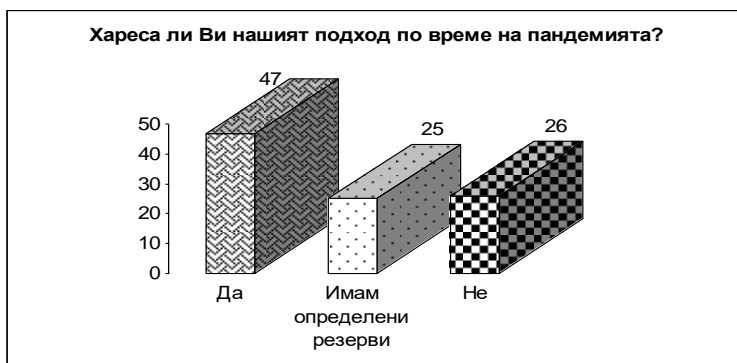
Фиг. 6 Спортувате ли в свободното си време?

Интерес представляваше получаването на мнение за изучаване на чужд език и до каква степен анкетираните са се възползвали от него за получаване на актуална информация за спорт по време на дистанционното обучение. На фиг.7 са резултатите, при които 35% от студентите са счели, че ползването на чужд език много е подпомогнало процеса за придобиване информация за спортовете. С отговор, че познанията им по чужд език са помогнали да се сдобият с информация по определени спортни тематики, са 43% участници в изследването. Останалите 22% са разчитали на източници само на родния си език по време на дистанционното обучение по физическо възпитание. В обобщение на отговорите всички анкетирани са търсили спортна информация в извънредната ситуация, което говори за изключителен интерес и сериозност към дисциплината „Физическо възпитание“.

Фиг. 7 Спомогна ли Ви чуждоезиковата подготовка да получавате актуална информация за спорт по време на дистанционното обучение?

В заключение имаме за цел да обобщим мнението на изследвания контингент за подхода на обучение, приложен по време на пандемията. В своя отговор 48% от анкетираните са дали положителни оценки, 25% от студентите имат определени резерви, а 27% не са одобряват подхода (фиг.8). Ние считаме, че като първи опит в тази посока, направихме изключително много в интерес на дисциплината и за самите студенти. Още повече, че изследване с акцент и върху значението и ползите от владеене на чужд език досега не е правено.

Фиг. 8 Хареса ли Ви нашият подход по време на пандемията?

Значимост на проведения анкетен експеримент

Изпълнението на набелязаните задачи позволи да дадем точна оценка на успеха при използване на нови модели и прилагане на иновативни подходи в обучението по физическо възпитание и спорт в университета. Това оптимизира учебния процес във висшите училища относно образователната компонента и мотивационната основа на студентите.

Изследването подпомогна за усъвършенстването на модела на обучение. То даде представа за спортологичните нагласи на обучаващите се и посочи степента на готовност за приемане на иновации в системата на преподаване по учебната дисциплина „Физическо възпитание и спорт“. Не на последно място, то запозна колегията с успешен модел на работа, наложил се при новосъздадите се епидемиологични условия през настоящата година.

Резултатите от работата по първата фаза на проекта и до средата на м.юли 2020г. бяха подготвени за представяне на 63-та Международна научна конференция „МГУ’2019“ чрез отпечатване на английски език в годишното издание на МГУ *Journal of Mining and Geological Sciences*, Volume 63/2020, стр.339-343 под заглавие „Изследване нагласите на студентите при прилагане на иновативни форми на обучение по физическо възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ (на английски: “Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”), Sofia:Publishing House “St. Ivan Rilski”, ISSN 2682-9525 (print); ISSN 2683-0027 (online).

За да бъдем в крак с новостите и с евентуално ново отношение на обучаемите, през м. септември-октомври на зимния семестър на академичната 2020/2021 г. продължихме обследване на нагласите на студентите. Целта бе да се свери отношението на новоприети първокурсници с вече установени през лятото нагласи към промяна на образователния модел в обучението по дисциплината „Физическо възпитание и спорт“. Извършихме **ново анкетно проучване – втора фаза**.

Задачите, които си поставихме с него, бяха:

1. Да се направи моментна снимка на контролна група студенти за установяване на отношението им към обучението по физическо възпитание и спорт,

2. Да се установи нагласата на анкетираните към евентуална бъдеща дистанционната форма на обучение, спортологичните знания, както и значението на ползването на чужд език за получаване на допълнителна информация за избрания вид спорт;

3. Да се анализират и сравнят резултатите с вече получените през летния семестър;

4. Да се дадат своевременни препоръки за бъдещата работа със студентите и съвременните средства и методи на комуникация в обучение по физическо възпитание.

Методика на изследването

Контингент на изследването през зимния семестър на академичната 2019/2020 г. бяха 13 студенти от двата пола, като 10 (77%) бяха мъже и 3 (23%) бяха жени. Средната възраст на всички бе 18,9 години. Разделени по пол, средната възраст на мъжете бе 19 г., а на жените – 18,7 г. Провеждането на анкетата отново бе анонимно, с цел свобода и обективност на анкетираните. Участващите студенти в анкетното проучване бяха от I курс от Минно-електромеханичен факултет (МЕМФ) от специалност „Компютърни технологии в инженерната дейност“, всички изучаващи английски като чужд език.

Подробен анализ на резултатите

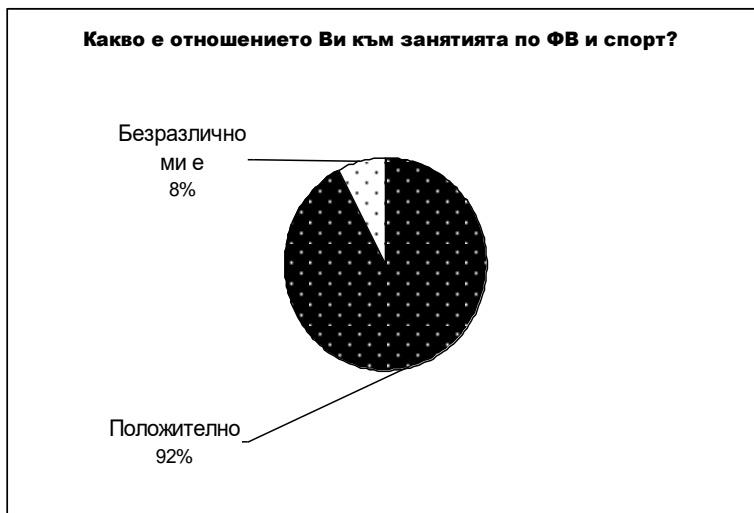
Анкетното проучване се проведе непосредствено при започване на учебната година с аудиторно присъствие на новоприетите студенти. Общият брой въпроси в анкетата беше 9, като ние подробно анализирахме 7 от тях. Останалите 2 могат да послужат за осъвременяване на вече събраните през летния семестър данни за обработване и публикуване в отделна научна разработка.

Спортологичните нагласи на студентите установихме, задавайки въпроси за отношението им към занятията по физическо възпитание и спорт, за необходимостта от изучаване на дисциплината „Физическо възпитание и спорт“, а също така и за ангажираността им със спортни дейности в свободното им време.

На фиг.9 представяме отговорите на въпроса за отношението на студентите към занимания по ФВ и спорт. 92% от анкетираните студенти са положително настроени, а 8% от контингента се отнасят безразлично към спорта. Нито един студент няма отрицателно отношение към спорта. Съотношението сред новите първокурсници, следователно, е 11,5 пъти в полза на спорта, отколкото в пасивно отношение към него. Данните потвърждават вече установеното

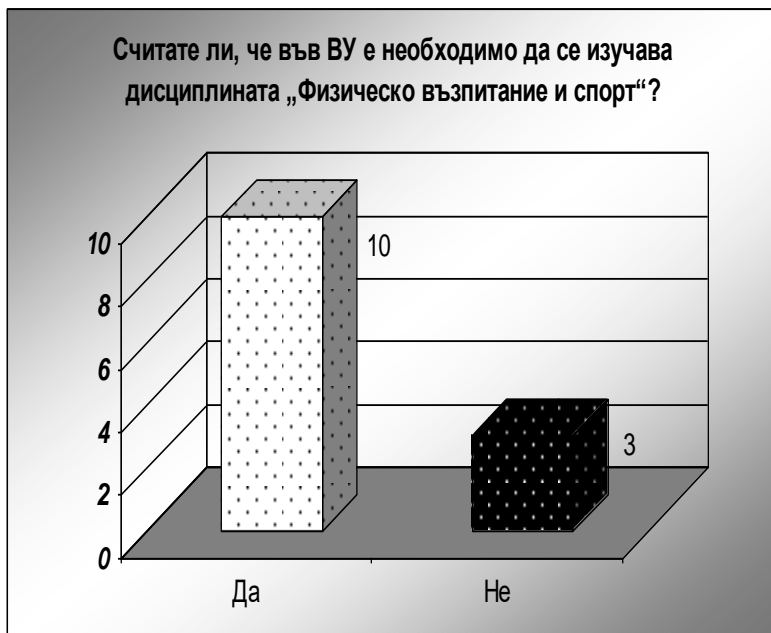

съотношение от летния семестър и затова считаме, че и през настоящата учебна година, с необходимите беседи за ползите от спорт, то би могло и да се промени.

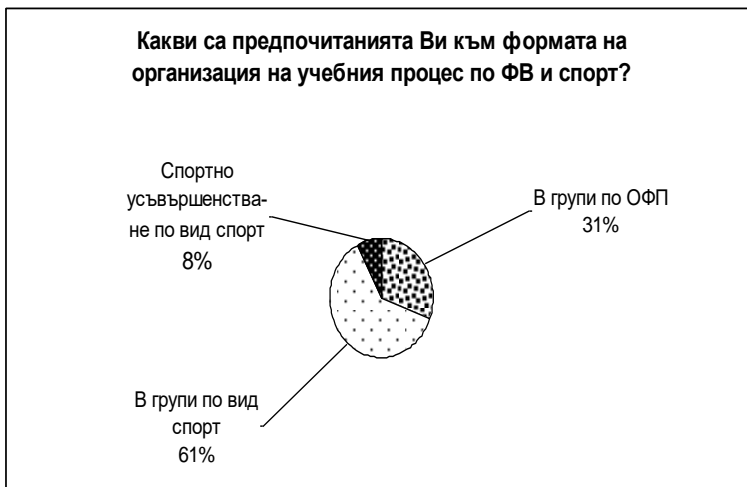
Фиг. 9 Изследване на отношението на анкетираните към занятията по ФВ и спорт

На фиг.10 представяме цифровото изражение на отговорите на въпроса за необходимостта във висшето училище да се изучава дисциплината „Физическо възпитание и спорт“. От анкетираните, десетима (77%) от студентите са дали положителен отговор, а трима (23%) - отрицателен. Съотношението се доближава до вече установеното през лятото (вж. фиг.3 по-горе). Отново сме склонни да считаме, че чрез допълнителни разяснения под формата на микролекции за ползата от ФВ и спорт за здравето, физическата активност и професионално-приложната му значимост за бъдещата професионална реализация, положителните нагласи на новите студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ към физическото възпитание ще се увеличат процентно.

Фиг. 10 Изследване на необходимостта от изучаване на дисциплината „ФВ и спорт“

И в тази анкета заснехме как студентите възприемат *организацията на учебния процес* по физическо възпитание и спорт. Както е илюстрирано на фиг.11, 61% (8 от студентите) са изявили желание за посещение на занятия в групи по избран вид спорт. Следващата по масовост група от анкетирани, 31% (4-ма студенти) са заявили предпочитание за провеждане на занятията в групи по обща физическа подготовка. Само 8% от всички са пожелали да се усъвършенстват спортно, включвайки се в отбори по вид (вж. фиг.4). Съотношенията са сходни с вече установените през летния семестър, с тази разлика, че превесът към занимания в групи по ОФП през настоящия семестър е с около $\frac{1}{4}$ повече от предишния.

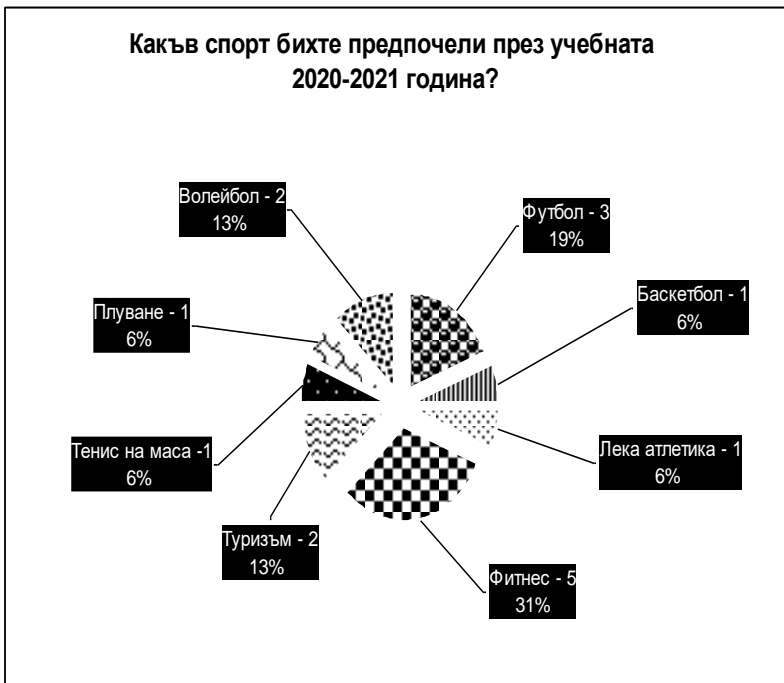
Фиг.11 Обследване на предпочитанията към формата на организация на учебния процес по ФВ и спорт

С оглед на непредвидимия характер на развитието на пандемичната обстановка в глобален и в регионален аспект, отново включихме въпрос за мнението на студентите към организацията на дистанционната форма на обучение, ако се стигне до провеждане на семестриални занятия в извънредна кризисна ситуация. Резултатите са представени на фиг.12. Мненията са почти изравнени: 4-ма студенти (30,7%) от изследваната съвкупност са отговорили, че приемат положително дистанционната форма на обучение. Също толкова имат негативна преценка и са заявили, че не приемат тази форма на обучение. 5-ма студенти (38,4%) имат определени резерви. С други думи, като част от цялото, положителното отношение е изразени при значително по-малко анкетирани от онези през лятото. Причините могат да се търсят в предходен опит на студентите с неуспешна/неефективна/пренатоварена/или др. организация на дистанционното обучение в гимназиален курс. И тези отговори имат логика, защото се дължат най-вероятно на естеството на заниманията по спорт в нормална среда и липсата на съпътстващата групова емоция и комуникация при провеждането им в дистанционна.

Фиг. 12 Отношение на новоприетите студенти към дистанционната форма на обучение

Попитахме студентите какъв спорт биха избрали през настоящата учебна година. Само за статистически цели прилагаме фиг.13 с илюстрация на избора на първокурсниците. Резултатите се разпределят както следва: Най-често избираният спорт сред бъдещите компютърни инженери (от 5-ма, или от 31% от запитаните) е фитнесът. Следва футбол - предпочетен от 3-ма, или от 19% от контингента. По 2-ма младежи, или по 13%, са с афинитет към волейбол и към туризъм. По 1 студент, което е по 6% от всички участници в анкетата, са се насочили към баскетбол, тенис на маса, лека атлетика или плуване. Двама студенти са отбелязвали повече от един предпочитан за практикуване спорт, оттам и разликата в броя на избраните спортове, надвишаващ 13 - броя на анкетираните студенти.

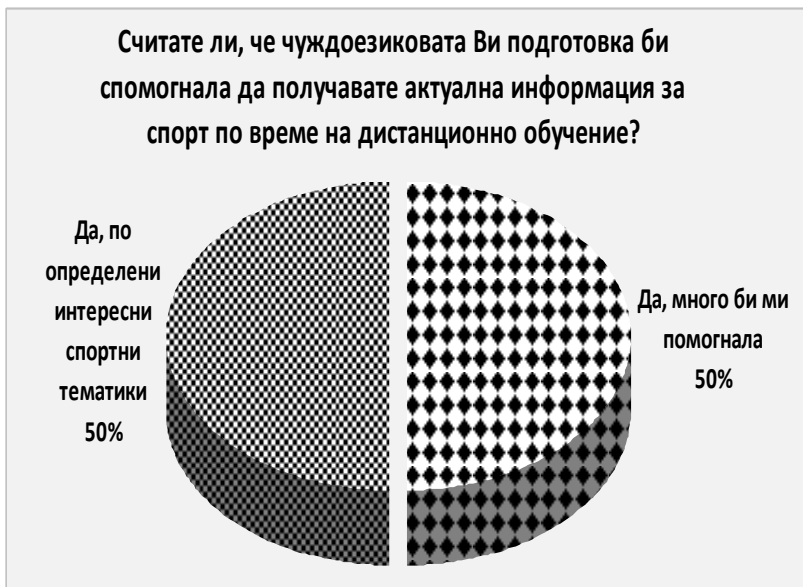
Фиг. 13 Предпочитания на новоприетите студенти към вида спорт

Отчитайки важността на постигането на функцията на физическото възпитание в университета да създава навици и необходимост у студентите за продължаване на заниманията с физически упражнения и спорт и след приключване на учебния процес, следващият въпрос в анкетата касаеше спортните дейности на студентите извън аудиторната им заетост, в свободното им време. Положителен отговор са дали 54% (7-ина) от анкетираните. 38% (5-ма студенти) „понякога“ практикуват някакъв спорт през свободното си време и само 8% (което е 1 от отговорилите) не се занимават със спорт (фиг.14). Процентното изражение е в унисон с вече установеното през летния семестър (вж. фиг.6) и данните от двете проучвания в бъдеще биха представлявали интерес с оглед обследване на групата от студенти, отговорили с „понякога“ или „не“, и причините за техните непостоянство или непрактикуване на спорт.

Фиг. 14 Ангажиране в спортни дейности извън аудиторната заетост

Получихме мнение и относно ролята на изучавания чужд език за получаване на актуална информация за спорт при евентуално дистанционното обучение. С този въпрос имахме за цел да обобщим мнението на изследвания контингент за интердисциплинарния подход на обучение, приложен по време на евентуална нова карантина. Като нов опит в тази посока считаме, че подобен подход би бил в интерес на дисциплината и за самите студенти. Още повече, че освен в настоящия проект на кат. „Физическо възпитание и спорт“, изследване с акцент и върху значението и ползите от владееене на чужд език досега не е правено. Резултатите от продължението на обследването в тази насока са дадени на фиг.15: 50% (6-ма от студентите) са счели, че ползването на чужд език много би подпомогнало процеса за придобиване информация за спортовете. Също толкова са отговорили, че познанията им по чужд език биха помогнали да се сдобият с информация по определени спортни тематики. В обобщение на отговорите, с изключение само на един от участниците (който не е отговорил на въпроса), всички анкетирани биха търсили спортна информация в извънредната ситуациял Това потвърждава вече установения интерес и сериозност към дисциплината „Физическо възпитание“ в условията на дистанционно обучение.

Фиг. 15 Изследване ролята на чуждоезиковата подготовка за получаване актуална информация за спорт по време на дистанционното обучение

Изводи относно работата по втора фаза на проекта:

* Установиха се положителни отношения към дисциплината „Физическо възпитание“ и нагласа на студентите към дистанционната форма на обучение в извънредна обстановка;

* Разкриха се предпочитанията на студентите за вида спорт и евентуалното включване на нови такива в МГУ „Св. Иван Рилски“;

* Атестат за отлична работа е създаване на навици и необходимост от физическа активност у студентите - доказателство за това са 67% от тях, спортуващи редовно и 30% понякога в свободното си време;

* Потвърди се интересът към дисциплината „Физическо възпитание“ с търсенето на алтернативни източници на информация на чужди езици от студентите.

През м. август 2020 г. предприехме първоначални стъпки за организация на провеждане на експертна кръгла маса по актуални

проблеми. Предвид създалата се карантинна обстановка, решихме, че ще е по-добре да проведем неформални *разговори в електронен вариант/чрез конферентна връзка/чрез обсъждания във Фейсбук групата*. Намеренията си за научен форум ще осъществим идната година при успокояване на здравната среда, когато в резултат на обсъжданията ще установим моментното състоянието на системата и ще направим предложение за единни критерии за обучение в неспециализираните университети съобразно Закона за ФВС.

В работната програма на проект № ХД019/2020 г. за м. септември 2020 г. бе предвидена дейността **математико-статистическа обработка и извеждане на основните изводи и препоръки** за практиката, в резултат на която да се получат обработени данни и изготвени препоръки. Тази дейност реализирахме в контекста на втора фаза на анкетата на студентите през м.септември-октомври 2020 г., подробно описана по-горе.

Подготвена е за издаване юбилейната книга „65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ – спортологични модели и традиции“ с автор проф. д-р Йордан Иванов. Състои се от следните глави и подчасти:

ГЛАВА I Исторически корени и традиции на физическото възпитание и спорта в МГУ „Св. Иван Рилски“

1. Поява и развитие на катедра „Физическо възпитание и спорт“ като хуманитарно и общообразователно звено – структура, организация и академичен състав

2. Университетски спортен клуб – учредяване, организационна структура и функционалност

3. Секции по вид спорт, структура, състав и обществен актив

4. Значими спортни успехи на студентите-спортисти и представителните отбори на университета (1956-2019)

5. Спортни празници, юбилеи и чествания

ГЛАВА II Спортологични аспекти, характеризиращи физическото възпитание и спорта в МГУ

1. Учебна дейност – модели, правила и програми

2. Спортно усъвършенстване и спортен календар

3. Научно-приложни дейности и приноси към спортологията

ГЛАВА III Сътрудничества, материална база и перспективи за развитие на спорта

1. Сътрудничество със спортни, държавни, образователни институции и бизнес партньори

2. Спортната база – фактор за развитие на физическото възпитание и спорта

3. Перспективи за развитие на ФВС 2020-2025

Книгата е актуализирано и допълнено издание и ще представи постиженията на катедра „Физическо възпитание и спорт“. Ще представлява интерес както за минали и настоящи възпитаници и преподаватели и служители на МГУ „Св. Иван Рилски“, така и за широка аудитория, интересуваща се от разглежданата тематика.

Подготвен е за издаване и юбилейният брой ХХ/2020 г. на „Известия на ДЧЕС“.

След реализирането на проекта се **постигнаха следните резултати:**

- даде се възможност за обогатяване на знанията на студентите за здравословен начин на живот, функционално състояние и работоспособност;

- даде се информация за професионално-приложните качества на инженерите в минно-добивния и минерално-суровинен отрасъл;

- преподавателите анализираха и оценихат ефективността и степента на риска при реализацията на учебния процес по спорт.

Основните приноси на проекта са свързани със следните направления:

1. Запознаване с експертни становища на специалисти в областта на спортологичното знание, касаещи условията и възможностите за организиран спорт;

2. Включване в учебните занятия по физическо възпитание и спорт на допълнителни знания за бъдещата професионална дейност и кариерно развитие на студентите;

3. Обогатяване на средствата, методите и формите с включването на електронни форми на преподаване и обучение, настъпили вследствие на извънредните обстоятелства;

4. Създаване на предпоставки и възможни условия за израстване и квалификация на академичния състав;

5. Стимулиране на издателската дейност, участие в конференции и форуми и обогатяване на литературния фонд на кат. ФВС;

6. Обогаляване на езиковата култура, свързана с възприемане и ползване на спортната терминология.

Изследването даде представа за спортологичните нагласи и усъвършенстване модела на обучение, посочи степента на готовност за приемане на иновации в системата на преподаване и запозна колегиата с успешния модел на работа в последното десетилетие.

Приложимост на резултатите:

Проучването и анализът на резултатите от анкетния метод дават възможност за нов оптимизиран модел и методологичен подход за оптимизиране на процеса на физическо възпитание и спорт в създалата се екстремна ситуация.

Установи се ефектът от дистанционното и електронно обучение на студентите, тяхната мотивационна основа и нагласите за психо-физическо оцеляване.

В резултат обогатяване на обучението с разнообразни средства и методи на преподаване, както и с включването на иновативни форми за провеждане на учебните занятия по физическо възпитание и спорт, се развиват професионално-значимите качества, свързани с бъдещата професионална реализация на студентите.

Изследваните проблеми и реализираните научни разработки са изцяло свързани с подобряване на учебния процес.

Оповестяване на резултатите от проекта:

Натрупаният емпиричен опит и събраните експертни становища и анализи са обобщени и представени както следва:

1. В историческа книга (алманах) „65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ (под печат);

2. Резултатите от работата по първата фаза на проекта и до средата на м.юли 2020г. бяха отпечатани на английски език в годишното издание на МГУ *Journal of Mining and Geological Sciences*, Volume 63/2020 под заглавие „Изследване нагласите на студентите при прилагане на иновативни форми на обучение по физическо възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ (на английски: “Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”);

3. Окончателните резултати от работата по проекта ще бъдат публикувани в края на м. ноември 2020 г. в годишно издание на

„Известия на ДЧЕС“, съвместен орган на двете катедри ФВС и ЧЕ, в том XX/2020 г. - юбилеен том за 20-годишнината от създаването на Хуманитарния департамент при МГУ, преименуван по-късно на Департамент „Чужди езици и спорт“.

Към 23.11.2020 г. **сме усвоили** следните **средства по проекта**, предвидени в плана-сметка:

- По т. 4.2 („Разходи, свързани с публикуване на резултатите от изследванията“), по план възлизащи общо на 1100,00 лв., от които 800,00 лв. за отпечатване на историческа книга (алманах) и 300,00 лв. за отпечатване на юбилейното издание на „Известия“, том XX/2020 г., сме усвоили сумата за „Известия“-та. За изданието му към момента са събрани 13 материала и се планира броят на списанието да влезе за печат до 27 ноември 2020 г.

По т.5 („Командировки“), по план възлизащи на 200,00 лв. за 2 (две) заявени участия в Конференция във ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“ на 21 и 22.11.2020 г., сме усвоили 160,00 лв.

- По т.6 („Разходи за такси за правоучастие“), по план възлизащи на 100,00 лв. за отпечатването на 2 (два) заявени доклада в 63-та Международна научна конференция „МГУ 2020“ по 50,00 лв., сме усвоили цялата сума чрез вътрешно плащане към НИД на 2-те такси за публикация - Доклад до Ректора на МГУ „Св. Иван Рилски“ от 16 юли 2020 г.

- По т.7 („ Заплащане на рецензенти на отчетите“), по план възлизащи на 100,00 лв., към момента са усвоени предвидените средства за заплащане на възнаграждения на външни рецензенти.

Прилагам копие от план-сметка.

23.XI.2020 г.

Ръководител на проекта: .....

/ ст. пр. д-р Иванка Ставрева /

Литература

- Бъчваров, М., Й. Иванов, Б. Цолов. 2005. Спортология на образователната компонента на физическото възпитание - *Спорт и наука*, 5-6, 126-132 (in Bulgarian).
- Иванов, Й. 2003. Нов подход за повишаване ефективността на процеса по физическо възпитание в условията на висшите училища - *Спорт и наука*, 2, 65-71 (in Bulgarian).
- Иванов, Й., Б. Цолов, В. Борисова (Цолова). 2005. Три основни проблема пред учебния процес по физическо възпитание и спорт във висшите училища в България. - *Annual of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski"*, 48, Part 4, 103-105 (in Bulgarian).
- Иванов, Й., В. Цолова, Г. Игнатов. 2016. Адаптация на физическото възпитание на студентите към екстремалните ситуации на бъдещата им професия. Адаптация на физическото възпитание и спорта на студентите към изискванията на съвременното общество - *Сборник научни доклади от юбилейна научна конференция по случай 60 години катедра ФВ и спорт-организирано спортно движение в МГУ и 80 години от рождението на проф. дн Михаил Бъчваров*. Зона Арт ПРИНТ ЕООД, НСА ПРЕС, ИДК при НСА, София, 19-30 (in Bulgarian).
- Първанова, М., В. Паничкова, М. Папазова, М. Христова. 2014. Разработване, апробиране и използване на нови учебни материали при обучението по специализиран чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ - *Annual of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski"*, 57, Part 4, 97–103 (in Bulgarian with English abstract).
- Ставрева, И. 2019. *Професионално-приложна ефективност на физическото възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“*. Дисертация, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Велико Търново, 174 .
- Цолова, В., Й. Иванов. 2013. *Физическото възпитание във висшите училища - нов методичен подход*. Печат БПС, София, 107.
- Yusein, P., M. Purvanova. 2018. Difficulties in Teaching English for Special Purposes to Engineers as a Foreign Language - *Journal of Mining and Geological Sciences*, 61, Part IV. "St. Ivan Rilski", Sofia, 54-59.
<http://mqg.bg/new/main.php?submenu=200&id=833/> 30.03.2020.
<http://mqg.bg/new/main.php?submenu=200&id=836/> 12.05.2020.

**65 ГОДИНИ СПОРТ В МГУ „СВ. ИВАН РИЛСКИ“ –
СПОРТОЛОГИЧЕН АНАЛИЗ, МОДЕЛИ И ИНОВАЦИИ
завършване на работата по проект № ХД 019/2020 г.**

***И. Ставрева, Й. Иванов, В. Цолова, С. Ставрев, Н. Костова,
Е. Йорданов, М. Първанова***

(резюме)

Разработката представя дейностите на научния колектив по проект по НИД № ХД 019/2020 г. на кат. „Физическо възпитание и спорт“ при МГУ „Св. Иван Рилски“ - София. Проведено е изследване със студенти от I и II курс от всички специалности в МГУ, изучаващи дисциплината „Физическо възпитание и спорт“. Установи се нагласата на студентите при прилагане на нови, съвременни форми на обучение по физическо възпитание и спорт, наложени от създалата се кризисна за света ситуация. Чрез приложения анкетен метод са получени резултати за спортологичните нагласи на студентите и отношението им към съвременни дигитални средства и методи на преподаване, чрез дистанционната форма на комуникация и използване на електронни източници за обогатяване на знанията, в т.ч. и нивото на чуждоезиковата им подготовка. Получените резултати са обработени чрез математико-статистически инструментариум.

Ключови думи: физическо възпитание и спорт, спортологичен анализ, модели, иновации, електронно обучение.

**65 YEARS OF SPORTS
AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY “St. IVAN RILSKI” –
SPORTOLOGICAL ANALYSIS, MODELS, AND INNOVATIONS**

***I. Stavreva, Y. Ivanov, V. Tsoлова, Spas Stavrev, N. Kostova,
E. Yordanov, M. Purvanova***

(Summary)

The current study presents the activity of the scientific team on research project №HD 019/2020 of the Department of Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”-Sofia. A survey was conducted with first- and second-year students from all courses of study at the University of

Mining and Geology who are offered the course unit in *Physical Education and Sports*. The study has established the attitude of students in applying new, contemporary forms of training in physical education and sports that are imposed by the crisis situation throughout the world. Applying the survey method, results have been obtained of the sportological attitude of students and their stand on modern digital tools and methods of teaching through the distance form of communication and the use of electronic sources for gaining knowledge, including the level of their foreign language education. The obtained results are processed by applying mathematical and statistical tools.

Key words: physical education and sports, sportological analysis, models, innovation, electronic education.

АЛИСА В ДИГИТАЛНИЯ СВЯТ

Милена Първанова¹, Беатрис Димитрова²

Активният двустранен процес на предаване и възприемане на знания, наречен обучение, е съпроводен от голям брой дейности, чиято цел е да се направи по-резултатно придвижването на учебна информация по канала на комуникацията. Независимо от това кой от двата елемента в този процес е по-активен – обучаващият или обучаемият – в хода на занятието в университета или на часа в училище, съвместните им или последователни действия са насочени към предаване, получаване, обработване, затвърждаване, съхраняване, извличане и ползване на полученото познание.

Този двустранен процес е особено активен при обучението по чужд език в МГУ „Св. Иван Рилски“ и ще го разгледаме в контекста на работата със студенти-информатици от специалностите „Компютърни технологии в инженерната дейност“ и „Геология и геоинформатика“. Разглеждаме го откъм:

1. методическата страна на обучението - чрез подготовка, планиране, проектиране на образователни дейности за работа с научни текстове на чужд език в модула по специализиран чужд език;

2. практическата страна в процеса на обучение на студенти в модула по специализиран чужд език - чрез въвеждането на общотехническа и конкретно компютърна терминология;

3. последващ анализ на резултата от прилагане на когнитивните умения на студентите да разпознават характерни структури и специфични термини в научния текст и да ги превеждат.

Изучаването на чужд език в образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ е включено в учебните планове на всички специалности от редовна форма на обучение в МГУ „Св. Иван Рилски“ - София (<http://www.mgu.bg/new/main.php?menu=3&submenu=10>). Обучение единствено по английски език е предвидено само в учебните планове за специалностите „Компютърни технологии в инженерната

---

¹ Старши преподавател по английски език в кат. „Чужди езици“ при МГУ „Св. Иван Рилски“.

² Студент, IV курс, ОКС „Бакалавър“, спец. „Компютърни технологии в инженерната дейност“ в МГУ „Св. Иван Рилски“.

дейност“ от I до IV курс (http://www.mgu.bg/new/edu_plan/KTID-2017-Bakalavri.pdf) и „Геология и геоинформатика“ в I и II курс (http://www.mgu.bg/new/edu_plan/GGI_red_2017.pdf). В учебните програми за всички специалности като част от общия хорариум по чужд език е включено изучаването на техническа терминология. Значимостта на техническата терминология е ключова поради факта, че материалите, които студентите използват в процеса на обучение и по-нататък в процеса на професионална реализация, съдържат голям процент термини и следователно терминологията е основно средство за предаване на факти и знания. Разпознаването и прецизната употреба на правилните термини при изказа на студентите и бъдещите инженери повишава нивото и стила на дискурса и елиминира двусмислието. Така качеството на подготовка на работата по терминология гарантира ефективната работа на студентите и устойчивото запомняне на терминологичните единици и структури, а оттам и стабилност и трайност на използваните термини, което в крайна сметка обуславя качеството на комуникация на специалистите в различни инженерни сфери.

Набор от методи и подходи, свързани с разпознаване, превод, семантично подреждане и групиране, съхраняване на термините, са налични и се използват при работата с терминологични текстове по инженерните дисциплини. Комплексът от различни дейности и задачи води до разширяване на познавателните способности на студентите с цел още по-активното им включване при идентифицирането и извличането на термини от научни текстове на съответния език и идентифицирането/произвеждането на точния български терминологичен еквивалент както в общонаучен контекст, така и в различни специфични области.

През настоящата календарна година преминахме през период на продължително дистанционно обучение, наложено от нуждата за спазване на физическа социална дистанция и изолация. Преподавателите се изправиха пред необходимостта да планират друг тип образователни дейности при обучението по чужд език. Липсата на пряк контакт с обучаемите под формата на аудиторни занятия наложи нов поглед към подготовката и оформянето на учебни материали и дейностите по тях.

В настоящата статия споделяме опита си от практическата работа по дизайн на обучението в модула по специализиран английски език за

студенти от спец. „Компютърни технологии в инженерната дейност“ и даваме примери за планиране и прилагане на критерии при подготовката на учебни материали и предлагането на свобода или налагане на ограничения при работа със селектираните учебни материали.

Нека подробно да разгледаме три аспекта на образователния процес, които открихме по-горе, а именно: методическата страна на обучението, практическото изпълнение на образователните задачи и последващия анализ на резултатите.

Методическата страна на обучението включва подетапите на подготовка, планиране, проектиране на образователни дейности за работа с научни текстове на английски език.

→ Подготовка

Извършихме предварителна селекция на специализирани технически текстове на чуждия език. Този подбор бе съобразен с конкретното ниво на възприемане на чуждозикови понятия. Текстовете трябваше да са с разнообразна научна и техническа тематика, но от сферата на изучаваната специалност, т.е. да са с компютърна насоченост. При невероятно разнообразие от теми, тук даваме примери само за някои подходящи, които са съобразени с дисциплини, включени в учебния план на специалността.

При подбора на темите в учебните текстове се водим от принципа те да са съобразени с конкретните изучавани дисциплини в конкретната година/семестър на обучение по учебен план. Например, през първия семестър в I курс дисциплините „Въведение в информатиката“ и „Основи на програмирането“ предполагат усвояването на по-обща понятия за науката информатика и частта ѝ за програмиране и затова изборът на учебен научен текст по темата „Програмиране в среда Интернет“ би бил неудачен или най-малкото прибръзан, а резултатът от работата по този текст би бил незадоволителен или увенчан с оскъден успех. Във II курс с добавянето на дисциплината „Компютърни мрежи и комуникации“ се осигурява успешна работа с текстове, свързани със среда Интернет, напр. програмиране в среда Интернет. Дисциплината „Структури от данни“ във II курс пък полага основите за започване на работа с текстове по системи за управление на бази данни, която продължава и в III курс. В учебната програма по английски език за спец. КТИД е

залегнало терминология да започне да се изучава както следва: в подгрупата от ниското ниво - в началото на II курс (т.е. от III сем. нататък); в подгрупата от високото ниво в спец. КТИД - още от края на II сем. (т.е. от I курс нататък). Особено за тази специалност е, че обучението по терминология продължава до края на следването на студентите в бакалавърска степен, т.е. до VIII сем. вкл.

→ Планиране

- Видно е, че разбирането на учебния терминологичен материал се постига с добро планиране на темите, които се покриват в учебните текстове. А това от своя страна е гаранция за ефективната работа в модула по специализиран чужд език.

- Планирането е свързано и с нивото на предварителни общи технически познания в сформиранията група по чужд език. Напр. не е целесъобразно на студенти от спец. КТИД да се предложи текст за вертикални, наклонени или наклонено-насочени сондажи (на англ. ез.: directional wells), защото познанията на тези студенти по темата са ограничени, да не кажем дори несъществуващи. Ако все пак им се предложи текст от областта на сондирането, той трябва да е с минимална степен на трудност, за да очакваме евентуална изпълнимост на заданието. Другият дидактически подход пък е в такава група да е заложена минимална или ниска степен на изпълнимост на заданието (напр. студентите-информатици от подгрупата с „ниско“ входно ниво да се справят – т.е. да разпознаят/преведат/произведат - само термина „вертикален“ (на англ. ез.: vertical), защото той е от международната лексика).

- Планирането предполага задължението преподавателят да се съобрази и с нивото на познание на съответния чужд език. Неспазването на това изискване може да доведе до две негативни крайности:

- или текстът се оказва прекалено лесен и това води до спад в познавателния интерес в групата;

- или задачата по време на занятието се оказва особено трудна или дори неизпълнима и това пак да не води до постигане на образователните цели на занятието.

Ще дам пример с групата от I курс в спец. КТИД, която изучава общоупотребим английски език. Терминология на чужд език е включена в учебната програма през III семестър. Овладяването на граматически

единици и структури е основополагащо и без тяхното познаване и разпознаване студентите не биха били ефективни при работа с техническа литература в следващите години на обучението си по специализиран чужд език. Затова преподавателят може да реши да включи научен текст на занятията още в I курс, но задачите по текста трябва да се планират само по отношение на изучавани или вече изучени граматически или синтактични структури, а не по терминология.

- На внимателно планиране подлежат също и задачите за изпълнение на занятията в модула. По време на дистанционната форма на обучение, сред *задачите, които планирахме за изпълнение*, бяха следните (даваме ги в логическата им последователност):

- Студентите да се запознаят с определен брой/набор от научни статии по специалността си или с части от статии;

- Студентите да разпознаят граматически единици/синтактични структури/термини в учебен научен текст, съдържащ специализирана терминология по специалността;

- Студентите да приложат инструментариум за маркиране/открояване на разпознатите граматически единици/синтактични структури/термини в учебния научен текст;

- Чрез самостоятелна работа с речник, студентите самостоятелно да намерят точния български еквивалент на извлечените граматически единици/синтактични структури/термини и терминологични словосъчетания, отчитайки конкретиката на научния текст;

- Напътствани от преподавателя, студентите да се опитат да променят извлечените термини – чрез добавянето на представки/наставки или компресиране (съкращение, акроним);

- Студентите да намерят контекстуално проявени колокации на извлечени синтактични структури/термини.

→ Проектиране

При проектирането на образователния процес се преминава през етапи, аналогични с етапите на инженерното проектиране, напр. проектирането на строителни дейности (вж. <https://apriori.bg/2019/03/16/etapi-proektirane/>). Разликата е, че тук проектираните обекти са мисловна и образователна дейност и инструментариум.

Етапите, през които се преминава, са следните: предварително

проучване, задание за изпълнение, изходни данни, фази на изпълнение на проекта, пояснения.

- Етапът на **предварителното проучване** включва набавянето на изходни данни за:

- налични литературни източници, които да се използват за извършване на образователните дейности;
- нагласите на обучаемите за извършването на тези дейности.

В този етап предварително планирахме да селектираме компютърни текстове от учебници или статии на компютърна тематика. Намеренията бяха да провокираме интерес у курсистите към четене на научен текст или поне на научен текст от познати на студентите автори.

- Чрез етапа на **задание за изпълнение** преподавателят посочва своите изисквания за изпълнението на задачите; поясняват се въпроси като:

- видове дейности - при извършването от нас образователна дейност те могат да включват работа в среда Интернет; четене на части от оригинални научни текстове с компютърна тематика; селективно четене; четене с разбиране; превод – прав (от английски на български език);

- граматически единици/синтактични структури/термини за търсене/маркиране и т.н. - при извършването от нас образователна дейност те могат да включват разпознаване на конструкции, характерни за стила на научната литература, като страдателни конструкции (Passives) на английски и български език; трета форма на глаголите във функцията на определение към близлежащо съществително име; низи от съществителни имена, оформящи една терминологична единица; др.;

- обхват на разглежданите страници текст - при извършването от нас образователна дейност за предпочитане е те да включват само части от статии, напр. само първите страници на избраните статии със следните елементи: заглавие на английски език, резюме на английски език, българско заглавие, българско резюме;

- размерност (брой на търсените единици/структури/термини) – при извършването от нас образователна дейност броят е различен в различните източници;

- средство/метод на маркиране - при извършваната от нас образователна дейност избрахме вградения инструментариум за текстообработка в пакета Adobe Acrobat Reader DC

- фази на изпълнение – при извършваната от нас образователна дейност акцентираме върху третата от гореизброените синтактични структури за търсене/маркиране: низи от съществителни имена; но може последователно да се работи с всяка от трите търсени конструкции;

- срокове за изпълнение – може да се даде всяка от конструкциите поотделно, например като едноседмичен срок за първоначално изпълнение на заданието по търсене и маркиране, последван от едноседмичен срок за поправка/сверка/запаметяване на терминологичните единици;

• Етапът на **изходните данни** е важен при планирането, защото те са необходими за започване на проекта и включват:

- набавяне на планирания брой страници учебен текст - при извършваната от нас образователна дейност то се осъществява чрез сваляне на началните страници на 4 статии от сайта на МГУ „Св. Иван Рилски“;

- предоставянето на набавените страници на обучаемите – при осъществяваната образователна дейност това става или чрез изпращане като прикачен файл, или студентите сами свалят от сайта статиите;

- набавянето на речници – общоезикови и терминологични - налични са в учебната зала на провеждане на занятията по английски език; налични са в Методичния кабинет; налични са и в кабинета на преподавателя – при нужда да се ползват в часове за консултации;

- предоставянето им на обучаемите/предоставяне на информация за наличието им и къде да се намерят – съобщават се библиографските данни на всеки речник, който е възможно или удачно да се употреби при извършването на образователната задача; в контекста на самостоятелна работа у дома при извършването на образователната задача може да се правят справки и с електронни речници/Google преводач, като се отчита обаче терминологичната им необезпеченост в някои сфери на инженерното познание;

- набавяне/инсталиране на необходимия програмен

продукт, чрез който ще се изпълняват заданията - статиите са във формат .pdf на сайта на МГУ; следователно при извършването на образователната задача за отварянето им ще се използва вариант на програмата Adobe Acrobat Reader;

- Етапът на **изпълнение на проекта** включва три фази, идентични с тези в строителната инженерна дейност: идеен проект, технически проект и работен проект

- фазата на идейния проект по същината си е концептуална. При нея се изготвят множество варианти на изпълнението на заданието; решават се визията на изпълнението; представят се решения за композицията/вида на решението на задачите; решава се за художествения образ на крайния продукт; вписват се елементите в общата текстова среда; решенията се задават като достъпни, а не със забрана за достъп. Ето какви са проявленията в тази фаза при извършената от нас образователната дейност:

- Предварителното планирахме да предложим на студентите компютърни текстове от учебните помагала, които сме закупили и използваме на занятията. Предвид стриктното спазване на авторските права, беше изключено да ги нарушим, разпространявайки онлайн текстове от учебниците.

- Насочихме се към общодостъпни източници: научни разработки, представени на Международната научна конференция на МГУ „Св. Иван Рилски“, публикувани в годишното издание *Journal of Mining and Geological Sciences*, което е качено и на сайта на МГУ.

- От *Journal of Mining and Geological Sciences* избрахме за изходен материал свитък IV „Стопански и хуманитарни науки“.

- фаза на техническия проект – той доизяснява и допълва решенията на идейния проект; дава ситуационно решение; изяснява външното оформяне на обемите за маркиране, употребените линии/цветове/форми за маркиране. Извършената от нас образователната дейност във фазата на техническия проект имаше следните проявления:

- От свитък IV на годишното издание *Journal of Mining and Geological Sciences* селектирахме статии на

преподаватели и на авторски колективи от преподаватели от профилиращата катедра „Информатика“, към която е и специалност „Компютърни технологии в инженерната дейност“; тези преподаватели също така водят занятия на курсисти и от другата специалност, „Геология и геоинформатика“;

- Предложихме авторски статии на преподаватели, които в момента на провеждане на заданията са преподаватели на студентите в съответния курс и са добре познати на цялата обучаем аудитория;

- Облекчихме задачата, като съкратихме работата от четене на целите статии до работа само върху началните страници от селектираните статии;

- Разяснихме образователната задача: работа по разпознаване на конструкции в научен контекст;

- Разяснихме средствата за маркиране на разпознатата конструкция;

- Разяснихме методите за открояване на елементи: подчертаване/ограждане/маркиране в цвят/засветяване (highlight);

- фаза на работния проект – същността е, че с него се финализират проектните решения в степен, позволяваща цялостно изпълнение на задачите. Работният проект прецизира и детайлизира решенията на идейния проект; съдържа детайли, легенда/спецификация на използваните обозначения/цветове за маркиране. Извършената от нас образователната дейност във фазата на техническия проект имаше следните проявления:

- Обясни се целта на заданието: работа с научен текст в модула по специализиран английски език;

- Показа се и нагледен материал на очакваните резултати от работата по задачата – във вид на маркирани конструкции на хартиен носител;

- За спазване на принципа за автентичност при обучението по терминология и за ориентиране на студентите откъде, от коя сфера и кои точно са статиите:

- На студентите се предостави път за намиране

- на материалите от сайта на МГУ;
- Дадох се точните заглавия и автори на подбраните статии;
- Разясни се алгоритъма на работа;
- Дадох се насоки за работа с пакета Adobe Acrobat Reader DC;
- Открий се основното средство за изпълнение на образователната задача: вграденият инструментариум за текстообработка в пакета Adobe Acrobat Reader DC;
- Даде се свобода на избор на методите на открояване на търсените елементи в работните страници научен текст, а именно чрез:
  - подчертаване

ограждане

- маркиране в цвят или маркиране в цвят или маркиране в цвят и мн.др.

- засветяване/(highlight) или засветяване/(highlight) или засветяване/(highlight) и мн.др.

• Етапът на **пояснения** също може да е част от проекта. В поясненията може да се включват:

- характеристика на изходните данни;
- вида учебна дейност – при извършената от нас образователна дейност поясненията бяха свързани с: граматическо разпознаване, граматическо производство, терминологично разпознаване, терминологично производство, превод, попълване на учебна таблица;
- поясняване на учебната ситуация, на пространственото и художественото решение на задачата, както и съответствието на проектните решения и образователните цели - при извършената от нас образователна дейност подробно бяха разяснявани допускането на възможности за индивидуално решение в работата на студентите при спазване на основното задание: открояване на езикови конструкции;
- допустими отклонения при използването на техническите

средства при изпълнението на заданията – поясни се, че съществуват разлики във вариантите на техническите средства (програмата Adobe Acrobat Reader), инсталирани на индивидуалните компютри на студентите, които пък обуславят и разлики в наличните или активни инструменти за текстообработка в съответния вариант на програмата – за пример се даде липсата на активна опция за засветяване (highlight) в Adobe Acrobat Reader при операционна система Windows XP, с която все още е възможно да работят някои домашни настолни компютри;

- предложения за използване на други/съвместими/заместващи средства при изпълнението на заданията - като заместващо средство при невъзможност да се ползва Adobe Acrobat Reader DC се предложи допустима работа само по извличане на термини и изследваните конструкции в табличен вид с текстообработваща програма Word;

- съображения за естетическото оформяне на учебния текст на входа и на изхода - при извършената от нас образователна дейност се поясни, че при изпълнението на задачата е важно да се произведе текст с маркировки, които са естетически приятни за зрително възприемане, с което се подпомагат когнитивните способности на студентите. Даде се пояснение и относно задължителната проверка на това дали избраните средства за маркиране позволяват да се следи маркирания текст – т.е. при продукта на изхода да не се скрива текстът под маркировката и маркираната конструкция да е нечетима.

Практическата страна в процеса на обучение на студенти в модула по специализиран чужд език е свързана с конкретното изпълнение на дидактически задачи по въвеждане/разпознаване/затвърждаване/превод на общотехническа и конкретно компютърна терминология.

В хода на работа бяха включени **набор от дейности**, като:

- работа в среда Интернет – работа с източник сайта на МГУ „Св. Иван Рилски“ в частта му за научна дейност, по-конкретно с публикувани материали от ежегодното издание „[Сборник с научни доклади 2017](#)“, което от същата година се отпечатва само на английски език като *Journal of Mining and Geological Sciences* и се качва и на сайта

на МГУ. От *Journal of Mining and Geological Sciences 2017* избрахме за изходен материал свитък IV „Стопански и хуманитарни науки“, а от него – 4 статии. Алгоритъмът за ориентиране в изходния материал имаше следния вид и беше предоставен на всеки студент:

Влизане в сайта на МГУ

→ Научно-изследователска дейност

→ Сборник с научни доклади

→ [Сборник с научни доклади 2017](#)/also published as JOURNAL OF MINING AND GEOLOGICAL SCIENCES, Vol.60

→ [Сборник: Хуманитарни и стопански науки](#)/Part IV, Humanitarian Sciences and Economics

→ изтегляне на 4-те статии:

- *WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY* / WEB-базирана система за навигация на студентите от МГУ, автори: Димитрина Делийска, Ирина Христова

- *DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"* / Разработване на интернет приложение за Издателска къща „Св. Иван Рилски“, автори: Иван Дрънков, Десислава Симеонова, Станислав Димитров, Любомир Мешеков, Николай Янев

- *AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS* / Едно допълнение към MS EXCEL за решаване на задачи от областта на механиката, автори: Мариана Трифонова, Цветина Ралева

- *SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE* / Софтуерни инструменти за бизнес интеледженс, автори: Илия Вечеров, Николай Янев, Йорданка Анастасова

За да не се създава погрешно впечатление за претовареност, на студентите бе разяснено, че изтеглянето на пълния текст на горните 4 статии е в случай, че те се интересуват да научат повече за компютри и няма задължителен характер.

➤ четене на части от оригинални научни текстове с компютърна тематика - за индивидуална употреба от всеки студент и за негово

улеснение бе прикачен файл със сканирани началните страници на 4-те статии, написани от колеги и преподаватели от катедра „Информатика“, и включващи задължителните елементи за оформена научна статия (заглавие на английски език, авторски колектив, резюме на английски език, ключови думи на английски език, българско заглавие, авторски колектив на български език, резюме на български език, ключови думи на български език);

➤ селективно четене – за открояване на упражняваната конструкция низи от съществителни имена, елемент от научния дискурс на английски език;

➤ четене с разбиране;

➤ превод – прав (от английски на български език).

По отношение на **заданието за изпълнение** особено важно е на студентите да е ясно какво точно се извършва в задачата. В случая това е открояване на характерната за научния стил синтактична конструкция **низи от съществителни имена**, които оформят една синтезирана терминологична цялост. В методическата литература на английски език тази конструкция е позната като “string of nouns”, а в езиковедската - като “the stone wall problem”. Този начин за образуване на термини е характерен за германските езици. В английския език, като принадлежащ към това езиково семейство, щедро са застъпени примери за подобно терминообразуване. В подбраните учебни текстове съществува богатство от термини, представляващи низи от поне две съществителни имена, и затова подобни конструкции са обект на изучаване в модула по специализиран английски език.

Например, за разглежданата конструкция „низи от съществителни имена“ бе изрично указано в инструкцията:

„Оградете низите от съществителни имена в английските текстове на резюметата на 4-те статии и ми изпратете списъци със забелязаните конструкции“.

В отделните **фази на изпълнение на задачите от студентите** и при обучаемите се наблюдават трите фази, които вече откриохме и по отношение на проектираната от преподавателя образователна дейност:

- В концептуалната фаза *идеен проект* се включва

задължително пояснение за целта на заданието. Задачата за разпознаването и ограждането на конструкции и на термини в научни текстове е обичайна дейност в чуждоезиковото обучение и тя се извършва с всички текстове, които досега сме разглеждали – и с такива, раздадени ви на хартиен носител, и с такива, изпратени като сканирани, във формат .pdf. Този тип упражнения, дадени като стандартни дейности в алгоритъма за работа с научен текст, не са самоцелни. На занятията в модула по специализиран английски език извършваме дейности, помагачи разбивката, осмислянето и запомнянето на термини от текста. Ограждаме често срещани и използвани конструкции в научния текст – каквито са страдателният залог, низите от съществителни имена и миналото причастие във функцията на определение към близкостоящо съществително име в английския език – и компютърни термини. Защото тези дейности помагат за развиване на когнитивните умения на обучаемите – разпознаването води до научаване, запомняне, после до възпроизвеждане, по-нататък до свободна и накрая до вярна употреба на чуждия език.

В тази фаза се получава информация и за множество варианти на изпълнението на заданието; именно тук се визира необходимостта от правилното средство за изпълняване на задачата за маркиране в .pdf файл: варианта на пакета Adobe Acrobat Reader DC. Дори може да се даде зрителен пример на студентите за вече изпълнена подобна задача чрез предложения инструментариум.

- Във фазата на *техническият проект*, когато се доизясняват и допълват решенията на идейния проект, студентите получават информация, че много от по-новите версии на Adobe Acrobat Reader разполагат с инструментариум и за подчертаване, и за ограждане, и за засветяване (на англ. highlight) и че с .pdf файлове също може да се извършват дейности, подобни на текстообработката в Word. Дават се примери за ситуационно решение при невъзможност да се използва предложеният инструментариум.

Вариантите са:

A: вместо маркиране на разпознатите конструкции да се използва табличен вид за съобщаване на селектираните конструкции в работните текстове;

Б: принтиране на работните страници, ограждане/маркиране на ръка и после сканиране на изпълнението и изпращане на преподавателя.

Тези решения са удачни, в случай че на компютъра си у дома студентите разполагат с прост Adobe Acrobat Reader, чрез който не могат да правят нищо по .pdf файлове, освен да ги маркират и Copy/Paste-нат целите (такъв е случаят при работа с вариант Windows XP).

- В третата фаза, на *работния проект*, се финализират решенията за изпълнение в степен, позволяваща цялостно извършване на поставените задачи.

- Допуска се и се прецизират етапи на изпълнение на задачите, например:

1. За първата седмица по работа по задачата за открояване на конструкции студентите сами пробват да оградят низи от съществителни имена в резюметата от 4-те сканирани странички от статии на техни преподаватели, сканирани и изпратени като файл.

2. За втората седмица по изпълнение по задачата за открояване на конструкции студентите продължават с открояване чрез засветяване на низи от съществителни имена в началото на статиите от тези 4 странички – това са вторите части на тези 4 странички, веднага след резюметата.

- Успоредно с поетапното прецизиране може да се даде инструкция/легенда/спесификация на използваните обозначения/цветове за маркиране.

Изпълнението може да бъде в две направления. *Рестриktivното* изпълнение ограничава употребата на конкретен метод за открояване за всички студенти, напр. само чрез ограждане. При *неограниченото* изпълнение се използват свободно такива средства за открояване, каквито се харесват на студентите и които отговарят на техните собствени възприятия за естетично и красиво. Наред с ограждането, такива може да бъдат подчертаването, даването в цвят, засветяването на упражняваните конструкции. Тук възможностите са безчет.

Ето пример за поетапното изпълнение на заданието за маркиране на низи от съществителни имена през две последователни седмици (тук не коментираме верността или пълнотата на изпълнение на задачата, а визуализацията на отговорите):

1. Първа седмица - открояване чрез засветяване на низи от съществителни имена в резюметата

DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"

Ivan Drankov¹, Desislava Simeonova², Stanislav Dimitrov³, Lyubomir Meshekov⁴, Nikolay Yanev⁵

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: lubo.meshkov@mgu.bg

⁵ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: niki@mgu.bg

ABSTRACT: The article describes the design and creation of an Internet application which provides Web based access to specialized mining literature, reference books and guides, and more.
The developed information system allows the addition, editing, selective search and extraction of specialized mining materials from the database. Its technical functionalities are based on open source software. The server language used is PHP, and the MySQL relational database was used to implement the database of printed publications.

Keywords: Internet application, Web-based access to printed publications.

РАЗРАБОТВАНЕ НА ИНТЕРНЕТ ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА "СВ. ИВАН РИЛСКИ"

Иван Дрънков¹, Десислава Симонова², Станислав Димитров³, Любомир Мешевков⁴, Николай Янев⁵

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, Е-мил: ivan.drankov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, Е-мил: desysimeonova@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, Е-мил: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, Е-мил: lubomir.meshkov@mgu.bg

⁵ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, Е-мил: niki@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: Статията описва проектирането и създаването на Интернет приложение, което предоставя Web базиран достъп до специализирана мина литература, справочници, ръководства и др.
Разработената информационна система позволява добавяне, редактиране, селективно търсене и извличане от базата данни на специализирани учебни материали с мина насоченост.
Техническите ѝ функционалности са реализирани на основата на софтуер със свободен достъп (open-source). Използваният сървърен език е PHP, а за реализацията на самата база от печатни издания е използвана релациона база данни MySQL.

Ключови думи: Интернет приложение, Web базиран достъп до печатни издания.

Introduction

Modern education requires continuity and responsibility for everyone, it is a major factor for social and cultural integration. Accessibility of information is one of the most important conditions in developing and cultivating of the new educational trends, providing feedback at all levels in the education system.

The main purpose of the Internet application that presents Web-based access to specialized mining literature, manuals, guides, etc. is precisely to provide easier access to information that students at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" (UMG) and interested professionals could use in a variety of situations in their present and future professional activities.

Providing such better access to specialized information would contribute to better awareness, would enhance the quality of training students and will be a valuable tool for the work of specialists in the field of mining and moreover it has contemporary relevance in today's world of high technologies.

Basic functional blocks of the system

The proposed information system is implemented with functional blocks such as:

- ✓ Portal that provides entry access to a remote data base for a distributed search;
- ✓ Allows database search;

2. За втората седмица по изпълнение по задачата за открояване на конструкции студентите продължават с открояване чрез засветяване на низи от съществителни имена в началото на статиите от тези 4 странички (това са вторите части на тези 4 странички, позиционирани отдолу, веднага след резюметата).

DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"

Ivan Drankov¹, Desislava Simeonova², Stanislav Dimitrov³, Lyubomir Meshekov⁴, Nikolay Yanev⁵

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: lubo.meshekov@mgu.bg

⁵ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: niki@mgu.bg

ABSTRACT: The article describes the design and creation of an Internet application which provides Web based access to specialized mining literature, reference books and guides, and more.

The developed information system allows the addition, editing, selective search and extraction of specialized mining materials from the database.

Its technical functionalities are based on open-source software. The server language used is PHP, and the MySQL relational database was used to implement the database of printed publications.

Keywords: Internet application, Web-based access to printed publications.

РАЗРАБОТВАНЕ НА ИНТЕРНЕТ ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА "СВ.ИВАН РИЛСКИ"

Иван Дрънков¹, Десислава Симонова², Станислав Димитров³, Любомир Мешекков⁴, Николай Янев⁵

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: lyubomir.meshekov@mgu.bg

⁵ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail niki@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: Статията описва проектирането и създаването на Интернет приложение, което предоставя Web базиран достъп до специализирана минна литература, справочници, ръководства и др. Разработената информационна система позволява добавяне, редактиране, селективно търсене и излизане от базата данни на специализирани учебни материали с минна насоченост. Техническите ѝ функционалности са реализирани на основата на софтуер със свободен достъп (open-source). Използваният сървърен език е PHP, а за реализацията на самата база от печатни издания е използвана релационна база данни MySQL.

Ключови думи: Интернет приложение, Web базиран достъп до печатни издания.

Introduction

Modern education requires continuity and responsibility for everyone, it is a major factor for social and cultural integration. Accessibility of information is one of the most important conditions in developing and cultivating of the new educational trends, providing feedback at all levels in the education system.

The main purpose of the Internet application that presents Web-based access to specialized mining literature, manuals, guides, etc. is precisely to provide easier access to information that students at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" (UMG) and interested professionals could use in a variety of situations in their present and future professional activities.

Providing such better access to specialized information would contribute to better awareness, would enhance the quality of training students and will be a valuable tool for the work of specialists in the field of mining and moreover it has contemporary relevance in today's world of high technologies.

Basic functional blocks of the system

The proposed information system is implemented with functional blocks such as:

- ✓ Portal that provides entry access to a remote data base for a distributed search;
- ✓ Allows database search;

➤ На студентите може да се дават обяснения, съдържащи детайли относно пренареждане на работните материали, така че да структурират отговорите си в логическа последователност, а и те да са лесно разпознаваеми при сверяване с файлове с илюстративни верни отговори. Ето такава пояснение:

„Според броя на употребените низи от съществителни имена,

в таблицата резюметата са подредени във възходящ ред/ in an ascending order. Това обаче съвсем не значи, че в съответните статии ситуацията е същата – вижте колко низи от съществителни имена ще намерите в началото на същинските статии, сканирани в работния файл.“

➤ Указанията към студентите може да съдържат детайли относно броя на проявления на търсената конструкция в учебните текстове, като:

„Сега опитайте да поправите домашните си по маркиране на низи от съществителни имена в резюметата от прикачените файлове, като обърнете внимание на факта, че броят им е както следва: в резюме № 1 – 0 бр.; в резюме № 2 – 2 бр.; в резюме № 3 – 6 бр., като едната низа се повтаря; в резюме № 4 – 6 бр. низи, различни. Обръщам внимание, че домашното беше само по 4-те резюмета (те ясно са наименовани ABSTRACT и РЕЗЮМЕ на всяка от сканираните работни странички във файла).

За следващата седмица, за домашно №....., поставям задача да откриете същите конструкции – низи от съществителни имена – в сканираното начало на статиите. За улеснение ще ви кажа, че те са както следва: в статия № 1 – 13 бр.; в статия № 2 – 17 бр.; в статия № 3 – 4 бр.; в статия № 4 – 19 бр.“

➤ Работният проект на студентите може също да бъде улеснен от пояснения за използване на други/съвместими/ заместващи средства при изпълнението на заданията.

При липса на инсталиран пакет Adobe Acrobat Reader DC, работната задача може да бъде променена, така че да се включат в изпълнението всички студенти. Визуализацията може да се осъществи във варианта, който позволява наличният технически ресурс Windows XP, а именно, таблица в Word. Ето и съпътстващото пояснение:

„При невъзможност да ползвате пакет Adobe Acrobat Reader, представете намерените низи от съществителни имена в табличка. Не забравяйте да укажете от коя сканирана в работния файл статия са намерените конструкции, за да е по-лесна последващата проверка.“

Ето едно такова изпълнение на заданието, в което статиите са споменати под номера на страницата на статията в източника

Page	Noun string
40	Software tools
	Business intelligence
	Information systems
	Transport systems
	Information resources
	Information process
46	IT
	Internet application
50	Information system
	Rod structures
59	Rod axis
	Web application
	Coordinate system
	Internet web technology
	Information systems/applications
	Software system
	Information web system
	Web applications
	Information elements
	Web browser
	University environment
University guests	

домашна работа на студент от III курс, спец. КТИД, подгрупа „високо ниво“

По-долу пък даваме пример за цялостното поэтапно изпълнение на две домашни с верните низи от съществителни в табличен вид. В таблицата, която преподавателят може да разпрати на студентите, те трябва самостоятелно да сравнят със забелязаните от тях конструкции:

Седмица 1: маркиране на низи от съществителни в 4 резюмета чрез ограждане:

(n.)(n.)
Abstract 1: WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY
point-to-point movement
web application
Abstract 2: DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"
Internet application

Internet application
reference books
information system
open-source software
server language
Abstract 3: AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS
No strings of nouns are used in the Engl. and BG summaries but see how many you can find and outline in the beginning of the article proper
Abstract 4: SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE
software tools
Business Intelligence
information systems
ERP systems
Business Intelligence
BI (twice)

Седмица 2: маркиране на низи от съществителни в 4-те статии (под резюметата) в същия .pdf файл. Ето списъкът с конструкциите, които да се открият **чрез засветяване** във вторите части на страничките от файла:

(n.)(n.)	
Article 1: WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY	
coordinate system	
information system	
information system	
information system	
web technology	
Internet web technology	
information systems	
information applications	
software system	
web system	
information web system	
web applications	
information elements	
non-web components	
web browser	
university environment	
university guests	
Article 2: DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"	
education system	

Internet application	
information system	
database search	
Article 3: AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS	
strength calculations	
Finite Element Method (FEM)	
education field	
Application language	
mechanics education	
strength calculation	
rod structures	
lattice girders	
Rod structures	
rod axis	
rod axis	
rod stiffness	
rod stiffness matrix	
Article 4: SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE	
data collection	
data processing	
data visualisation	
business processes	
resource efficiency	
transport system	
mine enterprises	
intranet networks	
information resources	
information process	
IT	
data processing	
data analysing	
data processing	
data analysis	
data processing and analysis	
data processing and analysis systems	
management policy	
business areas	

➤ На студентите, които нямат на компютъра си наличен ресурс за подобно открояване чрез засветяване в .pdf формат, може да се даде друг/допълнителен/заместващ вид учебна дейност – граматическо производство, превод, двете заедно и

т.н., както сме предложили в долната таблица:

„Сравнете предложените в долната таблица низи от съществителни имена в частта с резюметата с намерените от вас. Преведете низите на български език. Даден е един пример.“

(n.)(n.)	→	translation into Bulgarian
Abstract 1: WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY		
point-to-point movement	→	придвижване от точка до точка
web application	→	
Abstract 2: DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"		
Internet application	→	
Internet application	→	
reference books	→	
information system	→	
open-source software	→	
server language	→	
Abstract 3: AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS		
No strings of nouns are used in the Engl. and BG summaries but see how many you can find and outline in the beginning of the article proper		
Abstract 4: SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE		
software tools	→	
Business Intelligence	→	
information systems	→	
ERP systems	→	
Business Intelligence	→	
BI (twice)	→	

➤ Допустими са отклонения при използването на техническите средства при изпълнението на заданията, които се дължат на индивидуалните технически възможности на всеки използван компютър: някои от инструментите може да не са активни на компютъра и тогава предложеният метод за открояване на упражняваните конструкции може да се замени с друг инструмент, който е активен.

Пример за подобно изпълнение е да се замени засветяването с маркиране посредством изчертаване на геометрична фигура (овал/правоъгълник) или „облаче“ около конструкцията.

AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS

Mariana Trifonova¹, Tsvetina Raleva²

¹ University of Mining and Geology St. Ivan Rilski, 1700 Sofia, trifonova.m@gmail.com

² University of Mining and Geology St. Ivan Rilski, 1700 Sofia, cvetina_raleva@abv.bg

ABSTRACT. MS Excel is one of most popular products used for saving, processing and graphic representation of information in the form of tables. MS Excel offers opportunities for easy solving of engineering problems by its set of about 500 built-in functions and great number of additions in the form of add-ins. But in spite of its rich functionality MS Excel doesn't offer built-in instruments for direct application in the field of mechanics and more precisely - statics. The present report represents add-ins Mechanics for MS Excel, developed by the authors, which could be used for modeling of some mechanical constructions.

Keywords: MS Excel, lattice girder, stiffness matrix, mechanical constructions, modeling, add-ins.

ЕДНО ДОПЪЛНЕНИЕ КЪМ MS EXCEL ЗА РЕШАВАНЕ НА ЗАДАЧИ ОТ ОБЛАСТТА НА МЕХАНИКАТА

Мариана Трифимова¹, Цветина Ралева²

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, trifonova.m@gmail.com

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, cvetina_raleva@abv.bg

РЕЗЮМЕ. MS Excel е един от най-популярните продукти за съхраняване, обработка и графично представяне на информация в табличен вид. Със своя набор от около 500 вградени функции и множество надстройки под форма на add-ins, MS Excel предоставя възможности за лесно решаване на разнообразни инженерни задачи. Независимо от богатата функционалност на продукта, обектният модел на MS Excel не предоставя вградени инструменти за директно приложение в областта на механиката и по-конкретно статиката. Настоящият доклад представя разработения от авторите add-ins Mechanics за MS Excel, който би могъл да се използва за моделиране на някои видове механични конструкции.

Ключови думи: MS Excel, форма, матрици на коравина, механични конструкции, моделиране, add-ins.

Introduction

MS Excel is one of most popular products used for saving, processing and graphic representation of information in the form of tables. MS Excel offers opportunities for easy solving of engineering problems by its set of about 500 built-in functions and great number of additions in the form of add-ins. But, so far, the product has not incorporated an officially developed module for strength calculations based on the Finite Element Method. Usually, such kind of problems are solved using specialized software like ANSYS, COSMOS and others. Taking into consideration the wide use of MS Excel including in the education field, the authors of the report have developed add-ins Mechanics that can be applied for modeling of some kinds of mechanical constructions. This module has been created on the base of Visual Basic for Application language and can be applied to the solving of some problems in mechanics education. It encompasses 3 classes with more than 20 methods. Loading methods and dialogue are analogical to other add-ins in MS Excel.

The add-ins Mechanics encompasses two sub modules: strength calculation for rod structures and lattice girders

Mathematical basics of the problem

Rod structures

A rod as a finite element has two nodes. When we study the problem within the local system of coordinates of the rod each of its nodes has just one degree of freedom - displacement alongside the rod axis. A force directed alongside rod axis corresponds to this degree of freedom. The approximation of the displacement between the two nodes is linear. In the case of two-dimensional constructions the relation between nodes' displacement and the forces applied to the nodes within the local system of coordinates is as follows:

$$\begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \end{bmatrix} = \frac{AE}{L} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} F_1 \\ F_2 \end{bmatrix} \quad (1)$$

The expression

$$[k] = \frac{AE}{L} \begin{bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{bmatrix} \quad (2)$$

represents rod stiffness matrix where

* * * * *

След като гореописаният алгоритъм на работа е подробно обяснен, се прилага методиката за открояване в текстове във формат .pdf на изобилстващата в научния стил синтактична конструкция **НИЗИ ОТ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ИМЕНА**, които оформят една синтезирана терминологична цялост. Дейностите се обясняват, извършват се поэтапно. Заданията се поправят, коментират и затвърждават. Илюстрираме основните етапи на работа:

→ Първоначално изпълнение на заданието

JOURNAL OF MINING AND GEOLOGICAL SCIENCES, Vol. 60, Part IV, Humanitarian sciences and Economics, 2017

НИЗ ОТ
СЪЩЕСТВИТЕЛНИ

WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY

Dimitrina Dellyiska¹, Irina Hristova²

¹University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: dimitrina.dellyiska@mgu.bg
²University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: irinahr@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays telephones are used as a means of orientation in unfamiliar environments, using mobile applications. It is important to help newcomers students adapt and get oriented for the educational process. In the current report, the term orientation will be examined as a way of optimizing point-to-point movement. An algorithm is proposed for the orientation and movement of students from one place to another as quickly as possible. For this purpose, an interactive web application for navigation across the material basis of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" is provided. For the creation of this app, the latest trends in the construction of dynamic sites are used. The project was created for the needs of the students and the guests of the university. A survey was held among students from different years and various courses of study.

Keywords: web-based, application, responsive design, dynamic site

WEB-БАЗИРАНА СИСТЕМА ЗА НАВИГАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ МГУ

Димитрина Деллиска¹, Ирина Христова²

¹Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, e-mail: dimitrina.dellyiska@mgu.bg
²Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, e-mail: irinahr@mgu.bg

РЕЗЮМЕ. В днешно време телефоните се използват като средство за ориентиране в непозната обстановка посредством мобилните приложения. Особено е важно, за да се помогне на новодошлите студенти да се адаптират и ориентират бързо за започване на учебния процес. В настоящия доклад понятието за ориентация ще бъде разглеждано като начин за оптимизиране придвижването от точка до точка. Предложен е алгоритъм за максимално бързо ориентиране и придвижване на студентите от едно занятие в друго, като за целта е представено итеративно веб приложение за навигация на материалната база на Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски". За създаването на приложението са използвани най-новите тенденции за изграждане на динамични сайтове. Проектът е създаден за нуждите на студентите и гостите на университета. Проведена е анкета сред студентите от различни курсове и специалности.

Ключови думи: веб-базиран, приложение, адаптивен дизайн, динамичен сайт.

Introduction

Navigation is the science and technique for establishing the position of a moving object relative to a coordinate system. It can also be used to calculate the path that has to be traversed to reach another point with known coordinates. In the past navigation was mainly done by compass. Nowadays mobile applications for navigation (GPS) based on geostationary satellites are increasingly used.

In the report, navigation is considered in terms of a manner for a faster guidance and quicker adaptation in an unfamiliar environment. For this purpose, a method is described for creating a web-based application for the premises of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski".

which employs Internet web technology to deliver information and services to consumers or other information systems/applications. This is a software system whose primary purpose is to publish and maintain data using hypertext-based principles. An information web system usually consists of one or more web applications, specific functions, component oriented, along with information elements and other non-web components. A web browser is mostly used as front-end, while databases are back-end (Ivanov I., 2015).

Several important issues have to be considered when formatting each application:

1. Why it is necessary to create it
2. For whom it is intended.

In our case, creating such an application is prompted by the need to get newly admitted students oriented in the university environment and, to a large extent, to improve the quality of the educational process. It can be used by students and lecturers, as well as by university guests.

WEB- Based information System

A web-based information system is the information system

59

→ Тъй като конструкцията е трудна, грешките/пропуските при съзирането ѝ са доста. Затова и корекциите са повече. Избрахме да маркираме пропуснатите низи с логичния за преподавателски корекции червен цвят, във формата на червен правоъгълник, както в долния пример за нанесени поправки в студентски файл:

-пропуснати низи от същи.

-низ от съществителни

-пасиви

WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY

Dimitrina Deliyiska¹, Irina Hristova²

¹University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail dimitrina.deliyska@mgu.bg

²University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail irinahr@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays telephones are used as a means of orientation in unfamiliar environments, using mobile applications. It is important to help **newcoming students** adapt and get oriented for the educational process. In the current report, the term orientation will be examined as a way of optimizing **point-to-point** **movement**. An algorithm is proposed for the orientation and movement of students from one place to another as quickly as possible. For this purpose, an **interactive web application** for navigation across the material basis of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" is provided. For the creation of this app, the latest trends in the construction of dynamic sites are used. The project was created for the needs of the students and the guests of the university. A survey was held among students from different years and various courses of study.

Keywords: web-based, application, responsive design, dynamic site

WEB-БАЗИРАНА СИСТЕМА ЗА НАВИГАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ МГУ

Димитрина Делийска¹, Ирина Христова²

¹Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, e-mail: dimitrina.deliyska@mgu.bg

²Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, e-mail:irinahr@mgu.bg

РЕЗЮМЕ. В днешно време телефоните се използват като средство за ориентиране в непозната обстановка посредством мобилните приложения. Особено е важно, за да се помогне на новоодошлите студенти да се адаптират и ориентират бързо за включване на учебния процес. В настоящия доклад, понятието за ориентация ще бъде разглеждано като начин за оптимизиране **промяната от точка до точка**.

Предложен е алгоритъм за максимално бързо ориентиране и придвижване на студентите от едно занятие в друго, като за целта е представено интерактивно **web приложение** за навигация на материалната база на Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“.

За създаването на приложението са използвани най-новите тенденции за изграждане на динамични сайтове.

Проектът е създаден за нуждите на студентите и гостите на университета. Проведена е анкета сред студентите от различни курсове и специалности.

Ключови думи: веб-базиран, приложение, адаптивен дизайн, динамичен сайт.

Introduction

Navigation is the science and technique for establishing the position of a moving object relative to a **coordinate system**. It can also be used to calculate the path that has to be traversed to reach another point with known coordinates. In the past navigation was mainly done by compass. Nowadays, mobile applications for navigation (GPS) based on geostationary satellites are increasingly used.

In the report, navigation is considered in terms of a manner for a faster guidance and quicker adaptation in an unfamiliar environment. For this purpose, a method is described for creating a web-based application for the premises of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski".

WEB- Based **Information System**

A web-based **information system** is the **information system**

which employs Internet **web technology** to deliver information and services to consumers or other **information systems/applications**. This is a **software system** whose primary purpose is to publish and maintain data using hypertext-based principles. An **information web system** usually consists of one or more **web applications**, specific functions, component oriented, along with **information elements** and other **non-web components**. A **web browser** is mostly used as front-end, while databases are back-end (Ivanov I., 2015).

Several important issues have to be considered when formatting each application:

1. Why it is necessary to create it
2. For whom it is intended.

In our case, creating such an application is prompted by the need to get newly admitted students oriented in the **university environment** and, to a large extent, to improve the quality of the educational process. It can be used by students and lecturers, as well as by **university guests**.

Накрая прилагаме и визуализация на вярното изпълнение на две страници от задачата, съобразено с горенанесените корекции и извършено при последваща самостоятелна поправка на работния файл:

-НИЗ ОТ
СЪЩЕСТВИТЕЛНИ

SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE

Iliya Vechevkov¹, Nikolay Yanev², Yordanka Anastasova³

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ilia.vechevkov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies/ computers and automation. The mining industry is no exception to this trend. In recent years, large mining companies have massively implemented different information systems to manage individual processes or modules of ERP systems. With the development and integration of technologies, the volume of gathered information increases. Large and complex arrays of data appear. They are usually difficult to process and analyze.

Solution to these problems offers Business Intelligence (BI). BI is a collection of methods for extracting, processing, analyzing and visualizing of data. Its purpose is the retrieving of meaningful and business-friendly information. An important feature of BI systems is their ability to process large amounts of data in real time, making them especially useful in managing the dynamics of conditions and processes in the mining industry.

Keywords: Business intelligence, Software tools, Mining industry

СОФТУЕРНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА БИЗНЕС ИНТЕЛИДЖЪНС

Илия Вечерков, Николай Янев², Йорданка Анастасова³

¹ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски, 1700 София, e-mail: ilia.vechevkov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски, 1700 София, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски, 1700 София, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: В днешно време сме свидетели на нова промишлена революция, чиито движещи сили са цифровите данни, изчислителните технологии и автоматизацията.

В последните години големите минни предприятия масово внедряват различни информационни системи за управление на отделни процеси или модули от ERP системи. С развитието и интегрирането на технологичите нараства и обемът на събраната информация. Получават се големи и сложни масиви от данни, които са трудни за обработване и анализ.

Решение на тези проблеми предлага Бизнес Интелигентността. BI представлява съвкупност от методи за придобиване, обработване, анализ и визуализация на данни с цел извлечане на смислена и полезна за бизнеса информация.

Важна характеристика на BI системите е способността им да обработват големи количества данни в реално време, което ги прави особено полезни при управление динамиката на условия и процеси в минната индустрия.

Ключови думи: Бизнес интелиджънс, софтуерни инструменти, минна индустрия

Introduction

Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies and automation. The human activity, the industrial processes and the scientific research are invariably related to data collection, data processing and data visualization. This stimulates the emergence of new products and services as well as new business processes and scientific methodologies. The trend is global and covers various areas of the human activity like healthcare, security, climate and resource efficiency, energy, intelligent transport systems and smart cities, digitization of public services and others.

This also applies to the mining industry. The mine enterprises are usually located on vast areas. Special intranet networks are built in order to make information resources

accessible from each point of the enterprise. The information process is dynamic. The data obtained from one source is supplemented by new elements. The results are large volumes of data, which makes it difficult to use the classical analytical methods for solving many of the tasks in the modern mining industry. With the development of the IT and particularly data processing and data analyzing, now it is possible to resolve the task more quickly and easily. The main purpose of the modern data processing and analysis systems is to extract knowledge. This knowledge is used to support decision-making. The decisions are based on the provided analyses.

For companies, the strategic decisions are directly related to achieving significant results in the future. They concern the management policy, the business areas, the financial management, the products and the services. The companies need flexibility in decision-making. The flexible decisions allow

DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"

Ivan Drankov¹, Desislava Simeonova², Stanislav Dimitrov³, Lyubomir Meshekov⁴, Nikolay Yanev⁵

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: lubo.meshekov@mgu.bg

⁵ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: niki@mgu.bg

ABSTRACT: The article describes the design and creation of an Internet application which provides Web based access to specialized mining literature, reference books and guides, and more.

The developed information system allows the addition, editing, selective search and extraction of specialized mining materials from the database. Its technical functionalities are based on open-source software. The server language used is PHP, and the MySQL relational database was used to implement the database of printed publications.

Keywords: Internet application, Web-based access to printed publications.

РАЗРАБОТВАНЕ НА ИНТЕРНЕТ ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА "СВ.ИВАН РИЛСКИ"

Иван Дрънков¹, Десислава Симонова², Станислав Димитров³, Любомир Мешекоев⁴, Николай Янев⁵

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: lubomir.meshekov@mgu.bg

⁵ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail niki@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: Статията описва проектирането и създаването на Интернет приложение, което предоставя Web базиран достъп до специализирана мина литература, справочници, ръководства и др.

Разработената информационна система позволява добавяне, редактиране, селективно търсене и извличане от базата данни на специализирани учебни материали с мимна насоченост.

Техническите ѝ функционалности са реализирани на основата на софтуер със свободен достъп (open-source). Използваният сървърен език е PHP, а за реализацията на самата база от печатни издания е използвана релационна база данни MySQL.

Ключови думи: Интернет приложение, Web базиран достъп до печатни издания.

Introduction

Modern education requires continuity and responsibility for everyone, it is a major factor for social and cultural integration. Accessibility of information is one of the most important conditions in developing and cultivating of the new educational trends, providing feedback at all levels in the education system.

The main purpose of the Internet application that presents Web-based access to specialized mining literature, manuals, guides, etc. is precisely to provide easier access to information that students at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" (UMG) and interested professionals could use in a variety of situations in their present and future professional activities.

Providing such better access to specialized information would contribute to better awareness, would enhance the quality of training students and will be a valuable tool for the work of specialists in the field of mining and moreover it has contemporary relevance in today's world of high technologies.

Basic functional blocks of the system

The proposed information system is implemented with functional blocks such as:

- ✓ Portal that provides entry access to a remote data base for a distributed search;
- ✓ Allows database search;

→ Поетапно изпълнение на заданието за работа по низи от съществителни при невъзможност да се извърши маркиране в .pdf файл. Съпроводено е с компенсиращи дейности по прав превод на извлечените терминологични конструкции:

- в частта с резюметата

(n.)(n.)	→	translation into Bulgarian
Abstract 1: WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY		
point-to-point movement	→	придвижване от точка до точка
web application	→	уеб приложение
Abstract 2: DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"		
Internet application	→	интернет приложение
Internet application	→	интернет приложение
reference books	→	справочна литература
information system	→	информационна система
open-source software	→	програма с отворен код
server language	→	сървърен език
Abstract 3: AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS		
No strings of nouns are used in the Engl. and BG summaries but see how many you can find and outline in the beginning of the article proper		
Abstract 4: SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE		
software tools	→	софтуерни инструменти
Business Intelligence	→	Бизнес интеледджънс
information systems	→	информационни системи
ERP systems	→	ERP системи
Business Intelligence	→	Бизнес Интеледджънс
BI (twice)	→	БИ (двукратно)

– в частта с началото на същинските статии

(n.)(n.)	→	translation into Bulgarian
Article 1: WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY		
coordinate system	→	координатна система
information system	→	информационна система
information system	→	информационна система

information system	→	информационна система
web technology	→	уеб технология
Internet web technology	→	интернет мрежова технология
information systems	→	информационни системи
information applications	→	информационни приложения
software system	→	софтуерна система
web system	→	уеб система
information web system	→	информационна уеб система
web applications	→	уеб приложения
information elements	→	информационни елементи
non-web components	→	не-мрежови елементи
web browser	→	уеб браузър
university environment	→	университетска/академична среда
university guests	→	гости на университета/ВУ
Article 2: DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"		
education system	→	образователна система
Internet application	→	интернет приложение
information system	→	информационна система
database search	→	търсене в бази данни
Article 3: AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS		
strength calculations	→	изчисления на силата
Finite Element Method (FEM)	→	Метод на крайните множества
education field	→	образователна сфера/област
Application language	→	приложен език
mechanics education	→	обучение по механика
strength calculation	→	изчисление на силата
rod structures	→	конструкции от пръти
lattice girders	→	ферма
Rod structures	→	конструкции от пръти
rod axis	→	ос на пръта
rod axis	→	ос на пръта
rod stiffness	→	коравина на пръта

rod stiffness matrix	→	матрица на коравина на пръта
Article 4: SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE		
data collection	→	събиране на данни
data processing	→	обработка на данни
data visualisation	→	визуализация на данни
business processes	→	бизнес процеси
resource efficiency	→	ресурсна ефективност
transport system	→	транспортна система
mine enterprises	→	минни предприятия
intranet networks	→	вътрешни мрежи
information resources	→	информационни ресурси
information process	→	информационен процес
IT	→	ИТ (информационни технологии)
data processing	→	обработка на данни
data analysing	→	анализ на данни
data processing	→	обработка на данни
data analysis	→	анализ на данни
data processing and analysis	→	анализ и обработка на данни
data processing and analysis systems	→	обработка на данни и системи за анализ
management policy	→	политика на управление
business areas	→	бизнес сфери

→ Методиката за открояване на единици или фрази в текстове във формат .pdf може да се прилага и за други синтактични конструкции в научен текст, каквито сме разглеждали в други наши разработки (Първанова и кол., 2020).

Илюстрираме и интегрирано изпълнение на задачата за маркиране на две изучавани и затвърждавани конструкции в .pdf файл – пасиви и низи от съществителни.

В първия файл показваме една от 4 страници изпълнение на задание от студент:

-НИЗ ОТ СЪЩЕСТВИТЕЛНИ

-ПАСИВИ

SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE

Iliya Vecherkov¹, Nikolay Yanev², Yordanka Anastasova³

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ilia.vecherkov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies/ computers and automation. The mining industry is no exception to this trend.

In recent years, large mining companies have massively implemented different information systems to manage individual processes or modules of ERP systems. With the development and integration of technologies, the volume of gathered information increases. Large and complex arrays of data appear. They are usually difficult to process and analyze.

Solution to these problems offers Business Intelligence (BI). BI is a collection of methods for extracting, processing, analyzing and visualizing of data. Its purpose is the retrieving of meaningful and business-friendly information.

An important feature of BI systems is their ability to process large amounts of data in real time, making them especially useful in managing the dynamics of conditions and processes in the mining industry.

Keywords: Business Intelligence, Software tools, Mining Industry

СОФТУЕРНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА БИЗНЕС ИНТЕЛИДЖЪНС

Илия Вечерков¹, Николай Янев², Йорданка Анастасова³

¹ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски, 1700 София, e-mail: ilia.vecherkov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски, 1700 София, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски, 1700 София, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: В днешно време сме свидетели на нова промишлена революция, чиито движещи сили са цифровите данни, изчислителните технологии и автоматизацията.

В последните години големите минни предприятия масово внедряват различни информационни системи за управление на отделни процеси или модули от ERP системи. С развитието и интегрирането на технологиите нараства и обемът на събраната информация. Получават се големи и сложни масиви от данни, които са трудни за обработване и анализ.

Решение на тези проблеми предлага Бизнес Интелигентността. BI представлява съвкупност от методи за придобиване, обработване, анализ и визуализация на данни с цел извличане на смислена и полезна за бизнеса информация.

Важна характеристика на BI системите е способността им да обработват големи количества данни в реално време, което ги прави особено полезни при управление динамиката на условия и процеси в минната индустрия.

Ключови думи: Бизнес интелидженс, софтуерни инструменти, минна индустрия

Introduction

Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies and automation. The human activity, the industrial processes and the scientific research are invariably related to data collection, data processing and data visualization. This stimulates the emergence of new products and services as well as new business processes and scientific methodologies. The trend is global and covers various areas of the human activity like healthcare, security, climate and resource efficiency, energy, intelligent transport systems and smart cities, digitization of public services and others.

This also applies to the mining industry. The mine enterprises are usually located on vast areas. Special intranet networks are built in order to make information resources

accessible from each point of the enterprise. The information process is dynamic. The data obtained from one source is supplemented by new elements. The results are large volumes of data, which makes it difficult to use the classical analytical methods for solving many of the tasks in the modern mining industry. With the development of the IT and particularly data processing and data analyzing, now it is possible to resolve the task more quickly and easily. The main purpose of the modern data processing and analysis systems is to extract knowledge. This knowledge is used to support decision-making. The decisions are based on the provided analyses.

For companies, the strategic decisions are directly related to achieving significant results in the future. They concern the management policy, the business areas, the financial management, the products and the services. The companies need flexibility in decision-making. The flexible decisions allow

Тъй като в работата на студента има забелязани много пропуски, прилагаме файл с интегрирани корекции и добавки на липсващи примери от двете упражнявани конструкции – върху друга страница от заданието, състоящо се от общо 4 страници текстове:

- пропуснати низи от същци.
- низ от съществителни имена
- пасиви
- пропуснати пасиви

Organiza

DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"

Ivan Drankov¹, Desislava Simeonova², Stanislav Dimitrov³, Lyubomir Meshekov⁴, Nikolay Yanev⁵

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: lubo.meshekov@mgu.bg

⁵ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: niki@mgu.bg

ABSTRACT: The article describes the design and creation of an internet application which provides Web based access to specialized mining literature, reference books and guides, and more.

The developed information system allows the addition, editing, collective search and extraction of specialized mining materials from the database. Its technical functionalities are based on open-source software. The server language used is PHP, and the MySQL relational database was used to implement the database of printed publications.

Keywords: internet application, Web-based access to printed publications.

РАЗРАБОТВАНЕ НА ИНТЕРНЕТ ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА "СВ.ИВАН РИЛСКИ"

Иван Дрънков¹, Десислава Симонова², Станислав Димитров³, Любомир Мешков⁴, Николай Янев⁵

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: lubomir.meshekov@mgu.bg

⁵ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail niki@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: Статията описва проектирането и създаването на Интернет приложение, което предоставя Web базиран достъп до специализирана мина литература, справочници, ръководства и др. Разработената информационна система позволява добавяне, редактиране, селективно търсене и извличане от базата данни на специализирани учебни материали с мина насоченост. Техническите ѝ функционалности са реализирани на основата на софтуер със свободен достъп (open-source). Използваният сървърен език е PHP, а за реализацията на самата база от печатни издания е използвана релационална база данни MySQL.

Ключови думи: Интернет приложения, Web базиран достъп до печатни издания.

Introduction

Modern education requires continuity and responsibility for everyone, it is a major factor for social and cultural integration. Accessibility of information is one of the most important conditions in developing and cultivating of the new educational trends, providing feedback at all levels in the education system.

The main purpose of the internet application that presents Web-based access to specialized mining literature, manuals, guides, etc. is precisely to provide easier access to information that students at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" (UMG) and interested professionals could use in a variety of situations in their present and future professional activities.

Providing such better access to specialized information would contribute to better awareness, would enhance the quality of training students and will be a valuable tool for the work of specialists in the field of mining and moreover it has contemporary relevance in today's world of high technologies.

Basic functional blocks of the system

The proposed information system is implemented with functional blocks such as:

- ✓ Portal that provides entry access to a remote data base for a distributed search;
- ✓ Allows database search

Activate Windows
Go to Settings to activate Windows

Накрая прилагаме и визуализация на правилното изпълнение на две страници от задачата, съобразено с горенанесените корекции и извършено при последваща самостоятелна поправка на работния файл за домашна работа:

-пасиви

-НИЗ ОТ
съществителни

SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE

Iliia Vechevkerov¹, Nikolay Yanev², Yordanka Anastasova³

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: iliia.vechevkerov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies/ computers and automation. The mining industry is no exception to this trend. In recent years, large mining companies have massively implemented different **information systems** to manage individual processes or modules of **ERP systems**. With the development and integration of technologies, the volume of gathered information increases. Large and complex arrays of data appear. They are usually difficult to process and analyze.

Solution to these problems offers **Business intelligence (BI)**. BI is a collection of methods for extracting, processing, analyzing and visualizing of data. Its purpose is the retrieving of meaningful and business-friendly information.

An important feature of BI systems is their ability to process large amounts of data in real time, making them especially useful in managing the dynamics of conditions and processes in the mining industry.

Keywords: Business Intelligence, Software tools, Mining Industry

СОФТУЕРНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА БИЗНЕС ИНТЕЛИДЖЪНС

Илиа Вечерков, Николай Янев², Йорданка Анастасова³

¹ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: iliia.vechevkerov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: В днешно време сме свидетели на нова промишлена революция, чиито движещи сили са цифровите данни, изчислителните технологии и автоматизацията.

В последните години големите минни предприятия масово внедряват различни информационни системи за управление на отделни процеси или модули от **ERP системи**. С развитието и интегрирането на технологиите нараства и обемът на събраната информация. Получават се големи и сложни масиви от данни, които са трудни за обработване и анализ.

Решение на тези проблеми предлага **Бизнес Интелигентността**. BI представлява съвкупност от методи за придобиване, обработване, анализ и визуализация на данни с цел извлечане на смислена и полезна за бизнеса информация.

Важна характеристика на **BI системите** е способността им да обработват големи количества данни в реално време, което ги прави особено полезни при управление динамиката на условия и процеси в минната индустрия.

Ключови думи: Бизнес интелидженс, софтуерни инструменти, минна индустрия

Introduction

Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies and automation. The human activity, the industrial processes and the scientific research are invariably related to data collection, data processing and data visualization. This stimulates the emergence of new products and services as well as new business processes and scientific methodologies. The trend is global and covers various areas of the human activity like healthcare, security, climate and resource efficiency, energy, intelligent transport systems and smart cities, digitization of public services and others.

This also applies to the mining industry. The mine enterprises are usually located on vast areas. Special intranet networks are built in order to make information resources

accessible from each point of the enterprise. The information process is dynamic. The data obtained from one source is supplemented by new elements. The results are large volumes of data, which makes it difficult to use the classical analytical methods for solving many of the tasks in the modern mining industry. With the development of the IT and particularly data processing and data analyzing, now it is possible to resolve the task more quickly and easily. The main purpose of the modern data processing and analysis systems is to extract knowledge. This knowledge is used to support decision-making. The decisions are based on the provided analyses.

For companies, the strategic decisions are directly related to achieving significant results in the future. They concern the management policy, the business areas, the financial management, the products and the services. The companies need flexibility in decision-making. The flexible decisions allow

AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS

Mariana Trifonova¹, Tsvetina Raleva²

¹ University of Mining and Geology St. Ivan Rilski, 1700 Sofia, trifonova.m@gmail.com

² University of Mining and Geology St. Ivan Rilski, 1700 Sofia, cvetina_raleva@abv.bg

ABSTRACT. MS Excel is one of most popular products used for saving, processing and graphic representation of information in the form of tables. MS Excel offers opportunities for easy solving of engineering problems by its set of about 500 built-in functions and great number of additions in the form of add-ins. But in spite of its rich functionality MS Excel doesn't offer built-in instruments for direct application in the field of mechanics and more precisely - statics. The present report represents add-ins *Mechanics* for MS Excel, developed by the authors, which **could be used for** modeling of some mechanical constructions.

Keywords: MS Excel, lattice girder, stiffness matrix, mechanical constructions, modeling, add-ins.

ЕДНО ДОПЪЛНЕНИЕ КЪМ MS EXCEL ЗА РЕШАВАНЕ НА ЗАДАЧИ ОТ ОБЛАСТТА НА МЕХАНИКАТА

Мариана Трифоновска¹, Цветина Ралева²

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, trifonova.m@gmail.com

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, cvetina_raleva@abv.bg

РЕЗЮМЕ. MS Excel е един от най-популярните продукти за съхраняване, обработка и графично представяне на информация в табличен вид. Със своя набор от около 500 вградени функции и множество надстройки под форма на add-ins, MS Excel предоставя възможности за лесно решаване на разнообразни инженерни задачи. Независимо от богатата функционалност на продукта, обектният модел на MS Excel не предоставя вградени инструменти за директно приложение в областта на механиката и по-конкретно статиката. Настоящият доклад представя разработката от авторите add-ins *Mechanics* за MS Excel, който **би могъл да се използва** за моделиране на някои видове механични конструкции.

Ключови думи: MS Excel, ферма, матрици на коравина, механични конструкции, моделиране, add-ins.

Introduction

MS Excel is one of most popular products used for saving, processing and graphic representation of information in the form of tables. MS Excel offers opportunities for easy solving of engineering problems by its set of about 500 built-in functions and great number of additions in the form of add-ins. But, so far, the product has not incorporated an officially developed module for **strength calculations** based on the **Finite Element Method**. Usually, such kind of problems **are solved** using specialized software like ANSYS, COSMOS and others. Taking into consideration the wide use of MS Excel including in the **education field** the authors of the report have developed **add-ins Mechanics** that **can be applied** for modeling of some kinds of mechanical constructions. This module **has been created** on the base of Visual Basic for **Application language** and **can be applied** to the solving of some problems in **mechanics education**. It encompasses 3 classes with more than 20 methods. Loading methods and dialogue are analogical to other add-ins in MS Excel.

The **add-ins Mechanics** encompasses two sub modules: **strength calculation** for rod structures and lattice girders.

Mathematical basics of the problem

Rod structures

A rod as a finite element has two nodes. When we study the problem within the local system of coordinates of the rod each of its nodes has just one degree of freedom - displacement alongside the **rod axis**. A force directed alongside **rod axis** corresponds to this degree of freedom. The approximation of the displacement between the two nodes is linear. In the case of two-dimensional constructions the relation between nodes' displacement and the forces applied to the nodes within the local system of coordinates is as follows:

$$\begin{Bmatrix} u_1 \\ u_2 \end{Bmatrix} = \frac{AE}{L} \begin{Bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{Bmatrix} \begin{Bmatrix} F_1 \\ F_2 \end{Bmatrix} \quad (1)$$

The expression

$$[k] = \frac{AE}{L} \begin{Bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{Bmatrix} \quad (2)$$

represents **rod stiffness matrix** where

50

→ Във високите нива на обучение във високите курсове (III и IV к.) в спец. КТИД методиката за открояване на единици или фрази в текстове във формат .pdf се приложи от някои студенти едновременно за три синтактични конструкции в научен текст, каквито упражнявахме и затвърждавахме на занятия: низи от съществителни, пасиви и третата форма на глагола в синтактичната ѝ функция на определение към

близкостоящо съществително име - повече за третата от изброените конструкции виж в (Първанова и кол., 2020).

Прилагаме илюстративен файл с интегрирано студентско изпълнение на маркирането на трите конструкции, изпълнен за домашно. Даден е без намеса на преподавателя за корекции, но това не означава, че грешки не липсват. Напротив, има много грешки и пропуски, защото заданието е трудно с оглед на концентрацията в три различни посоки. Тази сложност е коментирана със студента във вид на индивидуални бележки/коментари в платформата Google classroom. Избрали сме файла заради доброто естетическо решение на курсиста:

JOURNAL OF MINING AND GEOLOGICAL SCIENCES, Vol. 60, Part IV, Humanitarian sciences and Economics, 2017

● Red is for passive
● Yellow is for string of nouns
● Blue is for third form of the verb

SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE

Iliya Vecherkov¹, Nikolay Yanev², Yordanka Anastasova³

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ilia.vecherkov@mgu.bg
² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg
³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies, computers and automation. The mining industry is no exception to this trend. In recent years, large mining companies have massively implemented different information systems to manage individual processes or modules of ERP systems. With the development and integration of technologies, the volume of gathered information increases. Large and complex arrays of data appear. They are usually difficult to process and analyze. Solution to these problems offers Business Intelligence (BI). BI is a collection of methods for extracting, processing, analyzing and visualizing of data. Its purpose is the retrieving of meaningful and business-friendly information. An important feature of BI systems is their ability to process large amounts of data in real time, making them especially useful in managing the dynamics of conditions and processes in the mining industry.

Keywords: Business Intelligence, Software tools, Mining Industry

СОФТУЕРНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА БИЗНЕС ИНТЕЛИДЖЪНС

Илия Вечерков¹, Николай Янев², Йорданка Анастасова³

¹ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: ilia.vecherkov@mgu.bg
² Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg
³ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: В днешно време сме свидетели на нова промишлена революция, чиито движители са цифровите данни, изчислителните технологии и автоматизацията. В последните години големите минни предприятия масово внедряват различни информационни системи за управление на отделни процеси или модули от ERP системи. С развитието и интегрирането на технологиите нараства и обемът на събраната информация. Получават се големи и сложни масиви от данни, които са трудни за обработване и анализ. Решения на този проблеми предлага Бизнес Интелигентността. ВИ представлява съвкупност от методи за придобиване, обработване, анализ и визуализация на данни с цел извличане на смислена и полезна за бизнеса информация. Важна характеристика на ВИ системите е способността им да обработват големи количества данни в реално време, което ги прави особено полезни при управление динамиката на условия и процеси в минната индустрия.

Ключови думи: Бизнес интелиджънс, софтуерни инструменти, минна индустрия

Introduction

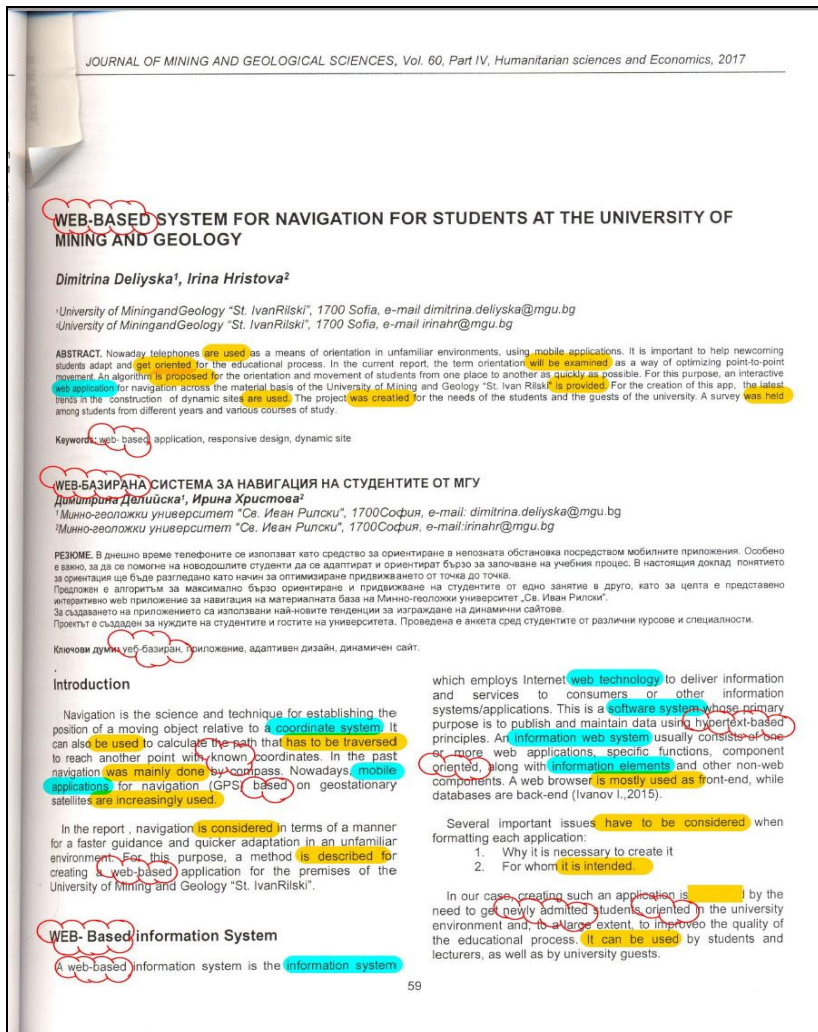
Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies and automation. The human activity, the industrial processes and the scientific research are invariably related to data collection, data processing and data visualization. This stimulates the emergence of new products and services as well as new business processes and scientific methodologies. The trend is global and covers various areas of the human activity like healthcare, security, climate and resource efficiency, energy, intelligent transport systems and smart cities, digitization of public services and others.

This also applies to the mining industry. The mine enterprises are usually located on vast areas. Special intranet networks are built in order to make information resources

accessible from each point of the enterprise. The information process is dynamic. The data obtained from one source is supplemented by new elements. The results are large volumes of data, which makes it difficult to use the classical analytical methods for solving many of the tasks in the modern mining industry. With the development of the IT and particularly data processing and data analyzing, now it is possible to resolve the task more quickly and easily. The main purpose of the modern data processing and analysis systems is to extract knowledge. This knowledge is used to support decision-making. The decisions are based on the provided analyses.

For companies, the strategic decisions are made in order to achieving significant results in the future. They concern the management policy, the business areas, the financial management, the products and the services. The companies need flexibility in decision-making. The flexible decisions allow

Другият визуален материал е базиран на вече разглеждан на занятията файл с вярно интегрирано открояване на страдателни конструкции и низи от съществителни имена като терминологични единици, в които преподавателят е предложил допълнение от маркировки на трета форма на глагола във функцията на определение с графичен ресурс „облак“/cloud :

От казаното и илюстрираното дотук са видни неограничените възможности за вариации. Те зависят от много фактори, между най-важните от които са:

- техническият ресурс - дали на компютъра на студента/преподавателя е инсталирана програма Adobe Acrobat Reader и в каква версия (напр.: активни ли са само инструментите за свободно изчертаване на фигури на ръка, което може да се използва за ограждане на упражняваните лексически единици; или такива за автоматично изчертаване на двумерни фигури като кръг/овал, правоъгълник, многоъгълник, облак, свободна форма с цел ограждане; или пък са активни и инструментите за анотации, чрез които при изпълнението на учебната задача може да се планира и реализира добавяне на познатите от текстообработката подчертаване, засветяване и др.);

- естетическите нагласи на курсистите (същите могат да бъдат стимулирани посредством предлагането на материали от колеги-студенти, служещи за визуализация на изпълнени задачи);

- стремежа на курсистите да прилагат творчески подход и да инициират разнообразие при планиране и изпълнение на работата по заданието.

За финал прилагаме правилно интегрирано студентско изпълнение на цялостното задание по разпознаване и маркиране на трите изучавани и затвърждавани конструкции в .pdf файлове – пасиви, низи от съществителни имена, трета форма на глагола като определение:

-пасиви

-низ от
съществителни

-трета форма на
глагола като
определение

SOFTWARE TOOLS FOR BUSINESS INTELLIGENCE

Iliia Vecherkov¹, Nikolay Yanev², Yordanka Anastasova³

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ilia.vecherkov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies/ computers and automation. The mining industry is no exception to this trend.

In recent years, large mining companies have massively implemented different information systems to manage individual processes or modules of ERP systems. With the development and integration of technologies, the volume of gathered information increases. Large and complex arrays of data appear. They are usually difficult to process and analyze.

Solution to these problems offers Business Intelligence (BI). BI is a collection of methods for extracting, processing, analyzing and visualizing of data. Its purpose is the retrieving of meaningful and business-friendly information.

An important feature of BI systems is their ability to process large amounts of data in real time, making them especially useful in managing the dynamics of conditions and processes in the mining industry.

Keywords: Business Intelligence, Software tools, Mining Industry

СОФТУЕРНИ ИНСТРУМЕНТИ ЗА БИЗНЕС ИНТЕЛИДЖЪНС

Илия Вечерков¹, Николай Янев², Йорданка Анастасова³

¹ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: ilia.vecherkov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: nikolay.yanev@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, 1700 София, e-mail: yordanka.anastasova@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: В днешно време сме свидетели на нова промишлена революция, чиито движещи сили са цифровите данни, изчислителните технологии и автоматизацията.

В последните години големите минни предприятия масово внедряват различни информационни системи за управление на отделни процеси или модули от ERP системи. С развитието и интегрирането на технологичните нарасва и обемът на събраната информация. Получават се големи и сложни масиви от данни, които са трудни за обработване и анализ.

Решение на тези проблеми предлага Бизнес Интелигентността. BI представлява съвкупност от методи за придобиване, обработване, анализ и визуализация на данни с цел издигане на смислена и полезна за бизнеса информация.

Важна характеристика на BI системите е способността им да обработват големи количества данни в реално време, което ги прави особено полезни при управление динамиката на условия и процеси в минната индустрия.

Ключови думи: Бизнес интелиджънс, софтуерни инструменти, минна индустрия

Introduction

Nowadays we are witnessing a new industrial revolution, driving forces of which are digital data, computing technologies and automation. The human activity, the industrial processes and the scientific research are invariably related to data collection, data processing and data visualization. This stimulates the emergence of new products and services as well as new business processes and scientific methodologies. The trend is global and covers various areas of the human activity like healthcare, security, climate and resource efficiency, energy, intelligent transport systems and smart cities, digitization of public services and others.

This also applies to the mining industry. The mine enterprises are usually located on vast areas. Special intranet networks are built in order to make information resources

accessible from each point of the enterprise. The information process is dynamic. The data obtained from one source is supplemented by new elements. The results are large volumes of data, which makes it difficult to use the classical analytical methods for solving many of the tasks in the modern mining industry. With the development of the IT and particularly data processing and data analyzing, now it is possible to resolve the task more quickly and easily. The main purpose of the modern data processing and analysis systems is to extract knowledge. This knowledge is used to support decision-making. The decisions are based on the provided analyses.

For companies, the strategic decisions are directly related to achieving significant results in the future. They concern the management policy, the business areas, the financial management, the products and the services. The companies need flexibility in decision-making. The flexible decisions allow

DEVELOPING AN INTERNET APPLICATION FOR THE PUBLISHING HOUSE "ST. IVAN RILSKI"

Ivan Drankov¹, Desislava Simeonova², Stanislav Dimitrov³, Lyubomir Meshkov⁴, Nikolay Yanev⁵

¹ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: lubo.meshkov@mgu.bg

⁵ University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: niki@mgu.bg

ABSTRACT: The article describes the design and creation of an Internet application which provides Web based access to specialized mining literature, reference books and outlines, and more.

The developed information system allows the addition, editing, selective search and extraction of specialized mining materials from the database. Its technical functionalities are based on open-source software. The server language used is PHP, and the MySQL relational database was used to implement the database of printed publications.

Keywords: Internet application, Web-based access to printed publications.

РАЗРАБОТВАНЕ НА ИНТЕРНЕТ ПРИЛОЖЕНИЕ ЗА ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА "СВ.ИВАН РИЛСКИ"

Иван Дрънков¹, Десислава Симонова², Станислав Димитров³, Любимир Мешков⁴, Николай Янев⁵

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: ivan.drankov@mgu.bg

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: desysimeonova@mgu.bg

³ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: stanislav.dimitrov@mgu.bg

⁴ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail: lubomir.meshkov@mgu.bg

⁵ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, E-mail niki@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: Статията описва проектирането и създаването на Интернет приложение, което предоставя Web базиран достъп до специализирана минна литература, очерци, ръководства и др.

Разработената информационна систематозволява добавяне, редактиране, селективно търсене и извличане от богатата данни на специализирани печатни материали с минна насоченост.

Техническите ѝ функционалности са реализирани на основата на софтуер със свободен достъп (open-source). Използваният сървър език е PHP, а за реализацията на самата база от печатни издания е използвана релациона база данни MySQL.

Ключови думи: Интернет приложения, Web базиран достъп до печатни издания.

Introduction

Modern education requires continuity and responsibility for everyone, it is a major factor for social and cultural integration. Accessibility of information is one of the most important conditions in developing and cultivating of the new educational trends, providing feedback at all levels in the education system.

The main purpose of the Internet application that presents Web-based access to specialized mining literature, manuals, guides, etc. is precisely to provide easier access to information that students at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" (UMG) and interested professionals could use in a variety of situations in their present and future professional activities.

Providing such better access to specialized information would contribute to better awareness, would enhance the quality of training students and will be a valuable tool for the work of specialists in the field of mining and moreover it has contemporary relevance in today's world of high technologies.

Basic functional blocks of the system

The proposed information system is implemented with functional blocks such as:

- ✓ Portal that provides entry access to a remote data base for distributed search;
- ✓ Allows database search.

AN ADDITION TO MS EXCEL AIMED AT SOLVING OF PROBLEMS IN THE FIELD OF MECHANICS

Mariana Trifonova¹, Tsvetina Raleva²

¹ University of Mining and Geology St. Ivan Rilski, 1700 Sofia, trifonova.m@gmail.com

² University of Mining and Geology St. Ivan Rilski, 1700 Sofia, cvetina_raleva@abv.bg

ABSTRACT. MS Excel is one of most popular products used for saving, processing and graphic representation of information in the form of tables. MS Excel offers opportunities for easy solving of engineering problems by its set of about 500 built-in functions and great number of additions in the form of add-ins. But in spite of its rich functionality MS Excel doesn't offer built-in instruments for direct application in the field of mechanics and more precisely - statics. The present report represents add-ins Mechanics for MS Excel developed by the authors, which could be used for modeling of some mechanical constructions.

Keywords: MS Excel, lattice girder, stiffness matrix, mechanical constructions, modeling, add-ins.

ЕДНО ДОПЪЛНЕНИЕ КЪМ MS EXCEL ЗА РЕШАВАНЕ НА ЗАДАЧИ ОТ ОБЛАСТТА НА МЕХАНИКАТА

Мариана Трифонова¹, Цветина Ралева²

¹ Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, trifonova.m@gmail.com

² Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700 София, cvetina_raleva@abv.bg

РЕЗЮМЕ. MS Excel е един от най-популярните продукти за съхраняване, обработка и графично представяне на информация в табличен вид. Със своя набор от около 500 вградени функции и множество надстройки под форма на add-ins, MS Excel предоставя възможности за лесно решаване на разнообразни инженерни задачи. Независимо от богатата функционалност на продукта, обектният модел на MS Excel не предоставя вградени инструменти за директно приложение в областта на механиката и по-конкретно статиката. Настоящият доклад представя разработеният от авторите add-ins Mechanics за MS Excel, който би могъл да се използва за моделиране на някои видове механични конструкции.

Ключови думи: MS Excel, ферма, матрици на коравина, механични конструкции, моделиране, add-ins.

Introduction

MS Excel is one of most popular products used for saving, processing and graphic representation of information in the form of tables. MS Excel offers opportunities for easy solving of engineering problems by its set of about 500 built-in functions and great number of additions in the form of add-ins. But, so far, the product has not incorporated an officially developed module for strength calculations based on the Finite Element Method. Usually, such kind of problems are solved using specialized software like ANSYS, COSMOS and others. Taking into consideration the wide use of MS Excel including in the education field, the authors of the report have developed add-ins Mechanics that can be applied for modeling of some kinds of mechanical constructions. This module have been created on the base of Visual Basic for Application language, and can be applied to the solving of some problems in mechanics education. It encompasses 3 classes with more than 20 methods. Loading methods and dialogue are analagical to other add-ins in MS Excel.

The add-ins Mechanics encompasses two sub modules: strength calculation for rod structures and lattice girders.

Mathematical basics of the problem

Rod structures

A rod as a finite element has two nodes. When we study the problem within the local system of coordinates of the rod each of its nodes has just one degree of freedom - displacement alongside the rod axis. A force directed alongside rod axis corresponds to this degree of freedom. The approximation of the displacement between the two nodes is linear. In the case of two-dimensional constructions the relation between nodes' displacement and the forces applied to the nodes within the local system of coordinates is as follows:

$$\begin{Bmatrix} u_1 \\ u_2 \end{Bmatrix} = \frac{AE}{L} \begin{Bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{Bmatrix} \begin{Bmatrix} F_1 \\ F_2 \end{Bmatrix} \quad (1)$$

The expression

$$[k] = \frac{AE}{L} \begin{Bmatrix} 1 & -1 \\ -1 & 1 \end{Bmatrix} \quad (2)$$

represents rod stiffness matrix where

-пасиви

-НИЗИ ОТ
СЪЩЕСТВИТЕЛНИ

-трета форма на
глагола като
определение

WEB-BASED SYSTEM FOR NAVIGATION FOR STUDENTS AT THE UNIVERSITY OF MINING AND GEOLOGY

Dimitrina Deliyaska¹, Irina Hristova²

¹University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: dimitrina.deliyaska@mgu.bg

²University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski", 1700 Sofia, e-mail: irinah@mgu.bg

ABSTRACT. Nowadays telephones are used as a means of orientation in unfamiliar environments, using mobile applications. It is important to help newcomers students adapt and get oriented for the educational process. In the current report, the term orientation will be examined as a way of optimizing point-to-point movement. An algorithm is proposed for the orientation and movement of students from one place to another as quickly as possible. For this purpose, an interactive web application for navigation across the material basis of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski" is provided. For the creation of this app, the latest trends in the construction of dynamic sites are used. The project was created for the needs of the students and the guests of the university. A survey was held among students from different years and various courses of study.

Keyword: web-based application, responsive design, dynamic site

WEB-БАЗИРАНА СИСТЕМА ЗА НАВИГАЦИЯ НА СТУДЕНТИТЕ ОТ МГУ

Димитрина Делийска¹, Ирина Христова²

¹Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, е-mail: dimitrina.deliyaska@mgu.bg

²Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски", 1700София, е-mail: irinah@mgu.bg

РЕЗЮМЕ: В днешно време телефоните се използват като средство за ориентироване в непозната обстановка посредством мобилните приложения. Особено е важно, за да се помогне на новодошлите студенти да се адаптират и ориентират бързо за започване на учебния процес. В настоящия доклад понятието за ориентация ще бъде разглеждано като начин за оптимизиране придвижването от точка до точка. Предложен е алгоритъм за максимално бързо ориентироване и придвижване на студентите от едно занятие в друго, като за целта е представено интерактивно web приложение за навигация на материалната база на Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски". За създаването на приложението са използвани най-новите тенденции за изграждане на динамични сайтове. Проектът е създаден за нуждите на студентите и гостите на университета. Проведена е анкета сред студентите от различни курсове и специалности.

Ключови думи: веб-базирани приложения, адаптивен дизайн, динамичен сайт.

Introduction

Navigation is the science and technique for establishing the position of a moving object relative to a coordinate system. It can also be used to calculate the path that has to be traversed to reach another point with known coordinates. In the past navigation was mainly done by compass. Nowadays, mobile applications for navigation (GPS) based on geostationary satellites are increasingly used.

In the report, navigation is considered in terms of a manner for a faster guidance and quicker adaptation in an unfamiliar environment. For this purpose, a method is described for creating a web-based application for the premises of the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski".

which employs Internet web technology to deliver information and services to consumers or other information systems/applications. This is a software system whose primary purpose is to publish and maintain data using hypertext-based principles. An information web system usually consists of one or more web applications, specific functions, component oriented, along with information elements and other non-web components. A web browser is mostly used as front-end, while databases are back-end (Ivanov I., 2015).

Several important issues have to be considered when formatting each application:

1. Why it is necessary to create it
2. For whom it is intended.

In our case, creating such an application is prompted by the need to get newly admitted students oriented in the university environment and, to a large extent, to improve the quality of the educational process. It can be used by students and lecturers, as well as by university guests.

WEB-Based Information System

A web-based information system is the information system

Последващ анализ на резултите

Това е задължителен елемент от двустранния процес на обучение. Той дава мярата за нивото на постижимост на поставените образователни цели. В нашия случай чрез него се пояснява до каква степен студентите са приложили когнитивните си умения да разпознават структури и специфични термини в научния текст, да ги открояват посредством зададен инструментариум и да ги превеждат.

В анализа влизат следните елементи:

- оценка на нивото на интерес у курсистите към четене на научен текст – той може да е провокиран от четене на научен текст, написан от автори, които студентите познават;
- степен на вярност при извършване на зададените дейности (по вид; по брой);
- обхват на разгледаните работни страници текст и всички съдържащи се в тях компоненти (заглавие; резюме; ключови думи – на езика-оригинал и на езика-приемник; начало на статии);
- размерност на откритите учебни структури (брой) и евентуални пропуски;
- придържане към на методите на работа (или свобода на избор на други методи) за изпълнение на заданията;
- ползване на зададения задължителен инструментариум за работа (или употреба на съвместими/заместващи средства);
- прилагане на творчески подход при естетическото оформление на изходния продукт;
- спазване на сроковете на изпълнение на заданията.

В общ коментар на допуснатите грешки бихме открили следните моменти:

Част от заданията за домашна работа включват да се сверяват вече откритите конструкции с набора от верни отговори в разпратените таблици (в случая, когато в табличен вид е предоставен списък на верните конструкции). Някои студенти продължават да пропускат или да маркират грешни конструкции, дори и при наличие на верни отговори. Тези пропуски отдаваме на факта, че може би курсистите считат за достатъчно еднократното прочитане на учебния текст и не извършват повторно изследване с цел корекция. Затова прилагаме стратегия за запаметяване и

последващо активиране на заучените конструкции чрез флаш-тестове (т.нар. „петминутки“) с възпроизвеждане на структурите и термините и попълване на по-дълги таблици с терминологични единици. Наблюденията ни са, че включването на дейности по прав и обратен превод на извлечените терминологични конструкции помага за активиране на когнитивните способности на обучаемите, тренира паметта им и прави терминологичните единици част от активната им лексика.

Анализът задължително трябва да включва и стимулиращи елементи. Те винаги да са публични, за да окажат индивидуален и групов ефект. Ето примери за добре приети такива елементи от дискурса по време на дистанционното обучение:

„Доволна съм от тези, които се стараят и пишат, а още повече от онези, които се стараят да пишат и да изглежда хубаво! Браво!“

„Представеното от..... домашно е изпълнено старателно. Визуализира се добре. Използвал е свободната версия на Adobe Acrobat, в която има опция за засветяване/highlight и е работил само с нея... Ще ви пусна този негов файл, макар че имаше навсякъде грешки – за да видите, че не е по-различно от онова, което вече знаете да правите с учебните текстове при работа и на присъствени аудиторните занятия.“

На база извършена практическа работа в модула по специализиран английски език със студенти от редовна форма на обучение в специалностите „Компютърни технологии в инженерната дейност“ и „Геология и геоинформатика“ в МГУ „Св. Иван Рилски“ по време на дистанционното обучение се налагат следните **изводи**:

В обучението по терминология се включва открояване на граматически единици и синтактични конструкции. Като цяло, в тези практически дейности студентите демонстрират старателност. Постигнатото ниво на изпълнителност е гаранция за ефективност на обучителния процес и качество на образователния продукт. Дори и в ситуацията на извънредно наложена дистанционна форма на обучение приложените методи дават резултат и осигуряват трайно запаметяване

на терминологични единици и структури, а в резултат и стабилна терминологична изява.

Източници:

- <https://apriori.bg/2019/03/16/etapi-proektirane/> посетен: 7.11.2020 19.02ч.
<http://mgu.bg/new/index.php>
<http://www.mgu.bg/new/main.php?menu=3&submenu=10>
http://www.mgu.bg/new/edu_plan/KTID-2017-Bakalavri.pdf посетен: 7.11.2020 19.06ч.
http://www.mgu.bg/new/edu_plan/GGI_red_2017.pdf посетен: 7.11.2020 19.09ч.
<http://mgu.bg/new/main.php?menu=5&submenu=165>
<http://mgu.bg/new/main.php?menu=5&submenu=15&session=17>
- Deliyska, D., I.Hristova. "Web-Based System for Navigation for Students at the University of Mining and Geology". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol.60, Part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia:"St. Ivan Rilski" Publishing House, 2017, p.59.
- Drunkov, I., D. Simeonova, S. Dimitrov, L. Meshekov, N. Yanev. "Developing an Internet Application for the Publishing House "St. Ivan Rilski"". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol.60, Part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia:"St. Ivan Rilski" Publishing House, 2017, p.46.
- Trifonova, M., T. Raleva. "An Addition to MS Excel Aimed at Solving of Problems in the Field of Mechanics". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol.60, Part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia:"St. Ivan Rilski" Publishing House, 2017, p.50.
- Vecherkov, I, N. Yanev, Y. Anastssova. "Software Tools for Business Intelligence". In: *Journal of Mining and Geological Sciences*, Vol.60, Part IV, Humanitarian Sciences and Economics, Sofia:"St. Ivan Rilski" Publishing House, 2017, p.40.
- Първанова, М., Б. Димитрова. „Естетически и творчески (не)ограничения в практическата работа по дизайна на обучението по английски език на студенти-информатици в МГУ „Св. Иван Рилски“ (студия). В: „Естетически достижения от изложбената дейност в ТУ – София 2019_2020“ (сборник статии и студии), т. 2, С., Издателство на ТУ-София, 2020, стр. 91-125.

АЛИСА В ДИГИТАЛНИЯ СВЯТ

Милена Първанова, Беатрис Димитрова

(Резюме)

Статията разглежда практически дейности при проектирането и изпълнението на задания в процеса на чуждоезиково обучение. На база събран материал в модула по специализиран английски език за студенти от специалност „Компютърни технологии в инженерната дейност“ в МГУ „Св. Иван Рилски“ - София се дават примери за планиране, подготовка и реализация на учебни дейности. Подробно се разглеждат три аспекта на образователния процес: методическа обосновка (включваща подготовка, планиране и проектиране), практическо изпълнение, анализ на резултатите. Направена е аналогия между проектирането на образователния процес и инженерното проектиране и как те се реализират в практиката на обучението на информатици. Даден е подробен алгоритъм, подкрепен от множество примери, за изпълнението на дидактическа задача за разпознаване и открояване на синтактичната структура „низи от съществителни имена“/”strings of nouns”, които са елемент от терминологията, в учебен файл във формат .pdf чрез използване на вграден инструментариум за текстообработка. Завършваме с анализ на резултатите.

Ключови думи: обучение по английски език, специализиран английски език, терминология, .pdf, открояване

ALICE IN THE DIGITAL WORLD

Milena Purvanova, Beatris Dimitrova

(Summary)

The article focuses on practical activities in the design and implementation of assignments during foreign language teaching. Based on material collected in the module in English for Special Purposes (ESP) offered to students in the course of studies in *Computer Technology in Engineering* at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski” - Sofia, examples are given for the planning, preparation, and implementation of educational activities. Three aspects of the educational process are considered in detail: methodological substantiation (including preparation, planning and design), practical implementation, and result analysis. An analogy is made between the design of the educational process and engineering

design and how they are implemented in the practice of computer science training. Backed up by numerous examples, a detailed algorithm is supplied for the performance of a didactic task: to recognise and outline the syntactic structures of “strings of nouns” which are elements of terminology. The training media for outlining is a file in the .pdf format by using the embedded word processing tools. The result analysis is the concluding part of the study.

Key words: ELT, ESP, terminology, design of education, .pdf, outlining

ВПЕЧАТЛЕНИЯ И ИЗВОДИ НА СТУДЕНТИ, УЧЕНИЦИ И ПРЕПОДАВАТЕЛИ ОТ КРАТКИЯ ОПИТ С ОНЛАЙН ОБУЧЕНИЕТО

Маргарита Папазова¹

Драстичната промяна на традиционния модел на обучение и преминаването онлайн се наложи внезапно и шокиращо за повечето от нас с въвеждане на карантината поради Ковид-19 в началото на месец март.

В рамките на няколко седмици, а в някои образователни институции за дни, трябваше да се премине на този нов начин на обучение. Всеизвестни са проблемите, с които образователната система се сблъска. Ще ги маркирам накратко:

1. Пълната липса на подобен опит, да не говорим за липсата на компютърна грамотност при част от по-възрастните учители, а вероятно и при част от университетските преподаватели.

2. Липсата на адекватно техническо оборудване, като добри компютри и наличие на добра интернет връзка.

Нужно е да се отбележат стресът, тревогата, а може би и отчаянието при някои родители с две или дори три деца в училищна възраст. Те трябваше да подсиgurят съответните условия – компютри, учебно пространство и надзор, ако децата са в начално училище, като в същото време много родители също трябваше да работят онлайн или по-лошо – останаха без работа!

Аз също преминах през поредица от трудни обстоятелства, докато успея да си осигуря нормален процес на работа. Бих искала да споделя някои от тези проблеми, както и мнението и опита на мои студенти и ученици, с които дискутирахме по темата и накрая те описах своите впечатления.

Трябва да призная, че през първите няколко седмици, докато „вляза в час“ с новия начин на работа с различни платформи, работех по 12 часа. Чувствах се изцедена и „ошашавена“, ако мога да използвам тази дума. След като най-сетне процесът влезе в нормални

---

¹ Старши преподавател по английски език в кат. „Чужди езици“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

рамки, имах доста дразнещи и изтощителни проблеми. Нямах пълен контрол върху процеса, протичащ във виртуалната класна стая – не бях сигурна дали всички ме чуват и разбират. Не бях сигурна дали всички активно участват. Имаше ученици, които се занимаваха с други неща и учебният процес им беше най-малката грижа. Връзката на някои ученици прекъсваше и те биваха „изхвърляни“ от платформата. Следваше изчакване, наново регистриране, което водеше до губене на време и нерви. Бях пренапрегната, да не говорим за взирането в компютърния екран по цял ден. По-лошото беше, че не бях сигурна в качеството и ефективността на работата.

При студентите, които са по-големи, и се очаква да проявяват повече зрялост и отговорност, нещата не бяха много по-различни. Изпращах домашни задания – статии за превод и упражнения, както и различни видеа. Може би 70% правеха домашните си, но се оказа, че не много задълбочено и повече проформа. Някои го извършваха, след неколкостотни предупреждения, че ако не си предадат домашните, ще се отрази зле на крайната, семестриална оценка.

А ето и техните впечатления, описани от тях, които обобщавам. Ще ги разделя на положителни и отрицателни.

Нели от втори курс, ГПФ, сподели, че онлайн обучението ѝ е дало повече свобода да организира и разпределя собственото си време и тя се е почувствала по-продуктивна. Разбира се, съществен плюс, който мнозина отбелязват, е фактът, че оставайки си къщи, те спестяват от пари за храна и превоз. Давид, пак от ГПФ, но първи курс, също се е чувствал доста комфортно, въпреки началния си скептицизъм. Възможността да си лежи с компютъра в леглото и да си пие кафето, са му се сторили чудесни. Твърди, че резултатите му на крайните изпити, били много добри. Други ученици и студенти също споменават това удобство, но една ученичка неволно си призна, че после нищо не ѝ е останало в главата.

Няма как да не се признае тази великолепна възможност, която онлайн обучението предоставя, а именно достъпа до обучение от която и да е точка на Земята. Стига човек да има компютър или телефон и добра интернет връзка. Да, но това като че ли важи главно за страните с по-висок стандарт.

Ще премина към отрицателните ефекти, споделени от ученици, както и от учащи се в нашия университет. Студенти от МГУ разказват, че е бил истински хаос. Вярвам, че това важи за всички учебни

заведения, поне в началото. На преподавателите им е било много трудно поради екстремната ситуация. На студентите им е липсвало задълбочено и качествено представяне на материала. Нямаło е достатъчно добри обяснения. Един студент от втори курс, ГПФ, сподели, че е било ужасно скучно, хаотично и той е изпитвал силна тревога, дори страх. Много ученици и студенти се жалват от множеството технически проблеми, пред които са били изправени. За някои от тях споменах в началото. Основно недоволство и възражение, които те повдигат, е липсата на нормална комуникация, както със своите колеги, така и със своите преподаватели; липсата на естествения студентски живот, който включва не само учене, но и практики, срещи, забави, където те се опознават и преживяват незабравими мигове!

Близо 80% от студентите и учениците, с които съм разговаряла, не подкрепят онлайн обучението, макар и да отбелязват някои плюсове.

Може би тепърва ще се проучват и развиват ефективни методи за онлайн обучение. То безспорно има своите предимства. Според мен, обаче, то изисква един по-висок морал и отговорност, както от страна на учащите се, така и от страна на преподавателите. Въпреки това, обаче, онлайн обучението не може да замени естественото човешко общуване! Остава надеждата, че цялата ситуация с Ковид-19 постепенно ще отшуми и образованието ще продължи в нормалния си ритъм, с нормални човешки взаимоотношения и всички чудесни последиствия, произлизащи от тях! Както каза един студент, „искаме да сме хора, а не роботи“!

ЕЗИКОВИ КУРСОВЕ ПО ФРЕНСКИ ЕЗИК ЗА СТУДЕНТИ ПО ПРОГРАМА „ЕРАЗЪМ+“

Екатерина Балачева¹

В настоящото изследване представяме наличните курсове по френски език за студенти по програма „Еразъм+“, които се предлагат в Испания. Те са ориентирани към учащи се, които имат желание да придобият основни познания по френски език преди своето заминаване в съответната държава-приемник. Езикови курсове за *Еразъм студенти* се организират и в двете франкофонски държави-приемници: Франция и Белгия. Те са предвидени за онези студенти, които предпочитат да изучават езика и да се запознаят с двете култури по време на самото обучение в дадения приемащ университет.

Както вече споменахме, курсове по френски език, ориентирани към студентите по програма „Еразъм+“, предлагат голяма част от *испанските университети и езикови школи*. Ние ще представим информация за част от тях, тъй като предлаганите курсове имат сходни параметри на обучение, особено що се отнася до изучаването на френския език.

- В **Мадридския автономен университет** се предлага интензивен курс по френски език и култура веднъж годишно – през месец май. Студентите трябва да имат езиково ниво А2. Курсът е ориентиран към развиване на комуникативните умения и има за цел да подготви курсистите за ежедневни ситуации, с които ще се сблъскат в съответната френскоговоряща държава. Разделен е на четири модула, разпределени в четири седмици. Първият модул съдържа следните теми: „Културни различия“ и „Пристигане в държавата: транспорт, търсене на жилище, договор за наем, насрочване на среща и справяне със ситуации при съжителство“. Във втория модул основната тема е „Как да се живее във франкофонска държава“. Обръща се внимание както на нравите, ежедневието, свободното време, така и на

---

¹ Старши преподавател по френски и испански език в кат. „Чужди езици“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

географията, историята, социалните и културни аспекти на държавата-приемник. Темата на третия модул е „Обучението във франкофонски университет“. Разглеждат се френската и белгийската учебни системи, образователните институции, начините на плащане на таксите, установяването на контакт с курсовия ръководител, видовете предмети, подготовката за изпитите и процеса на оценяване. В четвъртия модул основно се застъпва темата за „Видовете бюрократични процедури“. Разяснява се как да се постъпи при проблем с дебитната карта и да се отвори или закрие сметка. Други теми от модула са: „При лекаря“, „При зъболекаря“ и „На пазар“.

- В **Автономния университет на Барселона** се предлага курсовете по френски език за студенти, заминаващи по програма „Еразъм+“. Неговото начало е през месец май и се състои от 15 учебни часа. Предлага се два пъти седмично. Курсът е ориентиран изцяло към развиване на комуникативните умения на студентите.
- В **Университета на Валенсия** се предлагат курсове, с четири начални дати през месец октомври и приключващи през юни месец. Има двудневни групи, които се провеждат понеделник и сряда или вторник и четвъртък и едnodневни групи, които са петъчни или съботни. Курсовете са предназначени както за напреднали, така и за напълно начинаещи.
- В **Университета на Гранада** също се предлагат курсове по френски език за *Еразъм студенти*. Университетът предлага четиримесечен курс, който започва през месец октомври и приключва през месец януари. Задължително се полага тест за ниво. Провежда се два пъти седмично по три учебни часа.
- Курсове по френски език за студенти, заминаващи по програмата „Еразъм+“ предлага и **езикова школа „The-englishway“**. Тя се намира в испанския град Сарагоса. Курсовете са насочени както към напълно начинаещи, така и към студенти, владеещи в различна степен френския език. Предлагат се два летни интензивни езикови курса, по 30 и 40 учебни часа. Развиват се главно комуникативните умения на курсистите.

- **Езикова школа „FranceMadrid“** също предлага френски език за *Еразъм студенти*. Изучава се както общоупотребим френски език, така и такъв с университетска насоченост. Основните теми са: съвети за настаняване във Франция, административни процедури, застраховки, записване в университет и социален живот. Курсовете са с продължителност от три месеца.
- **Европейската програма „Online linguistic support“ (Онлайн езикова подкрепа)** предлага на *Еразъм студентите* на страницата си в Интернет възможности за усъвършенстване както на френския език, така и на другите езици, които се говорят в Европа. Има тест за ниво, който дава право на студентите да използват онлайн-платформата. Изисква се ниво B2 на владеене на френския език. Обучението може да се осъществи преди заминаването във Франция или Белгия, или след него.

Курсове по френски език за студенти, желаещи да заминат по програма „Еразъм+“, се провеждат и във Франция и Белгия. За онези студенти, които предпочитат да запишат курс след пристигането си в съответната франкофонска държава, се предлагат следните възможности.

- **Католическият университет на град Лувен** предлага курсове по френски език, насочени както към напълно начинаещи, така и към студенти, владеещи в различна степен езика. Курсовете са с продължителност четири месеца. Едните започват през месец септември и приключват през месец декември, а другите са с начална дата месец февруари и крайна дата месец май. Има възможност за избор между занятия по два или четири учебни часа седмично.
- Друга възможност за изучаване на френски език предлага **Университетът на град Лорен**. Курсът е с продължителност от 44 учебни часа. Насочен е както към напълно начинаещи, така и към студенти с познания по езика. Курсът има за цел да подобри комуникативните умения на студентите по френски език, да предложи основната академична терминология на

френски език за по-лесно водене на записки и предлага запознаване с френската култура и обичаи.

- **Университетът на град По и провинция Адур** предлага безплатен курс по писмен и говорим френски език за *Еразъм студенти*. С цел улесняване на адаптирнето в новата среда, студентите се запознават с френската и регионална култури. Предвижда се и входен тест за ниво за разпределяне по групи, тъй като няма ниво за напълно начинаещи. Дава се възможност за занятия веднъж седмично или два пъти седмично по два учебни часа всеки следобед.
- **Политехническият университет О де Франс** предлага на своите чуждестранни студенти, част от програма „Еразъм+“, следобедни курсове по френски език, които започват през месеците септември и януари. Предвидени са по два учебни часа седмично. Предлагат се групи от ниво А2. Няма ниво за напълно начинаещи. В края на курса се провежда тест, а оценката е част от дипломата на студента.
- **Университет Пол Валери Монпелие 3** предлага двуседмични курсове по френски език с начални дати през месеците септември и февруари. Занятията се провеждат всеки вторник и четвъртък. Те са с продължителност 40 учебни часа. Студентите се запознават и с френската култура. Езикът се развива на базата на писмени и аудиовизуални материали. Курсистите се учат да водят записки, да синтезират информация и да съставят аргументативен дискурс. Полага се входен тест за ниво. Освен това има и тест в края на курса.
- **Университет Бретан-Сюд** предлага безплатен едноседмичен интензивен курс по френски език за *Еразъм студенти*, който се провежда през първата половина на септември месец в кампусите Ван и Лариан. Целта на езиковия курс е да спомогне за бързата и лесна интеграция на студентите във френската културна и академична среда. Студентите полагат входен тест. Групите започват от ниво А2.
- **Висше училище Леонардо да Винчи** предлага целогодишно вечерни курсове по френски език за *Еразъм студенти*. Те са с продължителност 60 учебни часа. Има езиков модул, който разглежда основни проблеми от граматиката и правописа на

френския език. Освен това студентите се запознават с белгийската култура и обичаи чрез ателиета за спектакли, съвременна литература и изкуство, в които те самите участват. Предвидени са шест групови разходки с културно-опознавателна цел. Обектите се избират от самите студенти.

- **Свободният университет на Брюксел** също предлага безплатни курсове по френски език за *Еразъм студенти* с начална дата месец февруари и крайна дата май месец. Полага се входен тест за ниво. Нивата започват от A2. Няма курс за напълно начинаещи. Курсовете са с продължителност 60 учебни часа и са два пъти седмично. Има и курсове с продължителност 30 учебни часа, които са веднъж седмично.

В това изследване разгледахме някои от възможностите за предварителна езикова подготовка, предлагани в Испания. Представихме и възможности за изучаване на френския език и запознаване с белгийската и френската култури в самите държави-приемници. Забелязахме, че както в Испания, така и в Белгия и във Франция, почти всеки университет предлага курсове по френски език. Интересен факт е, че в програмата на всеки един курс се отделя специално внимание на културата на държавата, в която ще се обучават *Еразъм студентите*. Тъй като главна цел е тяхната бърза и успешна интеграция, задължително се разглеждат различните административни процедури, през които ще премине всеки един новопристигнал студент. Отделя се внимание и на академичния език, за да се улесни воденето на записки на френски език и усвояването на взетия материал по различните дисциплини.

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ

<https://centreidiomes.es/es/cursos-de-idiomas/horarios-cursos-generales/frances>

<https://cim-granada.com/lem/es/frances/tcf.html>

https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/online-linguistic-support_es

<https://francemadrid.com/curso-especial-erasmus/>

<https://mim.univ-lorraine.fr/fr/content/cours-francais-pour-etrangers>

<https://ri.univ-pau.fr/es/estudiar-en-la-uppa/ayuda-a-la-integracion/cursos-de-frances-gratuitos-para-estudiantes-extranjeros.html>

<https://the-englishway.com/cursos-intensivos-erasmus/>

<https://uab.cat/web/estudiar/cursos-uab-idiomas/oferta-de-cursos/listado-de-cursos/informacion-general/lengua-para-irse-de-erasmus-1345687005701.html?param1=1345709471499>

[https://uam.es/UAM/Franc%C3%A9s-para-estudiantes-Erasmus-\(4%C2%AA-edici%C3%B3n\)/1446752246468.htm?pid=1242652866332&title=Franc%C3%A9s%20para%20estudiantes%20Erasmus%20\(4%C2%AA%20edici%C3%B3n\)](https://uam.es/UAM/Franc%C3%A9s-para-estudiantes-Erasmus-(4%C2%AA-edici%C3%B3n)/1446752246468.htm?pid=1242652866332&title=Franc%C3%A9s%20para%20estudiantes%20Erasmus%20(4%C2%AA%20edici%C3%B3n))

<https://uclouvain.be/fr/facultes/fsm/cours-acceleres-de-francais-pour-etudiants-erasmus-in.html>

<https://ulb.be/fr/se-former/cours-de-francais-langue-etrangere>

<https://univ-ubs.fr/fr/international/formations-en-langues/clases-de-frances-para-todo-publico.html>

<https://univ-montp3.fr/fr/node/105460>

<https://uphf.fr/apprendre-le-francais-learning-french-vous-etes-etudiants-erasmus>

<http://vinci.be/fr-be/mariehaps/Pages/Francais-Erasmus.aspx>

IV. ECE

РАЗЧОВЕЧАВАНЕ

Добрин Тодоров¹

В този текст споделям някои свои размисли относно процесите на дехуманизация на човека в съвременната му жизнена ситуация. Смятам, че днес се разгръща значима тенденция на обезчовечаване на хората, която е обратна на продължилата хилядолетия насока на очовечаването им. Става дума преди всичко за стремежа на мнозина съвременници да надмогнат обичайното човешко съществуване¹. Тази тенденция се дължи на обстоятелството, че на някои от днешните хора вече не им е достатъчно това, което са наследили като основни характеристики на своето битие. Те не приемат обичайния човешки облик и имат желание да се сбогуват с него. Друг е въпросът, че претенцията им за надскачането му ражда опасността от пропадане към животинското състояние.

Бленуващите отиване отвъд познатото от хилядолетия човешко битие отхвърлят *междинното* положение на човека в йерархията на съществата. Те не се задоволяват с позицията на човека между животното и бога, посочена още от Аристотел. Искат той да измести бога от водещото място, да го замени там и да стане безусловен *властелин* в света, като го покори. Този бунт срещу наследената природа на човека и досегашното му място в действителността има разнообразни проявления. Всички те отключват опасни процеси в развитието на човешкия род. Върху някои от тях ще се спра по-долу, както и върху способите за противодействието им.

Особено ярък израз на тенденцията към дехуманизация намирам във факта, че хуманизмът като начин на мислене за човека напоследък е в състояние на *отстъпление*. Почти никой не го защитава публично, още по-малко го превръща в основа за реално социално действие. Все повече хора открито отхвърлят хуманизма като схващане и светоусещане на днешните хора. Най-ясно това личи от

---

¹ Проф. д.ф.н., преподавател по философия в секция „Философски и социални науки“ на катедра „Икономика“ при МГУ „Св. Иван Рилски“

разпространението на появилата се в края на XX и началото на XXI век т.нар. постхуманна (трансхуманна) философия², представителите на която се опитват да преосмислят хуманистичната идеология. Както е известно в последната, човекът се обявява за *краен* продукт на природната еволюция и *висше* същество на земята, но без непременно да се отрича съществуването и върховната роля на бога. Тя се заражда още в Древна Гърция, възродена е в епохата на Възраждането и оттогава се налага като основа на „западната“ цивилизация. Понастоящем този възглед се оспорва от идеолозите на постхуманизма. Те смятат, че *homo sapiens* е постигнал „тавана“ в своето развитие и следователно от него вече не може да се очаква да продължи своето подобряване занапред. Остава му единствено перспективата на застой и в крайна сметка на упадъка.

В тази ситуация следва да се пристъпи към „усъвършенстване“ на човека и да се създаде „нов човек“, който да *надмогне* собствено човешкото битие. Като се използват максимално възможностите на изкуствения интелект и постиженията на съвременната биология и медицина, се откриват възможности за създаване на различен човек. Това ново – *изкуствено* създадено същество, все по-малко свързано с естествените качества на „стария“ човек – ще разполага с по-големи от обичайните човешки възможности. Чрез стимулация на процесите в мозъка наследникът на „обикновения“ човек ще придобие максимално разширяване на психическите и физическите си способности. От този продукт на инженерната мисъл се очаква да постигне актуално „безсмъртие“.

Някои от днешните хора подлагат на критика - до степен на отхвърляне - не само влиянието на *естественото* битие върху живота им, а и природно зададените характеристики на собственото си битие. Благодарение на постиженията на съвременната биология сега е възможно да се променя човешкият *пол*, което поражда множество морални въпроси и житейски проблеми. Полагат се усилия за промяна и на останалите *естествени* белези на човека – възраст³, раса⁴, като никой от тях не се смята за неприкосновена даденост. Немалка част от съвременниците се отказват да изпълнят зададената им *биологична функция* по оставяне след себе си на потомство – освен в случаите на биологическа непригодност – според тях тя не е задължителна.

Понастоящем наблюдаваме разнообразни намеси в хода на човешкия живот, които започват от периода преди самото му начало и

продължават до неговия край. Да вземем най-напред *процеса на раждане*: 1) чрез разнообразни и усъвършенстващи се методи се предотвратява забременяване, като далеч не във всички случаи това се прави от грижа за здравето на жената; 2) предизвиква се забременяване посредством асистирана репродукция (процедури *ин витро*), когато това не може да стане по естествен начин; 3) понякога се прибегва до заместващо (сурогатно) майчинство. Въвеждат се нови способности за *удължаване живота* на хората: 1) трансплантация на органи посредством донорство; 2) изкуствено поддържане на телесните процеси, дори в състояние на кома; 3) замразяване на органи и др. Провеждат се експерименти за *промяна и дублиране на организми*, вече и човешки: 1) създаване на генно-модифицирани организми (ГМО) с предварително зададени характеристики; 2) клониране на организми, т.е. умножаване на еднакви такива и осигуряване актуално „безсмъртие“ на първообраза. На път е да се узакони съзнателното прекъсване на живота – *евтаназията*, засега с морални съображения. Всички тези въздействия върху естествения ход на човешкия живот го променят драстично. Понастоящем хората още не могат да си дадат ясна сметка за ефектите от тези *интервенции*⁵ в основите на тяхното битие.

Постхуманият модел на „подобрения“ човек в дигиталната ера изглежда реализация на мечтания от Фридрих Ницше *свръхчовек*, а всъщност повече напомня на не така желания литературен герой на Мери Шели Франкенщайн. При тази ориентация на мислене за човека на преден план се извеждат генетичната му „оптимизация“ и максималното включване в живота му на информационните технологии, при това в тяхното единство. Премахването на *границата* между органично (био-алгоритми) и неорганично (инфо-алгоритми)⁶ води до тяхното съединяване в общо устройство. Симбиозата между човек и машина има за следствие загубата на богатството на човешкия дух и на способността му за самоконтрол, както и прекомерното разгръщане само на някои негови способности. „Усъвършенстваният“ човек е лишен от ценностна нагласа, чувства, интуиция и въображение, а следователно и от потенциал за творчество. Така се стига до едностранчиво развитие на „новия човек“, който е на път да се *деперсонализира*. В съставеното от такива пост-човешки индивиди общество властта се прехвърля върху „системата“ (държава,

корпорация), която ги подчинява чрез тотален контрол върху информацията, която те използват.

Основен ресурс на „новия човек“ е тъкмо информацията. Той борави с все по-големи обеми от нея по все повече начини. Отдава се без задръжки на самоусилващия се информационен поток, който го повлича и води до загубване в него. Евентуалният отказ на даден човешки индивид от включване в това измерение на битието предизвиква *изключването* му от съвместния живот с останалите „нови“ хора. Наблюдава се постепенен отказ от личността в полза на информационния алгоритъм⁷, който от съветник постепенно се превръща във вземащ решенията *субект* вместо „аза“ (актуален пример е ползването на GPS). Чрез манипулиране желанията на хората този „асистент“ се превръща в техен господар, концентрирайки власт: все повече „азове“ се отказват от себе си в негова полза.

Налице е тенденция информационните системи (ИС) да се свързват помежду си пряко, без посредничеството на „низшите“ хора, т.е. последните в перспектива да станат *излишни*. „Всезнаещата мрежа“ е вездесъща, тя обсебва и поглъща пост-човеците, правейки живота им лесен, приятен и удобен, но не и свободен. Цената на благополучието на човека се оказва неговото разочовечаване и пълно подчинение на ИС. Стига се до тържество на своеобразен „дигитален дарвинизъм“: естествен отбор, при който оцелява най-приспособимия към изискванията на дигиталния свят.

Постепенно информацията от средство за обмен на данни и удобен език за хората се превръща в единствено тяхно *битийно измерение*, което е на път да погълне останалите му изяви (лични отношения, социален живот, здравеопазване, образование и пр.). Доброволното подчинение на „новия човек“ на правилата за поведение в информационната реалност му се привижда като *освобождение* от оковите на материалния свят: приковаността му към дадено място и време. Резултатът обаче е стряскащ: битийното многообразие се подлага на редукция – съществува само това, което може да се изрази с цифри, математически алгоритми, модели, формули. Стига се до *оплоскостяване* на действителността и свеждане на качеството до количество. Сложното и разнолико човешко битие се *опростява*, като това намира израз в еднообразие на човешкото поведение.

Пристрастяването към технологиите на все повече съвременници е съпътствано от редица тревожни явления. Едно от тях е формирането

на специфични *ментални нагласи* и усилване на негативни човешки качества, като раздражителност от „бавния“ ритъм на ежедневието във физическия свят, прибързаност, припряност, разсеяност и повърхностност. Боравенето с разсъблечено от човешка оценка знание под формата на информация води до хуманна нечувствителност и *безразличие*, към лесно поддаване на *манипулиране* и неосмисленост на решенията. В крайна сметка се стига до отказ от приемане на „неудобните“ факти, до вяра в „алтернативни факти“ и лесно възприемане на лъжи (фалшиви новини). Суетата и горделивостта, предизвикани от принадлежността към кръга на „дигиталните хора“, са съпроводени със закръняване на самостоятелното, критичното и творческо мислене. Затварянето в общности на единомишленици (балони) не позволява да се вникне в казаното от другомислещите, като, ако изобщо му се обърне внимание, се възприема с нетърпимост и дори омраза. Иначе казано, наблюдаваме *упадък* на собствено човешкото битие и закръняване на основни негови прояви.

В днешно време все по-голямо разпространение придобива едно ново ментално заболяване: *техно-наркоманията*. Все повече съвременници са увлечени, да не кажа обсебени, от постиженията на техниката, респ. са склонни да възприемат идеологията, възвеличаваща техническия прогрес, като панацея за решаване на екзистенциалните проблеми на хората. Тази специфична пристрастеност вече придобива мащаба на епидемия със световни измерения, превръща се във всеобхватна пандемия. За разлика от медицинските епидемии обаче, нейният вирус е видим, не се избягва и не се води борба срещу разпространението му. Не се търсят ваксини или лекарства, не се въвеждат карантини с изолация на хората. Много хора с готовност се заразяват от него.

Логично е да се попитаме какъв е резултатът от разпространението на действащата в продължение на последните няколко десетилетия повсеместна дехуманизация. Днес човешкото съществуване е станало изключително *несигурно*. Засилва се впечатлението за хаос в живота на хората – съвместния и индивидуалния. Стремежът към оспорване и отрицание на „всеки“ и „всичко“ води до ситуация, в която съвременниците остават както без стабилни ориентири и опори, така и без „табута“, „условности“ и „задръжки“. Изглежда им, че „всичко е възможно“ и „всичко е позволено“. Индивидуалният *произвол* е легитимиран, а с него и на „закона на джунглата“. Постиженията на

цивилизацията се оспорват, което е на път да върне хората ако не към животинското, то към варварското им състояние.

Моето виждане за изход от задълбочаващата се криза на човешкото битие предполага съвременниците да го приемат такава, каквото е в основните си параметри. Те могат да се опитват да го усъвършенстват във второстепенните му характеристики, но с пълното съзнание, че то ще си остане *ущърбно*. Това не означава, че трябва да се примиряваме със своите недостатъци. Макар че не можем да надскочим себе си, все пак сме в състояние да подобрим донякъде наличното си битие. При това ни усилие не бива да забравяме вече изстрадани от човечеството прозрения относно неговото битие. Тук е особено полезно да си припомним и държим постоянно в ума си отдавна установения и винаги наличен факт на *несамодостатъчността* на човека. Днешните хора, подобно на своите предшественици, следва да приемем неизкоренимата *непълнота* на своето битие и неотстранимата си *зависимост* от околната действителност в разнообразните ѝ проявления. В крайна сметка трябва да признаем собствената си ограниченост (крайност) и слабост, подчинението си на по-мощни сили от нас, към които следва да се отнасяме с уважение и смирение. Хората трябва да приемем и своята *смъртност*. Постигането на актуално безсмъртие е опасна цел, от която следва да се откажем.

Стъпвайки върху посочения основополагащ факт, съвременниците могат да организират своя живот, отчитайки параметрите на *универсалната човешка ситуация*. Тук е важно да се напомни както безусловната даденост на човешкото съществуване в определени *граници*, така и неотменимостта на най-общите *рамкови условия* на човешкото съществуване: роденост и смъртност, световност, пространственост, историчност (времовост), социалност, проблематичност, активизъм. Разбира се, проявлението на тези рамкови условия във всяка епоха е уникално. То предполага изясняване по какви начини те съществуват в настоящето и какви конкретни способности са нужни за нагаждане към изискванията им.

Всеки човешки индивид днес следва да е наясно, че не може да избегне избора на решения на *ключовите питання*, възникващи пред човека като такъв. Затова е добре да си даде сметка кои са тези неизбежни въпроси и какви са възможните им отговори. Съзнателно да

изгради своя *житейска стратегия*, като установи кои са наличните опции. Иначе казано, да осъзнае и приеме, че съществуват някои възпроизвеждащи се проблеми с ограничен кръг от техни решения. Осмислянето на фундаменталните черти на човешкото битие може да стане чрез припознаване като свой на някой от основните *подходи* в познанието на човека. В това отношение помощ може да се получи посредством приобщаване към някоя от водещите *традиции* във философското човекознание.

Смятам, че осъществените от нашите предходници мъчителни търсения на решения за изконните човешки проблеми не са били напразни. Днешните хора имаме привилегията да ползваме техния *опит* и да се учим от техните постижения, освен да ги критикуваме – понякога с основание. Продължавам да вярвам в силата на човешкия *разум*, както представителите на множество поколения в миналото. Убеден съм в потенциала му да намира решения за нововъзникващите проблеми, като се ръководи както от своите закони, така и от вече направените открития. Колкото и несъвършен да изглежда той на мнозина, каквито и недостатъци да бъдат посочвани в дейността му, разумът следва да остане *водещата* способност на човешкия дух. Той е най-важното и незаобиколимо средство при овладяване на битието от хората, което не означава, че не трябва да бъдат мобилизирани и останалите им духовни способности за справяне със сложните проблеми, пред които те са застанали.

Същевременно не следва да се забравя, че разумът има различни употреби. Днес превес се дава на *инструменталния* разум, който действително има огромни успехи в областта на природните науки и техническите нововъведения, на познанието и овладяването на външния за човека свят. Неговите постижения правят живота на днешните хора по-лесен и удобен. Особено примамливи изглеждат новите възможности, откриващи се пред тях с използването на *изкуствения интелект* (ИИ). Начинът на живот на съвременника във всичките му измерения – бит, общуване, стопанска дейност, потребление, политика, системи за сигурност и пр., вече изглежда необходимо свързан с неговото разпространение. Неумолимото навлизане на дигиталните технологии в живота му обаче поражда важни въпроси, свързани с удържане на *духовните основи* на човешкото съществуване – водещите ценности и норми, както и функционирането на основните публични институции. Все по-актуални

ще стават въпросите за сигурността и надеждността при използване на ИИ, за регулирането и контрола му, за моралните и юридическите *гаранции* срещу злоупотреби с неговия огромен потенциал. Днешните хора не бива да се отказват от свободната си воля и да оставят избора по важни екзистенциални проблеми на ИИ, защото неговите критерии за оценка – най-вече ефективността, не могат да заменят хуманните ценности: свободата, справедливостта и солидарността.

Нужно е още веднъж да припомним, че водеща роля в живота на човека трябва да играе *естествеността*, а не изкуственият разум, който следва да го подпомага, а не да го замества. В този естествен разум пък трябва да доминира *практическият* (моралният) пред инструменталния разум. Този, който отчита съществуването на фундаментални човешки ценности и определя поставяните от хората хуманни цели. Разумът, подпомагащ *свободната воля* на човека, заедно с която придават спецификата на човешкото битие. Отказът от този разум би довел до тържество на технократичния подход към човека с третирането му като средство, а не като ценност сама по себе си.

Все по-сложната действителност, която обитават днешните хора, изисква усъвършенстване на аналитичната, синтетичната и критичната способност в тяхното мислене. Постоянна задача остава и *личностното* им развитие, тясно свързано с осигуряване на възможности за изява на творческите му заложби. В това отношение днес се наблюдават редица колебания и отстъпления, водещи до *обезличаване* (различностяване) на хората. Въпрос на устояване е да се даде отпор на силите, които искат да превърнат хората в малодушни и глупави същества от едно стадо, безропотно изпълняващи волята на техните „овчари“, перфидно прокарвана чрез най-съвременните технологични средства.

Днес хората разполагат с невиджан в миналото арсенал от инструменти за промяна на света и на себе си. Големият дефицит в техния живот обаче е друг – на *цели*, а не на средства. Липсата на дългосрочни, споделени от мнозинството и емоционално привлекателни съвместни проекти логично води до превръщане усъвършенстването на средствата в *самоцел*. Запленени от значителните постижения в областта на техниката, мнозина съвременници виждат в нейното развитие смисъла на човешкото съществуване. В това отношение следва да се напомни, че

технологиите сами по себе си не решават екзистенциалните проблеми на човека. Те са ценностно *неутрални* и могат да се използват както в хуманистични, така и в човеконенавистни начинания. Ако забравим, че като хора сме свободни и ръководени от ценности същества, като се съсредоточим върху усилието да овладеем поредните технологични придатъци на нашите тела и души, самите можем да се превърнем в *придатъци на машините*. Не ми се иска да вярвам, че хората скоро ще станат някакъв вид хуманоидни същества, приковани към екраните на създаващите *илюзорна* (виртуална) реалност устройства. А тази перспектива е съвсем реална, доколкото усвояването на все по-усъвършенствани версии на различни по вид инструменти вече се е превърнало в ежедневие за съвременниците. В тази ситуация постоянно се възпроизвежда задачата хората да не допуснат дотолкова да се увлекат в тази дейност, че самите те да се превърнат в мутанти, съчетаващи биологични организми с високо организирани машини (киборги), ръководени от изкуствен интелект. Днес е особено важно да съхраним „естествените“ си *здрав разум* и елементарна *почтеност*. Нужно е да решим успешно задачата за овладяване и контролиране на създадените от самите нас технически средства. Добре би било, ако съумеем да се научим да потискаме инфантилното увлечение по придобиване и използване на поредното най-ново устройство, ако то не служи за развитието ни като човешки същества. Като цяло е важно да се ръководим в живота си от максимата „Не прекалявай!“.

Ще завърша това изложение с апел да не забравяме важните прозрения за човека, направени в миналото, като се опрем на мъдростта на предшествениците си. Сред тях искам да открия няколко. Първо, човешкото битие се отличава с *крайност* в пространството и времето, и с неизкоренима *обвързаност* с околната действителност, което го прави слабо и ограничено. То не е и не може да бъде в истинския смисъл на думата самодостатъчен свят (космос, универсум, вселена), а винаги е в зависимост от света извън него. Въпреки че не можем да бъдем по принцип независими, ние все пак сме в състояние да правим *частичен избор* на зависимост, като доброволно се ангажираме с определени постъпки в заобикалящата ни реалност. Второ, хората сме неизбежно обвързани със себеподобните, т.е. *социалността* на битието ни е неотстранима. Колкото и да държим на своята индивидуалност и уникалност, съвместният живот със

себеподобните е абсолютно условие за запазване същината ни на човеци. Нужно е да се задоволим с частичното удовлетворение, което той ни носи, като проявяваме уважение и търпимост към тях, за да получим *подкрепа* и *признание* за постиженията си. Трето, тъй като съществуването на хората е по съдържанието си свързано с решаване на проблеми, то задължителна негова черта е *активизмът*. Съвременниците, също както своите предшественици, сме действащи същества, при това действащи със свободна воля. И пред нас стои въпросът в името на какви ценности и цели правим своите екзистенциални избори, за какво сме готови да носим отговорност. Четвърто, ние трябва да проявим уважение към средата, която обитаваме – природна и социално-културна, като *приемем* нейните основни изисквания, както и да се погрижим за нейното съхранение. Що се отнася до крайния смисъл на нашето съществуване, то по-разумно ми изглежда търсенето на *мимолетна радост*, отколкото намирането на щастие според принципа „Бързо, лесно, удобно и приятно“ в ежедневието.

Бележки

1. Днес се наблюдава и друга тревожна насока на разчовечаване – снижаване на културното ниво, т.е. варваризиране на големи групи от населението.

2. Основатели на постхуманната философия са работещият в сферата на роботиката Ханс Моравец и физикът Франк Типлер. През 1985 г. Моравец публикува книгата си *Mind Children. The Future of Robot and Human Intelligence*, която дава ръководни насоки на редица негови последователи.

3. Неотдавна разбрах, че един немски гражданин се е обърнал към местния съд с искане да бъде признат за по-млад с двадесет години, тъй като се чувствал в отлична форма, искал да продължи да работи, а и за да има по-голям успех сред дамите.

4. По-възрастните помним как преди години попзвездата Майкъл Джексън се опитваше да избели кожата си и така да се отърве от принадлежността си към негроидната раса.

5. Те са обект на оживени дискусии между учените, занимаващи се с проблемите на био/медицинската етика. На национално или международно ниво обаче почти липсват мерки за противодействие

или поставяне под контрол на действията за драстично изменение на биологическата природа на човека и траекторията на неговия живот. Повече за тези дебати вж. в сб. „Автономия и боетика“, Ч. 1-2, София: „Критика и хуманизъм“, 2011 (съст. В. Кънева).

6. Вж. Ювал Ноа Харари 2018, *Ното Deus: кратка история на бъдещето*, София: „Изток-Запад“, с. 275.

7. Пак там, с. 272.

РАЗЧОВЕЧАВАНЕ

(Резюме)

Добрин Тодоров

Текстът съдържа размисли относно процесите на обезчовечаване на човека в съвременната му жизнена ситуация. Прави се опит за осмисляне на разгръщащата се напоследък обратна тенденция на продължилата хилядолетия насока на очовечаването му. Става дума преди всичко за стремежа на мнозина съвременници да надмогнат обичайното човешко съществуване. Основанието за тази тенденция е обстоятелството, че на някои от днешните хора вече не им е достатъчно това, което са наследили като основни характеристики на своето битие. Те не приемат обичайния човешки облик и имат желание да се сбогуват с него. Този бунт срещу наследената природа на човека и досегашното му място в действителността има разнообразни проявления, като отключват опасни процеси в развитието на човешкия род. В текста се анализират някои от тях, както и способите за противодействието им.

DEHUMANISING

(Summary)

Dobrin Todorov

The text offers reflections on the processes of dehumanisation of man in his contemporary mode of living. An attempt is made to rationalise on the recently prevailing tendency of reversing the direction of man's age-long humanisation. What we mean is above all the desire of numerous contemporaries to outdo the habitual human existence. This tendency is grounded in the fact that some of today's people are not happy with what they have inherited by way of fundamental characteristics of their living and being. They do not accept the customary human form and wish to part with it. Such a rebellion against the inherited human nature and outlook, as well as the opposition to man's current place in reality have diverse manifestations that unleash dangerous processes in the evolution of the human race. The text analyses some of those and the possible counteracting means.

V. IN MEMORIAM

ст. пр. ГЕОРГИ АНГЕЛОВ

З.М.С.

(2.V.1940 г. - 17.XI.2020 г.)

На 17 ноември т.г. на 80 години ни напусна нашият дългогодишен колега от катедра „Физическо възпитание и спорт“ – ст. пр. Георги Ангелов, з.м.с..

Кариерата си в МГУ „Св. Иван Рилски“ той започва през 1975 г. като преподавател. През 1984 г. става старши преподавател и продължава образователната си мисия до 2008 г., когато се пенсионира. Неуморен и отдаден на своите студентите, Георги Ангелов продължи работата си в университета като хоноруван преподавател от 2008 г. до сега.

Георги Ангелов е роден в село Хърсово, Благоевград. Завършва средното си образование в град Петрич, а от 1961 до 1965 г. следва във ВИФ „Георги Димитров“ (днес НСА „В. Левски“) със специалност „Хандбал“.

В периода 1962-1974 г. е играл за отбора на ВИФ „Г. Димитров“, в първия национален отбор за мъже (от сезон 1963-64 г.). Вече като професионален хандбалист играе и за отборите на „Локомотив“ (София), „Спортист“ (Кремиковци), „Левски-Спартак“ и „Академик“ (София). Осем пъти е шампион на България и три пъти носител на Купа

България. Като играч на „Локомотив“, освен три шампионски титли (от 1972 до 1974 г.), двукратно печели и Европейското първенство на УСИК (през 1974 и 1977 г.). През 1973 г. достига до полуфинал за Купата на европейските шампиони.

В същия период е национален състезател и част от отбора, който за първи път в историята на българския хандбал се класира на финали на световно първенство – в ГДР през 1974 г., където тимът заема 11-то място. Това отборно постижение остава ненадминато и досега. На същото състезание освен капитан, Георги Ангелов е и играещ помощник на старши треньора.

Капитан на националния отбор по хандбал е в периода от 1963 г. до 1976 г. През този период е обявен и за „Най-добър състезател на десетилетието“.

За всичките си успехи е удостоен със званието МС (Майстор на спорта) през 1964 г. и ЗМС (Заслужил майстор на спорта) през 1975 г. и е в челните места на класациите за най-добри хандбалисти на България за всички времена.

Спортното си майсторство Георги Ангелов съчетава и с треньорски умения, когато след идването си на работа във Висшия минно-геоложки институт (сега МГУ „Св. Иван Рилски“) довежда до висоти университетските отбори и те влизат в елита на Националната студентска група по хандбал (мъже и жени).

През периода 1974-1976 г. освен състезател е и треньор на националния отбор по хандбал.

Знанията и опита си Георги Ангелов прилага и като старши треньор на поколения младежки национални и чуждестранни отбори в плеяда от първенства:

От 1976 до 1978 г. е треньор на младежкия ни национален отбор.

Високата оценка за неговите качества като хандбален специалист е треньорската му работа в Кувейт през периода 1978–1983, 1985–1989, 1991–1994 и 1995–1998 г. Там той три пъти става шампион с юношески и мъжки отбори и два пъти печели купата на страната.

През 2001 г. е старши треньор на юношеския национален отбор на България, а по-късно, през 2004 г., като консултант на същия отбор, допринася за класирането му на финалите на Европейско първенство за юноши.

Георги Ангелов неколкократно е бил член на Управителния съвет на Българска федерация по хандбал и един мандат - председател на Дисциплинарната комисия.

Освен изявен спортист, харизматичен треньор и уважаван преподавател, ст.пр. Георги Ангелов бе и изключително почтен и много скромнен човек.

Светъл път в отвъдното и благодарим, че сподели живота си с нас!

От колегите в ДЧЕС

VI. КАЛЕНДАР НА ДЕЙНОСТИТЕ НА Д Ч Е С

Научна дейност:

На **21 май 2020 г.** ст. пр. **Милена Първанова** участва с изказване в проведено за пръв път онлайн представяне на научно издание в ТУ–София: на реферирания сборник с научни статии и доклади „Техники и технологии в чуждоезиковото обучение и висшето образование“.

През **м. юни 2020 г.** бе одобрен и под ръководството на ст. пр. д-р **Иванка Ставрева** реализиран научноизследователски проект № ХД 019/2020 г. на катедра „Физическо възпитание и спорт“ в научна област „Педагогика на обучението по ФВС“. Той е осъществен в съответствие с Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност, приета с ПМС № 233 от 10.09.2016 г., в сила от 01.01.2017 година. Проектът е на тема: „65 години спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ – спортологичен анализ, модели и иновации“ и е реализиран от екип в състав: проф. д-р **Йордан Иванов**, доц. д-р **Ваня Цолова**, доц. д-р **Спас Ставрев** (кат. „ФВ и спорт“, УНСС), гл. ас. д-р **Надежда Костова** (кат. ТФВ, НСА), ст. пр. **Евгени Йорданов** и ст. пр. **Милена Първанова** (кат.ЧЕ). Доклад за работата на колектива към м. юли 2020 г. със заглавие „Изследване нагласите на студентите при прилагане на иновативни форми на обучение по физическо възпитание и спорт в МГУ „Св. Иван Рилски“ е преведен на английски език (“Study of Students' Attitudes in Applying Innovative Forms of Training in Physical Education and Sports at the University of Mining and Geology “St. Ivan Rilski”) и е публикуван в сборник с научни доклади *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, издаван от МГУ „Св. Иван Рилски“, том 63/2020, стр. 393-343, ISSN 2683-0027 (online).

През **м. октомври 2020 г.** в онлайн изданието *JOURNAL of Mining and Geological Science*, том 63/2020, е публикувана съвместната разработка „Практическа работа с езика на математиката в модула по специализиран английски език за студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“

(на английски: "Practical Work with the Language of Mathematics in the Module in English for Special Purposes at the University of Mining and Geology "St. Ivan Rilski") на колектив в състав ст. пр. **Милена Първанова**, ст. пр. **Велислава Паничкова** и Беатрис Димитрова, студент-бакалавър от спец. КТИД.

На **20 и 21 ноември 2020 г.** проф. д-р **Йордан Иванов** и ст. пр. д-р **Иванка Ставрева** взеха участие в онлайн Научна конференция на Педагогически факултет при ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“. Ст. пр. д-р **Иванка Ставрева** представи авторски доклад на тема „Факторна структура на показателите за професионално значими качества на студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ - сравнение и особености“, а втора разработка отразява извършени научни изследвания от колектив в състав доц. д-р С. Ставрев (УНСС), ст. пр. д-р И. Ставрева и проф. д-р Й. Иванов на тема „Съпоставяне на факторните структури на показателите за професионално значими качества на студенти от МГУ „Св. Иван Рилски“ и УНСС“.

На **27 ноември 2020 г.** проф. д-р **Йордан Иванов** участва в кръгла маса на тема „100 години УНСС – развитие и състояние на физическото възпитание и спорт в българските университети. Световният опит и перспективи пред студентския спорт“ - научен форум под патронажа на ректора на УНСС.

Образователна дейност

През периода **м. октомври 2019 г. - м. март 2020 г.** се провежда безплатен курс по испански език, I ниво (начинаещи), за студенти, преподаватели и служители от МГУ „Св. Иван Рилски“, воден от ст. пр. д-р **Екатерина Балачева**.

От 18 до 20 май.2020 г. ст. пр. **Цветелина Вукадинова** трябваше да осъществи мобилност до Europa-Universität Flensburg, Германия. Поради извънредната епидемиологична обстановка мобилността не се състоя. По информация на колегите от немския университет обменът ще се състои при първа възможност.

До края на м. септември ст. пр. **Маргарита Папазова** трябваше да осъществи преподавателска мобилност до гр. Барселона, Испания, но

по причина на наложената в Европа карантина заради Covid 19 тя също не се състоя.

Спортна дейност на катедра „Физическо възпитание и спорт“:

По предложение на **ст. пр. Евгени Йорданов** на **29 февруари 2020 г.** се проведе за първи път Университетски зимен фестивал. Участие в него взеха пет университета: МГУ „Св. Иван Рилски“, УНСС, ХТМУ, ТУ-София и Лесотехническият университет. В организацията участваха ст. пр. Евгени Йорданов, доц. **Ваня Цолова**, колеги от спортните катедри и представители на студентските съвети на съответните университети. Нашите студенти се представиха достойно в отделните дисциплини, завоювайки три златни и един сребърен медал.

През **м. май 2020 г.** футболният отбор на МГУ се представи изключително достойно, като завоюва бронзовите медали на Националния университетски шампионат по футбол – София'2020.

На **27 август 2020 г.** бе официалното откриване на реновирания многофункционален Спортен комплекс „Св. Иван Рилски“ с изградената външна инфраструктура.

През **м. октомври 2020 г.** проф. д-р **Йордан Иванов** завърши курс за инструктори към FIFA за обучение и прилагане на системата VAR в България.

На **17 и 18 октомври 2020 г.** в Националния университетски шампионат по лека атлетика нашият състезател Антонио Иванов, студент от III курс, спец. ОРС, направи изключително добро представяне и се класира на II място в гладкото бягане на 400 м и на III място в дисциплината 100 м. гладко бягане. Висок успех отбеляза и Ралица Нейчева, магистрант от I курс спец. „Маркшайдерство и геодезия“, която на 100 метра се класира на IV място.

На **31 октомври 2020г.** се проведе Национален университетски шампионат по аеробика, в който отборът на МГУ се класира на V място.

На **1 ноември 2020 г.** бе организиран и проведен открит турнир по минифутбол за купата „Будители“ в чест на Деня на будителите.

Победител за пръв път бе отборът на Българската минно-геоложка камара (БМГК) с главен мениджър доц. д-р Иван Митев и капитан заместник-министъра на енергетиката Жечо Станков. Отборът на студентите от МГУ зае IV място.

На **14 и 15 ноември 2020 г.** се проведе Национален университетски шампионат по плуване с участие на отбора на МГУ. Нашият състезател Алекс Колчаков, студент в I курс, спец. УРПС, завоюва исторически успех, спечелвайки два златни медала в дисциплините 100 м. и 50 м. гръб и един бронзов медал в дисциплината 200 м. съчетано плуване. Изключително сме горди от постиженията му.

На **14 и 15 ноември 2020 г.** се проведе и Националният университетски шампионат по бадминтон. В него участие взе нашата шампионка-параолимпийка Емона Иванова, студентка в III курс, спец. УРПС, която се представи достойно, завоюва приз, класирайки се на шесто място и премервайки сили с европейските шампионки по бадминтон сестри Стоеви.

Планирани дейности до края на 2020г., чието осъществяване зависи от карантинните мерки в страната заради пандемията отCovid19:

За **4 декември 2020 г.** е планиран Национален университетски шампионат по плуване в 25-метров басейн. Нашият шампион Алекс Колчаков, студент от I курс спец. УРПС, отново ще брани спортната слава и авторитета на висшето ни училище.

През **м. декември 2020 г.** е планирано да се проведе и състезание по футзал за студенти за купа „8-ми декември“. По традиция в него ще участва и отборът на МГУ по футзал.

През **м. декември 2020 г.** се планира и провеждането на Национален университетски шампионат по хоккей в зала, в който участник ще бъде и отборът на МГУ.

Професионална и обществено-културна дейност на катедра „Чужди езици“:

През периода **м.март – м.август 2020 г.** ст. пр. **Моника Христова** превежда от български на английски език доклади и резюмета на

доклади, включени в сборника от 63-та Международна научна конференция „МГУ'2020“ *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, издаван от МГУ „Св. Иван Рилски“.

През периода **м. юни - юли 2020 г.** ст. пр. **Милена Първанова** превежда от български на английски език доклади и резюмета на доклади, включени в сборника от 63-та Международна научна конференция „МГУ'2020“ *JOURNAL of Mining and Geological Sciences*, издаван от МГУ „Св. Иван Рилски“.

През периода **м.юни – м.септември 2020 г.** ст. пр. **Милена Първанова** е стилев редактор на английски език на том 2 на реферираното издание сборник с научни статии и доклади „Естетически достижения от изложбената дейност в Техническия университет-София 2019_2020“.

През периода **м.юли – м.септември 2020 г.**, като член на Редакционния съвет на изданията *JOURNAL of Mining and Geological Sciences* и *Sustainable Extraction and Processing of Raw Materials*, издавани от МГУ „Св. Иван Рилски“, ст. пр. **Моника Христова** извършва редакторска дейност върху доклади на английски език, включени в двете издания.

Кадрови промени:

През **м. юли 2020 г.** поради навършване на възраст излезе в пенсия маг. инж. Мариела Кичева, която от началото на съществуването на ХДДЧЕС заема длъжността гл. експерт на департамента и дълги години я съвместява с длъжността гл. експерт в кат. „Чужди езици“. През последните години тя бе и на длъжност организационен секретар на УСК към МГУ. През почти целия период на излизането на сп. „Известия“, печатния орган на департамента, тя отговаряше и за техническата редакция на изданието.